

โรงเรียนพุทธนิคม

ของคณะธรรมทาน

เป็นโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของท่านที่ต้องการประหยัดทรัพย์
และให้บุตรหลานของท่านมีความประพฤติเป็นชาวพุทธแท้

โรงเรียนพุทธนิคม มีการกวดขันในระเบียบการแต่งตัวนักเรียน, การใช้สมุดหนังสือเรียน, อย่างมัยย์สัถย์และตามกฎของชาวพุทธ. การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยต่างๆ เช่นแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าราคาแพง, ใช้ปากกาหมึกซึมและสิ่งอื่นๆ ที่ไม่สมแก่ภาวะของนักเรียน (ที่ยังต้องอาศัยผู้ปกครอง) ห้ามขาด.

สำหรับนักเรียนที่มาจากท้องถิ่นอื่นๆ ท่านจะฝากเด็กไว้ตามบ้านญาติมิตรหรือตามวัดได้หลายแห่ง และที่ไชยาข้าวของราคาถูก, ไม่มีมหรศพประจำและสิ่งอื่นๆ อันจะทำให้เด็กเสียทรัพย์ และผลิตเพลลินในอบายมุข. หากท่านส่งเด็กไปเรียนที่โรงเรียน พุทธนิคม ไชยา จะเป็นการทุ่นรายจ่ายกว่าส่งไปเรียนที่อื่นตั้งเท่าตัว. และโรงเรียนยังมีระเบียบให้ทุนเล่าเรียน แก่ :

๑. นักเรียนอนาถา (ไม่มีบิดามารดา) มีความประพฤติดี
๒. นักเรียนที่สอบไล่ได้คะแนนเยี่ยม ในวิชาพุทธศาสนา
๓. นักเรียนที่สอบไล่ได้คะแนนเยี่ยมทั่วไป.

เป็นรางวัลเบื้องต้นแก่นักเรียนที่ดีด้วย

ระเบียบการ : ค่าบำรุง หลักสูตร การสอบไล่
ตามระเบียบของโรงเรียนรัฐบาล.

นายยีเกัย พานิช ครูใหญ่ และผู้จัดการ.

ระเบียบการ

หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนา ของคณะธรรมทาน

บรรณาธิการและผู้จัดการ : นายธรรมทาส พานิช (ยี่เก้าย พานิช)

สำนักงาน : ห้องธรรมทาน ริมทางรถไฟ สถานีไชยา

กำหนดออก : ออกเป็นรายไตรมาส ในเดือน พฤษภาคม สิงหาคม พฤศจิกายน กุมภภาพันธุ์. (ปีละ ๔ เล่มหรือสามเดือนครั้ง) เล่มแรกออกในเดือน พฤษภาคม.

อัตราค่าบำรุง ส่งทางไปรษณีย์ ธรรมดาปีละ ๑ บาท. ส่งไปต่างประเทศ ปีละ ๑ บาท ๒๕ สตางค์. รัับที่ห้องธรรมทาน (ไม่มีค่าส่ง) ปีละ ๗๕ สตางค์. รัับประเภทถาวร ส่งค่าบำรุงอย่างต่ำครั้งละ ๕ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี) รัับประเภทกระดาษดีพิเศษ เสียค่าบำรุงสองเท่า, คือทางไปรษณีย์ธรรมดา ปีละ ๒ บาท ประเภทถาวรกระดาษดี ส่งค่าบำรุง ๑๐ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี)

การส่งเงิน ต้องส่งเงินพร้อมกับบอกรับ เงินจำนวนน้อยโปรดส่งธนบัตร หนึ่งบาท ต้องรียิสเตอร์ซองจดหมายนั้นด้วย, ควรส่งรวมกันหลายราย จึงจะเป็นการทუნค่าส่ง อย่าส่งธนบัตร ในซองจดหมายที่ส่งโดยธรรมดา. เงินจำนวนมากต้องส่งทางธนาคาร ในนามนายธรรมทาส พานิช ผู้จัดการคณะธรรมทาน อำเภอเมืองไชยา เป็นผู้รัับ ส่งจ่ายเงินที่ทำการธนาคารจังหวัดสุราษฎร์ธานี. หรือจะส่งเช็ค (ใบสั่งจ่ายเงินของธนาคาร) ชนิดเข้าบัญชีจ่ายในนาม คณะธรรมทาน ไชยา ก็ได้ ในกรุงเทพฯ และธนบุรี จะส่งเงินบอกรับได้ที่ร้านมหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศ, ศึกษานุมิตรสมาคม สีแยกวัดตึก, ร้านมณีศรีภัทร ๖๓๑ ถนนบำรุงเมือง.

ใบรับเงินและความรับผิดชอบ เมื่อคณะได้รับเงินค่าบำรุง หรือได้รับ
ใบแจ้งจากผู้รับเงินแทน ก็จะส่งใบรับ
เงินมีลายเซ็นนามผู้จัดการ มาพร้อมด้วยหนังสือเล่มแรกโดยทันที. คณะไม่
รับผิดชอบในค่าบำรุงที่ส่งไปไม่ถึง. ผู้ชำระค่าบำรุงแล้ว จะได้รับใบรับเงิน
ไว้เป็นสำคัญเสมอ. ท่านที่รับหนังสือทางสาขาจำหน่าย เมื่อไม่ได้รับหนังสือ
เล่มใด โปรดทวงที่สาขาชำระเงินไว้ คณะกรรมการไม่รับผิดชอบในการ
เงิน และการจัดส่งหนังสือทางสาขาจำหน่าย. บำรุงประเภทถาวร และรับ
หนังสือกระดาษดี โปรดรับจากคณะกรรมการโดยเฉพาะ เพื่อเป็นที่มั่นใจ
ของท่าน คณะขอแถลงไว้ว่า หนังสือพิมพ์นี้จะไม่หยุดออกเป็นอันขาด ถ้า
หากมีความจำเป็นด้วยประการใด จะได้แจ้งให้ทราบทั่วกันโดยทางหนังสือนี้
หรือใบแจ้งความ.

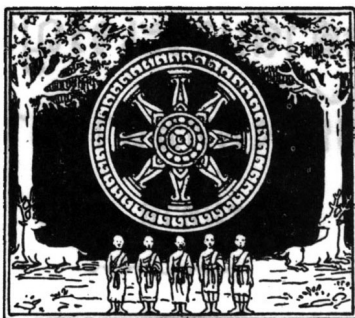
สำหรับผู้ใช้เช็ค จะส่งเงินถึงคณะกรรมการ
โดยใช้เช็คเข้าบัญชี ในนามคณะกรรมการ ก็สะดวกดี

บางท่านอาจได้รับหนังสือล่าช้าไปบ้าง เป็นเพราะไซยาเป็นบ้านนอก
การไปรษณีย์ และการจัดส่งหนังสือขึ้นรถไฟล่าช้า บางทีก็ต้องแยกส่ง
สองครั้ง. เพราะฉะนั้นท่านที่ได้รับช้า โปรดรอเมลล์ต่อไป.

พุทธโบราณสถานในประเทศไทย

ซากโบราณสถานและพระพุทธรูปปั้น สลักที่หน้าผา หน้าถ้ำเชียงกั่ง อุทยานสันติอันเปรมแดน ที่พุทธสถานผ่านจากมโกลีโยเข้าไปสู่ประเทศไทย. ภาพนี้แสดงให้เห็นสัทธาอย่างแรงกล้า ว่าพุทธศาสนาเคยรุ่งเรืองมาแล้ว ในประเทศไทยเพียงใด.

พระพุทธศาสนา

ภาคความรู้ทั่วไป

ดูก่อนอานนท์! ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ไตๆ, ประพฤติ
ธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรมอยู่, ผู้นั้นย่อม
ชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด.

มหาปรินิพพาน. มหา. ที.

ปีที่ ๖

พฤษภาคม ๘๑

เล่ม ๑

ส.ค.ส. ๒๔๘๑

ความสุข ความเจริญ จงมีแต่ท่านทั้งหลาย

บรรณาธิการแถลง

ในเล่มนี้ มีเรื่องให้ท่านอ่านครบทุกรส “ปัจจัยตลัทธิที่เด่นๆ ของพุทธศาสนา” จะทำให้ท่านมองเห็นชัดว่า พุทธศาสนามีดีกว่าอย่างไรบ้าง. พุทธประวัติวิเทศ ตอนมหากิเษกรรมณ์และตรัสรู้ เป็นเรื่องที่ควรอ่านในสมัยวิสาขะ

“ท่านโซเพนเอาแอร กับพุทธศาสนา” จะทำให้ท่านเทียบเคียงความคิดเห็นของท่านนักปราชญ์เยอรมันผู้นี้ ได้โดยละเอียดถี่ถ้วน

“เรียนพุทธศาสนาใน ๑๕ นาที” เป็นเรื่องสำหรับนักศึกษาหนุ่ม ที่ต้องการคำอธิบายอย่างรวบรัด ในเวลาอันสั้น แต่สามารถรวมเอาหลักธรรมที่สำคัญยิ่ง มาอธิบายให้เห็นแจ่มแจ้งได้.

หนังสือฉบับนี้ ควรจะได้ออกตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน เพราะได้เริ่มพิมพ์ตอนต้นๆ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ เผอิญต้องประสพอุปสรรคทางแผนกบรรณาธิการ ต้องล่าช้ามาจนถึงปลายเดือนพฤษภาคมจึงเรียบร้อยลงได้.

บรรณาธิการต้องไปธุระทางกรุงเทพฯ เนื่องด้วยการป่วยของน้องหญิง เป็นเวลานาน บรรดาจดหมายต่างๆ ที่มีไป ต้องเก็บรักษาไว้ไม่ได้ตอบ, และการจัดพิมพ์หนังสือ ก็ไม่อาจพิมพ์ออกได้ตามกำหนด, หวังว่าคงได้รับอภัยในความจำเป็น ที่ทำให้ท่านทั้งหลายเป็นห่วงในเงินค่าบำรุง และจดหมายที่ท่านส่งไปไม่ได้รับตอบ.

CHIEF CHARACTERISTICS OF BUDDHISM

1. Buddhism is the religion of salvation by self-effort. Man is the architect of his own fate. No one can save another. Buddhas only point out the way.

2. It teaches Karma or the Law of Justice. As one sows, so shall one reap. Neither more nor less. We are what we are because of our own actions in this or past life. Every effect has a cause. Empty prayers, vain incantations and meaningless ceremonies are of no avail.

3. Buddhists revere Gautama Buddha because he attained perfect enlightenment by his own self - efforts and pointed out the way of deliverance to all mankind.

4. Buddhism is the first missionary religion in the world.

5. It did not spread with the march of invading armies or with the sword. The countries which accepted Buddhism retained their independence after accepting it.

6. It establishes equality between man and woman. The perfect freedom for women which prevails in Buddhist countries is envied by people throughout the world.

7. Spread of Buddhism led to the decline of caste system in India. But it reestablished itself under Brahman supremacy and weakened the Indian nation by dividing it into castes and subcastes, the members of which do not generally inter-dine or inter-marry amongst themselves. The Buddhist Period (500 B. C. to 500 A. D.) was the most glorious Period of Indian History in India. The idea of racial superiority is repugnant to the very spirit of Buddhism.

8. Buddhism is neither pessimistic nor unduly optimistic.

9. It does not start with hypothetical assumptions but it stands for high standard of morality. A famous Christian calls Buddhism “CHRISTIANITY WITHOUT CHRIST.”

10. Buddhist Nirvana or salvation is not annihilation but the abandonment of selfhood and leading a life of truth which is attainable here upon earth in this life of ours.

From BUBDHA AND HIS MESSAGE

by T. R. Sinha, M. A.

ปัจฉัตตลักษณะที่เด่นๆ ของพุทธศาสนา

๑. พุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งความหลุดพ้น ด้วยความพากเพียรของตนเอง มนุษย์เป็นผู้ก่อสร้างโชคชะตาของเขารเอง ไม่มีใครที่สามารถช่วยผู้อื่น. พระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้เท่านั้น.

๒. พุทธศาสนา สอนลัทธิกรรม หรือกฎแห่งความยุติธรรม. เขาจะเก็บเกี่ยวได้ตามแต่ที่เขาได้หว่านไว้. ไม่มากหรือน้อยไปกว่านั้น. เราย่อมเป็นไปตามเรื่องราวของเรา คือตามเหตุที่เราได้กระทำไว้ในชาตินี้ หรือในชาติก่อน. ผลทุกรายย่อมมีเหตุ. การอ่อนวอนเฉยๆ การใช้เวทมนต์คาถาลมๆแล้งๆ และพิธีต่างๆ ที่ปราศจากความหมาย ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยังผลอันใดให้เกิดได้.

๓. มวลพุทธศาสนิก นั้บถือพระพุทธรองค้ เพราะพระองค้ได้ ตริสรู้โพธิญาณอย่างสมบูรณั ด้วยความพากเพียรของพระองค้เอง, และทรงชี้ทางแห่งความหลุดพ้นจากทุกข์ได้ แก่สรรพสัตว์.

๔. พุทธศาสนา เปนศาสนาแรกในโลก ที่มีกิจการแห่งการป่าว ประภาศธรรม (ธรรมทูต หรือ Missionary).

๕. พุทธศาสนา มิได้แผ่ออกไปด้วยการยกกองทัพเข้าบุกรุก หรือด้วยคมดาบ. บ้านเมืองที่ได้รับพุทธศาสนาแล้ว ย่อมยึดเอา ความเปนอิสระทางดวงใจไว้ได้, ภายหลังจากที่ได้รับ.

๖. พุทธศาสนา ได้สถาปนาสมภาพระหว่างบุรุษกับสตรี. อุดมเสรีภาพสำหรับสตรี ซึ่งพึงตระหลบอยู่ในประเทศ แห่งพุทธ- สาสนิกชน ถูกลมองด้วยความริษยา จากมหาชนทั่วโลก.

๗. ความแพร่หลายของพุทธศาสนา นำให้เกิดความเลื่อมซุด แก่ลัทธิอื่นชั้นวรรณะในอินเดีย. แต่ลัทธินี้พื้นตัวได้อีกภายใต้ อิทธิพลอันใหญ่ยิ่งของพวกพราหมณั, และได้ทำให้ประชาชาติ อินเดียอ่อนแอลง โดยการแบ่งแยกคนเปนชั้นวรรณะสูง และชั้น วรรณะต่ำ ซึ่งสมาชิกของวรรณะนั้นๆ ย่อมไม่กินด้วยกัน หรือแต่ง งานด้วยกันได้เสมอไป แม้ในระหว่างพวกตนเอง. ยุคแห่งพุทธ- สาสนา (๕๐๐ ก.ค. ถึง ๕๐๐ ค.ศ.) เปนยุคที่ผ่องใสรุ่งเรืองที่สุดแห่ง ประวัติศาสตร์อินเดีย ในอินเดีย. ลัทธินิยมความสูงใหญ่ในทาง ชาติทางตระกูล เปนสิ่งที่จะถูกประณาม สำหรับผู้มีหัวใจเปนพุทธ- สาสนิกแท้.

๘. พุทธศาสนา มิได้เป็นศาสนาแห่ง เพสลิสมิสต์ (เห็นสิ่งทั้งปวงในแง่ร้าย), และทั้งมิใช่แห่ง ออปติสมิสต์ (เห็นสิ่งบวลงโนแง่ดีตะพืดไป) ด้วย.

๙. พุทธศาสนา มิได้เกิดขึ้นด้วยความเดาทึกทักเอา (ในสิ่งที่ไม่ปรากฏแก่ตา), พุทธศาสนาดำรงอยู่เพื่อระบบอันสูงสุด แห่งศีลธรรม. คริสตศาสนิกผู้โด่งดังผู้หนึ่ง ได้ขนานนามพุทธศาสนาว่า “คริสตศาสนา ซึ่งว่างจากพระคริสต์.”

๑๐. พระนิพพาน หรือความหลุดพ้นของพุทธศาสนา มิใช่เป็นความดับสูญไม่มีอะไร, แต่เป็นความถอนเสียได้ซึ่งความเห็นว่าเป็นตัวตน และเป็นการครองชีพแห่งความจริง ซึ่งจะลุลึงได้ในโลกนี้ ในชีวิตนี้ของเราเอง.

from Buddha and His Message

By T.R. Sinha, M.A.

พาหุสัจจะ

คนเก่า ท่านไปเข้า	โรงเรียน
สิกขกิจ การสดับถือ	เท่านั้น
สมัยสื่อ ซึ่งอ่านเขียน	มายมาก
พหุศรุตเสร็จ ต้องขึ้น	อุดม ศึกษา.

ครูเทพ (จากไทยเชชม)

พระพุทธสดุดี
พระพุทธองค์ — ผู้หลุดพ้น !
“สิริवास” ประพันธ์.

เครื่องหมายองค์ชินะพุทธ์ พิสุทธ์ อริยญาณ คือดอกประทุมมาลัย พิมล.
ท่านผู้คุ้มคณะเราและเหล่านิกรชน ! ผู้มีพระเนตร์กล ประทุม !
ผู้ชี้ช่องชนะมาร ! ประทานธรรมคุณ คู่้บาป ! แน่บุญคุณ บ ราง !
ยามค้นหาอมตะธรรมระกำมลปาง ปีมชีพะจากร่าง พระท-

Thy Symbol is the Lotus pure
Our Master thou! the Lotus-Eyed!
Our Leader, Guardian and our Guide!
In search of Truths thou didst endure

ทุกข์ยากเหลือจะประมาณประหารททยลัน ธรรมตามนุสส์ตัน มิไหว.
พิมพาธาระประจักษ์พระรักประดุจนิยน์, บัลลังก์และโกโคย, พระทิ่ง;
โอรสเพียงจะประสพพระหลบประดุจสิ่ง— จองจำ,และล้ำศฤงค์, พระปัด,
หลีกหนีแนวพระหทัยจะใคร่วิมุตติตัด จากไซ้และตรวนมัด ณะใจ,

Starvation, suffering, poverty, pain;
Thy sweet Yasodhara and the throne,
Thy new-born babe and all thy own
Thou didst renounce, --to break the Chain-

ซึ่งล่ามชีพ,และกระทำกระหน่ำหทยะให้ ดิ้นแต่่วตะแต่่วคล้าย จะลาญ;
 เปนนักโทษหุชะแรงและแห่งสุบินพล่าน เหตุความทะยานร่า ะรณ,
 สายชีพแห่งชนชีพก็รีบตะจรดล สู่ทุกซ์ทะเลวน มิว่าง,
 ลูกล้ม,ล้มและก็ซ้ามีหน้ากมลสร้าง นี่เป็น “ระบิลกลาง” ณะชีพ !

That fetters Life and make us all
 Such prisoners of Desire-dream;
 In suffering floweth thus the stream
 Of human life from fall to fall !

เพื่อพบอิสสรผลและพันทุกรีบ จากวังพระหลีกrieb ะไร
 โอ้ ! องค์อิสสรมนุษย์ ! แคะชุด “วชิระ”ให้ แก่ผู้ประสงค้ใคร จะพบ
 ยามคั่นหาอมตภาพพระทราบชีวะระบบ นานาประการครบ ประมวล
 แห่งปวงชีวะประวัติถนัดภาวะขบวน เพรงกาลประการถ้วน พระทราบ

In quest of Freedom thou didst go
 O Liberator thou of Man !
 And seeking thou didst find the Plan
 Of cosmic Life in th'long ago !

ทุกท่านต้องชนะการทะยานกมลหยาบ ต่อยตัดขจัดบาป ะลัย
 จึงเขาจักประลุทางกระจ่างบูรพนัย ดุจตั้งพระองค์ได้ เสด็จ
 “ตัวตน”—ทิวฐิวิกลเกาะตนและคะเท็จ ต้องตัดและปัดเซ็ด เสมอ
 โดยตัดต้นกระบิไฟณะไพโรสณทเน้อ คืออินทรีย์^๑ เหนือ ณะโลก

And all must conquer craving who
 Like thee will find the Ancient Way,
 The ego maya-self must slay
 And the forest-fires of senses cut thro !

๑. ไฟป่าแห่งอินทรีย์, อินทรีย์คือ การติดอารมณ์ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย.

โอ้ ! องค์อวยสุขพัสดุ^๒ ขจัดสกลโศก ของสัตว์วิบัติโภค และเข็ญ !
โอ้ ! เอกองค์ปิยะมิตร^๓ สนิทททยเปน แก่นกและเนื้อเห็น ถนัด !
เห็นภาพ องคมนตรี^๓ ก็เห็นสุนิทัศน์ ทวยชนประจักษ์ชัด กะใจ—
คือเห็นชีพสุขุดม ผสม วิบูลไส— รัภาพ^๓ เพราะซาบใน นิพาน.

O thou a Prophet of th' Poor !
A Lover of the bird and beast !
In thee may all the nations meet,
And Life and Freedom new secure !

“สิริवास” ประพันธ์

ตามแนวแห่ง “Buddha, the Liberator

by T. L. Vaswani.”

ขันตี

ทนฝ่าอุปสรรค ทั้ง ทนทุกข์ เวทนา
ทนอด เอาชนะกรรม ก่อแกล้ง
ล้วนเปนเครื่องประดับ ทุก ประเภท ขันตี
แห่งนักปราชญ์ผู้แจ่ม จิตต์ธรรม.

ครูเทพ (จากไทยเขษม)

๒. ทำผนแห่งความสุข.

๓. ไสริภาพ - เสริภาพ (สัน. ไสวริน).

พุทธประวัติวิเทศ

ตอนมหาภิเนษกรรมและตรัสรู้

พระพุทธประวัติตอนนี้ เป็นสิ่งควรอนุสรณ์ในสมัยแห่งวิชาชบวชา. เนื้อความต่อไปนี้ ตัดตอนมาจากหนังสือ Myths of the Hindus and Buddhists โดยท่าน Nivedita และ Coomaraswamy, เป็นคำแปลของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ซึ่งแปลอย่างรักษาสำนวนเดิม และจัดพิมพ์ขึ้นครั้งยังดำรงสมณศักดิ์ ที่พระศาสนโสภณ. ตอนที่เปนกาศยกลอน เป็นผีพระโอรุสมเด็จกรมพระนริศ-รานุวัตติวงศ์. ท่านผู้อ่านจะสังเกตเห็นส่วนที่แตกต่าง จากที่เราเคยศึกษา หรือได้ยินได้ฟังกันในเมืองไทย และถือเอา เป็นเครื่องเรื่องปัญญาได้ตามควร. -บ.พ.

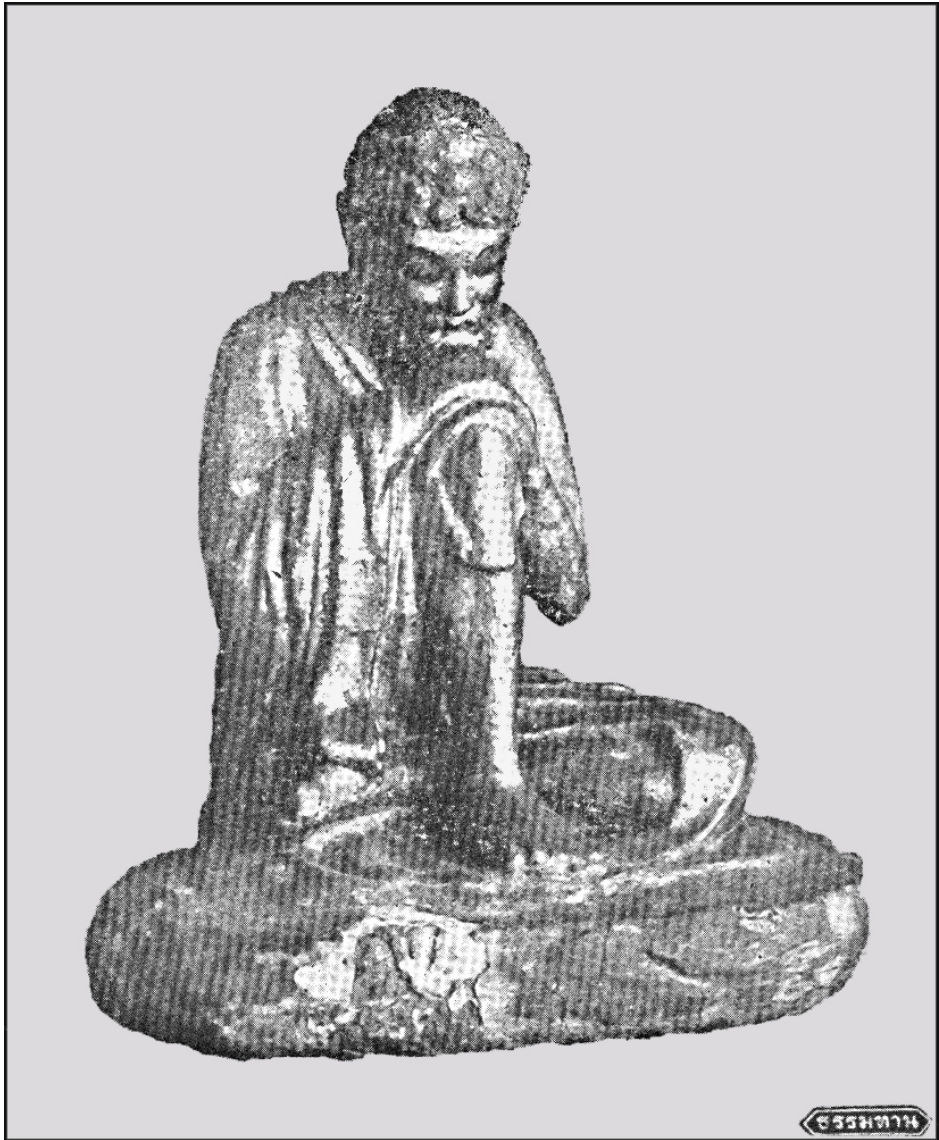

ตอนมหาภิเนษกรรม

พระสิทธารถเจ้า ทรงมีพระโอรสกับพระนางยโสธราพระองค์หนึ่ง, ทรงพระนามว่า ราหุล. แต่เครื่องผูกอันใหม่นี้ หาสามารถห้ามพระประสงค์ (ในการออกบรรพชา)ของพระองค์ให้สงบลงได้ไม่. ในราตรีวันหนึ่ง มี เทพนิกรพากันเหาะมาทูลเชิญพระองค์ ให้เสด็จออกมหาภิเนษกรรม.

พระมหาบุรุษ เสด็จไปทอดพระเนตรพระนางยโสธราเป็นปัจฉิมทัศนะ เห็นพระนางกำลังบรรทมหลับ เอาพระหัตถ์ข้างหนึ่งประทับไว้บนพระเศียร ของพระราชกุมาร,^๑ เพราะฉะนั้นพระองค์ไม่ทรงสามารถจะอุ้มพระราชกุมาร ได้ เพราะทรงเกรงว่า พระนางเจ้าจะทรงตื่นบรรทมขึ้น.

๑. คงหมายความว่า พระราชกุมารบรรทมอยู่ในซอกรักแร้ โดยพระนางโอบรอบไว้ด้วยพระหัตถ์.

พระพุทธโคตมะ ขณะระทมทุกข์

พระพุทธรูปสลักด้วยไม้ ฝีมือนักบวชชิวเบตไม้ปรากฏนาม รูปหนึ่ง ๑๐๐๐ ปีมาแล้ว ซึ่งผู้สลักต้องการให้แสดงความหมายว่า พระพุทธองค์มีการเปลื้องทุกข์ของปวงสัตว์เป็นภาระอันหนัก เปรียบเทียบเช่นเดียวกับศาสดายีซัสไครสต์ ซึ่งต้องทรงหนักใจอยู่เสมอ. โบราณวัตถุชิ้นนี้ ผู้สลักประสงค์ฝากไว้ในโลก เป็นของขวัญแต่

“ความทุกข์ของมหาชน.”

พระมหาบุรุษเจ้า เสด็จไปจากพระนางและพระราชากุมาร ทรงแหวก วิสูตร กรองแล้วด้วยทองแกมแก้ว ซึ่งกั้นไว้ในระหว่างห้องบรรทมกับห้อง นอก และค่อยทรงดำเนินผ่านห้องน้อยใหญ่ข้างนอกตลอดไป หยุดอยู่ที่พระ ทวารด้านบูรพา, ทรงอาราธนาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ให้ทรงช่วย เสด็จยืนนงพระภักตรทอดพระเนตรนภากาศ อันดาตาศด้วยดวงดารา จะคณนา มิได้ฯ ขณะนั้นท้าวศักรเทวราช ท้าวจตุโลกบาลแลเทพนิกายเป็นอันมาก เสด็จลงมาจากอากาศแวดล้อมพระองค์ กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นที่ นับถือ เวลามาถึงแล้วที่จะทรงแสวงหาคุณธรรมอย่างสูงสุดของชีวิตฯ

สมัยนั้น พระมหาบุรุษเจ้าทรงพิจารณา บัดนี้เทพดาทั้งมวลลงมาสู่ มนุษย์โลก เพื่อจะทำความตั้งใจมั่นคงของเราให้แน่นอน เราจะไป เวลา มา ถึงแล้วฯ ขณะนั้นพระองค์รับสั่งเรียกนายฉันทะผู้สารถิ แลมาพระที่นั่ง ซึ่งเกิดร่วมวันเดียวกันกับพระองค์ฯ เพราะฉะนั้นนายฉันทะจึงจูงม้าพระที่นั่ง ผูกเครื่องอั่งดงามมาถวาย ม้าก็ร้องคำรนด้วยความดีใจฯ ขณะนั้นพระ มหาบุรุษเจ้าเสด็จขึ้นทรงม้าพระที่นั่ง ทำความตกลงพระหฤทัยว่า จะทรงเป น ครั้งที่สุดฯ ทวยเทพเจ้ายกเท้าม้าพระที่นั่งชื่อกัณฑ์กะ (กัณฑ์กะ) จากที่เหยียบ แผ่นดิน ไม่ให้ทำเสียงอีกทีก็ พร้อมกันมาถึงพระทวารพระนคร ซึ่งเปิดออก เองทั้งสองบานสงบเงียบฯ พระสิทธารถเจ้า เสด็จไปจากพระราชวังแลพระ นคร ทวยเทพนิกรหมู่ใหญ่ก็โดยเสด็จไป ส่องรัศมีสว่างบนมรรคา แลไปรย ฎกาไปข้างหน้าพระมหาบุรุษเจ้า ด้วยประการฉะนี้ฯ

นายฉันทะ พยายามกราบทูล ห้ามพระประสงค์ของพระองค์มิได้หยุด หย่อน ทูลวิงวอนพระองค์เพื่อจะให้เสด็จกลับมาเป็นพระเจ้าจักรพรรตยธาธิราช ดีกว่า^๑ฯ

๑. ตรงนี้ ปฐมสมโพธิไทยเราว่า พระยามารมายืนกั้นหน้าห้ามทูลว่า สมบัติ จักรพรรดิจะมาใน ๗ วัน.

แต่พระมหาบุรุษเจ้าทรงทราบว่า พระองค์จะได้สำเร็จพระโพธิญาณ อันบริสุทธิ แลทรงพอพระหฤทัยที่จะสิ้นพระชนม์เสีย ดีกว่าเสด็จกลับคืนพระราชนิเวศน์ พระองค์เสด็จลงจากม้ากั้นถะ ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย แลทรงบังคับนายฉันทะให้นำม้าพระที่นั่งไปพระราชนิเวศน์ฯ พระองค์ทรงส่งข่าวสารไปถวายพระราชบิดากับนายฉันทะ เพื่อไม่ให้ท้าวเธอทรงเสียพระราชหฤทัย น่าจะทรงมีความยินดีมาก ที่มีพระราชโอรสทรงบากบั่นแสวงหาวิมุจโนบาย เป็นเครื่องช่วยโลกให้พ้นจากความเวียนเกิดเวียนตาย พ้นจากเศร้าโศกแลทุกข์ฯ พระองค์ตรัสว่า “บัดนี้เราเป็นไทแล้ว จากความรักอันเป็นปัจจัยจะให้พัวพันจงเอาม้ากั้นถะไป。” ภายหลังเมื่อทูตได้แลตรัสตอบ โดยอเนกประการ นายฉันทะจึงต้องจำใจยอมไป พลาญจบพระบาททุกข์ของพระมหาบุรุษเจ้า ส่วนม้ากั้นถะก็เสียพระบาทด้วยสิ้น แล้วทั้งสองพากันกลับฯ

พระมหาบุรุษเจ้าทรงดำเนินทางไปเร็ว ทรงพบนายพรานคนหนึ่ง จึงประทานเครื่องทรงสำหรับกษัตริย์ของพระองค์แก่นายพราน แลกผ้าเก่าขาดของนายพรานทรง โดยควรแก่เพศฤๅษีฯ นายพรานนั้น คือเทวดาองค์หนึ่ง จำแลงตัวมา เพื่อความประสงค์อย่างนั้นฯ ยังมีเทวดาอีกองค์หนึ่ง แปลงตัวเป็นช่างกลบกำ จำเริญพระเกษากวายเป็นองค์ฯ

พระมหาบุรุษเจ้า เสด็จไปถึงอาศรมของฤๅษี แห่งประชาชนพวกพราหมณ์ฯ ฤๅษีนั้นก็ต้อนรับพระองค์ด้วยความยินดี โดยความเคารพนับถือ พระองค์ทรงยอมเป็นศิษย์ของฤๅษีรูปหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้รู้มากที่สุด แต่พระองค์ทรงสังเกตทราบว่า แม้อัตถิของฤๅษีเหล่านั้นอาจชักนำไปสวรรค์ได้ แต่ยังไม่พิศจนไม่ได้ว่า เป็นทางทำให้พ้นทุกข์ได้ดีที่สุด แลพ้นจากความเวียนเกิดในมนุษยโลกหรือในนรกরাไปฯ พระองค์ตรัสว่า “โลกไม่เป็นสุขเกลียดชังตาย

-
๑. ของไทยเราว่า พรหมนำจิวรลงมาถวาย, ภาพเขียนรูปพรหม ถือพานแว่นฟ้า มีผ้าจิวร.
 ๒. พุทธประวัติฉบับอื่นกล่าวว่า เป็นขณะที่บำเพ็ญตบะทรมาณกาย, แต่ของไทยเราไม่ได้กล่าวถึงพวกนี้

ไปเป็นผีนรก แลยังจะแสวงหาที่จะไปเกิดในสวรรค์ณายหน้าอีก ช่างโง่เขลา
นี่กระไร ช่างหลุ่มหลงนี่กระไร” ๑

เหตุดังนี้ พระมหาบุรุษเจ้าจึงเสด็จไปจากอาศรมของฤษีนั้น ทำให้ถึง
ความเสียใจเป็นอันมากแลไม่สมความคิด แก่พวกฤษีผู้สำนักอาศัยอยู่ในที่นั้น
ได้เสด็จไปบ้านของนักปราชญ์ ผู้มีชื่อโด่งดังคนหนึ่งชื่ออถาระ (อถาระ)
ลัทธิของนักปราชญ์นั้น ก็พิศุจนได้ไม่บริบูรณ์ ๑ พระมหาบุรุษเจ้าจึงเสด็จ
ไปเสีย ตรัสว่า เราแสวงหาลัทธิอันไม่มีทางถึงเถียงในข้อที่ว่า มีภพหรือไม่
มีภพ มีอมตธรรมหรือไม่มีอมตธรรม อันเป็นความคิดที่ไม่มีขีดขั้น ไม่มีที่
สุด ควรจะทำให้ประจักษ์ แต่ไม่พุดถึง ดังนี้.

ออกจากอาศรมของนักปราชญ์อถาระแล้ว เสด็จไปถึงกรุงราชคฤห์^๑
พระเจ้ากัมสยะ (พิมพิสาร) ทรงต้อนรับด้วยความพอพระราชหฤทัยในที่นั้น ๑
ท้าวเธอทรงพยายามเกลี้ยกล่อมพระมหาบุรุษเจ้า เพื่อให้ทรงละทิ้งการโปรด
เที่ยวจาริกเสีย แต่พระองค์ไม่ทรงฟัง.

เสด็จจาริกไกลต่อออกไปอีก ถึงหมู่บ้านตำบลหนึ่งใกล้แม่น้ำคยา ทรง
ถือเอาที่อาศัยในป่า ซึ่งอยู่ใกล้เคียงแห่งหนึ่ง เสวยรวงผลพรรณไม้เล็กน้อย
ทุกๆ วัน พอควรที่จะดำรงพระชนม์ไปได้ ๑ ด้วยเหตุนี้ พระตะจะที่หุ้ม
พระองค์ก็เหี่ยวแห้งย่นยุ่ย พระมังสะก็น้อยหมดไป พระเนตรทั้ง ๒ ก็กลวง
ถล่มลึกมากเข้า ใครๆ เห็นพระองค์ผู้แบบบางทุพลภาพ รู้สึกผิดธรรมดาเป็นที่
น่ากลัว แลยอมมีความเคารพนับถือ เพราะเหตุข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดสาหัส
เหล่านั้น ๑

ในระวางเวลาหลายปีเหล่านี้ พระเจ้าสุทโธทนะ พระราชบิดาของพระ
องค์ ทรงส่งคนนำข่าวสารไปทูลอ้อนวอนพระองค์เนืองๆ ให้เสด็จกลับมา
เพื่อให้พระองค์ทรงเห็นประจักษ์ โดยคำกราบทูลข้อความควรฟังแลทูลแนะนำ

๑. ของไทยเรามากว่าถึงอุทกกรมบุตรอีกตนหนึ่ง.

ทุกประการ คนเหล่านั้นก็มาถึงแม่น้ำคยาเหมือนกัน ในเมื่อพระมหาบุรุษเจ้าจวนจะสิ้นพระชนม์ แต่พระองค์มิได้ทรงโยยตีต่อถ้อยคำของคนเหล่านั้น ตรัสสั่งว่า หากพระองค์จะสิ้นพระชนม์เสียก่อนได้ลูพระโพธิญาณอันบริสุทธิ์ จงนำพระอัฐิของพระองค์กลับไปพระนครกบิลพัสดุ์ แลจงบอกว่า “กระตูกเหล่านี้เป็นทรากที่เหลืออยู่ ของคนผู้หนึ่งซึ่งมีความตั้งใจ ที่ได้ตายไปในข้อปฏิบัติอย่างแข็งแรง อันกำลังบำเพ็ญอยู่เพื่อจะให้สำเร็จ” ฯ

แต่พระมหาบุรุษเจ้า ทรงเห็นพิธีกรรมพระองค์อย่างนี้ไม่มีประโยชน์มากกว่าพระองค์ได้ทรงชานาญขึ้นนิดหน่อย ในวิธีทรงทำปัญญาให้สว่างในกาลที่ล่วงไปแล้วฯ เหตุดังนั้น พระองค์จึงทรงตั้งพระหฤทัยทูลบำรุงพระสรีรกาย เสวยพระอาหารด้วยเอาพระหฤทัยใส่ ฯ

เรื่องราวที่เล่ากันละเอียด ของนางสุชาตะ (สุชาตา) บุตรีของผู้บังคับบัญชาหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีเทพยดามาบอกล่วงหน้าให้รู้ตัวก่อน จึงตระเตรียมอาหารไว้พร้อมมูล นางรวบรวมแม่โคไว้ ๑๐๐๐ ตัว ให้แม่โค ๕๐๐ ตัว กินน้ำนมของแม่โคอีก ๕๐๐ ตัว เหล่านี้ ให้แม่โค ๒๕๐ ตัว กินน้ำนมของแม่โคอีก ๒๕๐ ตัว โดยนัยนี้ต่อลงไปจนถึงแม่โค ๑๕ ตัวแล้ว จึงผสมน้ำนมโคเหล่านั้นเข้า นางก็ต้มหุงปรุงเป็นของกินกับข้าว (มธุปายาส) อันสะอาดแลมีไอชารสชื่นไว้จานหนึ่งฯ เมื่อพระโพธิสัตว์เจ้าเสด็จไปในหมู่บ้านนั้น เพื่อทรงรับบิณฑบาต นางจึงถวายข้าวมธุปายาสในจานทองหนึ่งนี้ แต่พระโพธิสัตว์เจ้า ช้อนนั้นเป็นประหนึ่งศุภนิมิตรแต่พระองค์ ฯ

พระโพธิสัตว์เจ้าทรงถือเอาอาหารนั้น เสด็จออกจากหมู่บ้าน เสด็จลงสร่งในแม่น้ำ เสด็จข้ามไปปากข้างโน้น แต่กระแสน้ำพัดเอาพระองค์ไป ถ้าไม่มีเทพเจ้าผู้สิงสถิตในต้นไม้ใหญ่ (รุกขเทวดา) บนฝั่งโน้นยื่นแขนประดับด้วยเครื่องเพชรไปอุ้มพระองค์ขึ้นบนบก พระองค์ก็จะต้องจมน้ำ อย่างไรก็ตามก็ดี พระองค์ถึงฝั่งแล้ว จึงประทับนั่งลงเสวยพระอาหารภายหลังครั้งพระองค์

เสวยแล้ว จึงทรงโยนจานทองนั้นลงไปในแม่น้ำ นาคตัวหนึ่งถือเอาจานนั้นไป จะเก็บไว้ในนาคพิภพนี้ ๆ ท้าวศักรเทวราชจำแลงพระองค์เป็นครุฑ ทรงแย่งจานนั้นมาจากมือของนาค เอาไปสวรรคค์ชั้นดุสิตฯ

ในลำดับนั้น พระโพธิสัตว์เจ้าก็ตรงไปที่โพธิพฤกษ์ ภายใต้ต้นที่พระพุทธรูปองค์ก่อนๆ ทรงลูพระโพธิญาณฯ ในเวลาพระองค์ทรงพระดำเนินไปตามทางป่าไม้ นกตะขาบหลายร้อยตัวเข้าไปใกล้ บินเวียนรอบพระองค์ ๓ ครั้ง (ทำประทักษิณ) นกยูงนกอื่นๆ แลสัตว์ป่าประมาณ ๕๐๐ ก็ตาม นกตะขาบมาข้างหลัง ในขณะที่นั้นพระองค์ทรงพระดำเนินต่อไป เทวดา นาค อสูร แลสัตว์ดิรัจฉานหลายชนิด ก็แวดล้อมพระองค์ไปสู่โพธิพฤกษ์นั้นๆ นาคราชชรามากตัวหนึ่ง ซึ่งสถิตอยู่ใกล้ทางนั้น เคยเห็นพระพุทธรูปเจ้าแต่ปางก่อนมากกว่าหนึ่ง (หลายพระองค์) ซึ่งเสด็จมาตามทางนั้น ก็ซ้องสาธุการ แลนาคินีผู้ภรรยา กับนาคมาณวิกาเหลือที่จะคณนา ก็ต้อนรับพระองค์โดยความยินดี ด้วยธง ดอกไม้ แลเครื่องอาภรณ์ประดับเพ็ชรเป็นอันมาก แลร้องเพลงสรรเสริญมิได้หยุดหย่อน เทพนิกรซึ่งเปนอภิศมานกาย (ไม่เห็นตัว) ในจักรวาททั้งหลายก็ชวนธงชาย แลธงผ้าบนต้นโพธิพฤกษ์ แลต้นไม้อื่นๆ ซึ่งเป็นกรุยทางไปที่โพธิพฤกษ์นั้น เหตุดังนั้น พระโพธิสัตว์เจ้าจึงอาจทรงพบเห็นทางได้ง่าย ๆ

ในขณะที่เมื่อพระองค์ทรงดำเนินไป พลังพิจารณาว่า “ไม่มีแต่ฝูงสัตว์ที่มีมิตรภาพเท่านั้น ยังมีพญามารใจบาปอีกตนหนึ่ง จะได้เปนพะยานความมีชัยของพระองค์” แลความที่ทรงพระดำรินี้ หยั่งเข้าไปถึงวิสัยของพญามารเหมือนแสงสว่างรัศมีออกจากพระนาฏของพระองค์ แลนำเอาความฝันแลกลางร้ายมาสู่พญามารฯ ผู้สื่อสารตนหนึ่งมาถึงพญามารเร็วเหมือนกัน บอกความที่พระโพธิสัตว์เจ้าเสด็จไป จวนถึงโพธิพฤกษ์แก่พญามารฯ ครั้งนั้นพญามารก็ประชุมกองทัพ ๆ รูปที่แลดูน่ากลัวเปนดังนี้ บ้างก็มีปากตั้ง

แสน บ้างก็มีศิระชะ มีแขน มีตา หรือมีเท้า มีรูปร่างแปลกๆ บ้างก็มีลื่นเหมือนไฟ บ้างก็เปนนูฉกจะหวัก บ้างก็ตีมีโลหิต บางเหล่าก็ท้องป่องแลขาโก่ง ล้วนถือ หอก ธนู ตะบอง แลอาวุธสรรพเกราะทุกชนิด ฯ พวกพลเหล่านี้ เดินตรงไปสู่โพธิพฤษณ์นั้น ฯ

ตอนตรัสรู้

ถึงกระนั้น พระโพธิสัตว์เจ้าก็เสด็จเข้าไปสู่โพธิพฤษณ์ ซึ่งสดเสศคล้ายภูเขาทองคำอันบริสุทธิ ประทับนั่งภายใต้ต้นทศบูรพา ทรงตั้งปฏิญาณมั่งคงเพื่อจะไม่ลุกขึ้นอีก จนถึงได้สำเร็จพระโพธิญาณ ฯ ในขณะนั้น แผ่นดินไหว ๖ ครั้ง ฯ

สมัยนั้น พญามารจำแลงตัวเป็นคนนำข่าวสารมาจากพระนครกบิลพัสดุ์อย่างรีบด่วน พร้อมกับข่าวเจ้าเทวทัตต ผู้เป็นพระเชษฐภราดา (ลูกพี่ลูกน้อง) ผู้แย่งเอาอำนาจรัฐบาล แลทำการดูร้ายคดีโกงทุกอย่างแล้ว จึงกราบทูลวิงวอนให้พระโพธิสัตว์เจ้า กลับทรงทำรัฐบาลให้คืนดีแลเรียบร้อย ฯ แต่พระองค์ทรงพระวิจารณ์ว่าเจ้าเทวทัตตทำดังนั้นเพราะตัณหาแลพยาบาท พวกศากยราชยอมให้เป็นอย่างนั้น เพราะความขลาด เช่นนี้ส่องให้เห็นความอ่อนแอของมนุษย์ พระโพธิสัตว์เจ้าทรงตั้งพระหฤทัยมากที่สุด เพื่อจะทรงลุชรรมอันใดอันหนึ่ง ที่สูงกว่าแลดีกว่า ฯ

ในลำดับนั้น นางเทพธิดาผู้สิงอยู่ในโพธิพฤษณ์นั้น ถวายโหมทนา แลโยนเครื่องประดับแล้ว ด้วยเพ็ชรพลอยหลายอย่างของนางไปแทบพระบาทยุคลของพระองค์ ทูลอาราธนาพระองค์ให้ทรงพระอุตสาหะ ฯ รุกขเทวดาอื่นๆ มาถามนางเทพธิดานั้นว่า คนผู้มีรูปพรรณผุดผ่องนั่งอยู่ที่นั่นคือใคร เมื่อนางตอบว่า คือพระโพธิสัตว์เจ้า เทพธิดาเหล่านั้นก็โปรยดอกไม้ แลของหอมลงไปให้พระองค์ แล้วทูลเตือนพระองค์ด้วยถ้อยคำแลเพลงขับต่างๆ เพื่อจะให้ทรงบากบั่น ฯ

ครั้งนั้นพญามารบังคับบุตร (มารธิดา) ที่สวยงาม ๓ คน ให้โลม ล่อพระโพธิสัตว์เจ้าทุกทำทุกทาง มารธิดาเหล่านั้น ไปร้องเพลงแลเต้นรำ ที่ ฉะเพาะพระพักตร์ แลเกี่ยวพระองค์ด้วยการขับร้องเต้นรำ แลมายาสตรีต่างๆ แต่พระองค์ทรงเปนปกติ ไม่ทรงหวั่นไหวในพระพักตร์หรือพระหฤทัย ดุจ ดอกไม้ลอยอยู่บนน้ำที่หยุดนิ่ง แลมั่นคงเหมือนเขาพระเมรุ แลคล้ายกำแพง เหล็กที่รัดโลก (เขาสัตตปริพันธ) ฯ ขณะนั้นมารธิดาเหล่านั้นก็ทูลยกเหตุ ให้เห็นจริงถวายพระองค์ บรรยายถึงความผาสุกสำราญ แลการงานที่เป็น ไปในโลก ทั้งความลำบากแลอันตรายของการแสวงหาปัญญา แต่พระองค์ กลับตรัสตอบ (ด้วยนิพนธคาถาแปลเปนกาพย์ว่า)

ความสุขสุดเร็วหาย

เห็นดุจสายฟ้าแลบแสง

ใยเราจักพึงแสวง

ความสุขอันท่านพรรณนาฯ

มารธิดายอมรับรู้ความไม่สมปรารถนา จึงไปจากพระองค์พลางอวย พระพรถวาย เพื่อความสำเร็จสมพระประสงค์ของพระองค์^๑ (ด้วยประพันธ์- คาถาแปลเปนกาพย์ว่า)

สิ่งใดใจประสงค์

สิ่งนั้นจงสมปรารถนา

พบธรรมเปลื้องทุกข์ผา

สุขโพรสพองสัตว์ด้วยเทอญฯ

ครานั้น พญามารต่อสู้อย่างในเชิงโต้ตอบด้วยสติปัญญา เมื่อไม่สำเร็จ สมความปรารถนาเช่นนั้น จึงนำกองทัพมารเข้ามาหักหาญ ฯ เทพดาทั้งหมด ก็ตกใจกลัวหนีไปห่างไกล ละทิ้งพระโพธิสัตว์เจ้าไว้แต่พระองค์เดียว ฯ พล มารที่มีรูป มีชาติ แลมีสีต่างๆ ย่อมแผดเสียงอย่างอมนุษย์ทั่วหน้ากัน ทำ อากาศให้ครึ้มเต็มด้วยความมืดมนอนธการ แลทำมหาปฐพีให้สะเทือน สะท้านหวั่นไหว กองทัพอันพิลึกน่ากลัวออกเดินรุกด้วยอาการทำทางซู่คุกคาม ตรงเข้าไปที่พระโพธิสัตว์เจ้า เว้นแต่เสนามารเหล่านั้น หอกก็ติดเสียกับมือ

๑. กล่าวเช่นนี้ ชวนให้คิดว่าเปนกิเลสมาร ที่ท่านกล่าวให้เปนบุคคลาธิษฐาน.

แข่งขาก็หาแข่ง ที่จงจิตต์คิดจะขี้พระองค์ให้ละเอียดเปนฝุ่น หรือจะเผา พระองค์ให้ไหม้ด้วยลื่นเปนไฟ ก็ไม่อาจทำอันตรายได้ แม้สักเท่าเส้นผม เดียว พระองค์ประทับนั่งไม่เขยื้อน ขณะที่อาวุธเปนอันมากร่วงลงมาเปน เมล็ดฝนเบื้องบนพระองค์ แล้วตกลงที่พระบาทยุคลเหมือนบุงบุงชาติ ฯ

พญามารหมดผู้ช่วย ไม่สมปรารถนาทุกอย่างแล้ว จึงจับจักรอาวุธอันน่า แสยง แล้วขึ้นขี่ช้างชื่อภูเขามेम (คิริเมซล) เข้าไปใกล้พระมหาบุรุษเจ้า เอง ฯ จักรอาวุธอันนี้ ถ้าในบัดนี้ขว้างไปถูกเขาพระเมรุ ก็จะมีผ่าออกเปน ๒ ซีกเหมือนไม้ไผ่ หากขว้างไปในอากาศ ก็จะมีห้ามไม่ให้ฝนตกถึง ๑๒ ปี แม้มีฤทธิเดชถึงเพียงนี้ ก็ยังไม่ยอมจะถูกพระโพธิสัตว์เจ้า กลับไปลอยร่อน อยู่ในอากาศ เหมือนใบไม้แห้ง แลได้หยุดอยู่เหนือพระเศียรของพระองค์ คล้ายพวงมาลัยฟ้า ฯ ในเวลานั้น พญามารยิ่งโกรธเกรี้ยวกล้าขึ้น ประหนึ่ง ไฟที่เหน้ำมันซ้าๆ ลงไปฉะนั้น จึงเข้ามาใกล้พระมหาบุรุษเจ้า ทูลบังคับว่า จง ไปเสีย.

พระองค์ตรัสตอบว่า ที่นั่งนี้เป็นของเราโดยบุญบารมี เราบำเพ็ญมา แล้วในหลายชั่วอายุอันยาวนาน ท่านไม่มีบารมี จะเปนเจ้าของที่นั่งอย่างไรได้ ฯ

ขณะนั้น พญามารก็อวดว่า บารมีของเรามากกว่าของท่าน จึงเรียก กองทัพมารให้เปนพะยาน มารพลงกายทั้งปวงก็ร้องออกมาพร้อมกันว่า พวก ข้าพเจ้าเปนพะยาน เพราะฉะนั้นจึงมีสำเนียงเหมือนเสียงกระหิมะ แห่งมหา สมุทรก็ก้องขึ้นไปถึงฟากฟ้า ฯ

พระโพธิสัตว์เจ้าตรัสตอบว่า พวกพะยานของท่านเปนพวกมากแลลำเอียง เรามิพะยานแอกแลเปนพะยานที่ไม่ลำเอียง พระองค์จึงยื่นพระหัตถ์ออกจาก จีวรของพระองค์ เหมือนฟ้าแลบออกจากเมฆสีแดง แลทรงสัมผัสภูมิภาค แล้วจึงตรัสเรียกนางพระธรรณีให้เปนพะยาน แห่งพระบารมีของพระองค์ ฯ ครั้งนั้น นางพระธรรณีก็ขึ้นมาแทบพระบาทยุคลของพระองค์ แล้วจึงร้องด้วย

เสียงแสนเท่า ดังเสียงกลองทิพย์ประจำอนันตจักรวาลว่า **“หม่อมฉันเปนพะยาน.”**

ฝ่ายกองทัพของพญามารก็แตกหนีกลับไปนรก ประคุดไปไม้ที่ร่วงหล่นลงเพราะลมฉนั้น ๆ ข้างศิริเมฆลก็ม้วนวงชู แลงอทางเข้าไปประวางขาแล้วหนีไป ๆ พญามารเองก็พลัดตกลงมานอนราบ กระทบความยอมรับสารภาพต่อพระเตชานุภาพของพระองค์ แล้วลุกขึ้นวิ่งหนีไปโดยเร็ว ซ่อนความอับเรยศของตนไว้ เพราะใจเต็มด้วยความโศกเศร้า ที่รู้สึกว่า การพยายามทั้งมวลไม่สมปรารถนา พระมหาบุรุษเจ้าจะได้บันลุพระโพธิญาณ ในไม่ช้า แลจะทรงประกาศพระศาสนาแสดงสภาพที่จริงแท้ ซึ่งทำสัตว์นิกายหลายพันจะให้บรรลุพระนิพพานฯ

เมื่อพญามารปราศัยแล้ว พระอาทิตย์ยังไม่อัสดงคตฯ พระโพธิสัตว์เจ้าประทับนั่งอยู่ภาคใต้โพธิพฤกษ์ฯ

เมื่อราตรีล่วงไปที่ละน้อยๆ พระโพธิญาณที่พระองค์ทรงแสวงหา ค่อยสว่างขึ้นในพระหฤทัย. ในนาฬิกาที่ ๑๐ พระองค์ทรงทราบอาการอันละเอียดหลายอย่าง ของสัตว์นิกายที่มีอยู่ในโลก ไม่มีที่สุดไม่มีประมาณ ในนาฬิกาที่ ๒๐ พระองค์ได้พระปริชาญาณ ทรงทราบกาลข้างหน้า (อนาคตังสญาณ) โดยที่ทรงทราบสิ่งทั้งปวงไกลหรือใกล้ ปรากฏเหมือนใกล้ๆ พระหัตถ์ ฯ ต่อมา พระองค์ทรงบันลุพระญาณ ซึ่งเปนเครื่องชำแรกมูลเหตุแห่งความเวียนเกิด ต่อมาอีกทรงบรรลุอริยสัจ ๔ แลประโยชน์ของอริยสัจนั้น โดยชอบในเวลาปัจจุสมัย (อรุณขึ้น) พระองค์เปนพระพุทธเจ้าผู้อุดมเอก ตรัสรู้แล้วบริบูรณ์ฯ

กาลนั้น พระฉัพพรรณรังสี (พระรัศมี ๖ สี) เปล่งออกทั้งไกลทั้งกว้าง จากพระสรีรกายอันผ่องใส ส่องไปทั่วขอบแห่งโอกาสไม่มีที่สุด นี้แล เปนประกาศการบันลุความเปนพระพุทธเจ้า ฯ ไม่แต่เพียงลั่นตั้งแสน ประกาศ ค. ๕

ความอัศจรรย์เป็นอันมาก ซึ่งเป็นเครื่องทำให้ประจักษ์แจ้ง ๆ ขณะนั้น พระพุทธเจ้า ก็ทรงประกาศความมีชัยของพระองค์ ในพระพุทธานุทานคาถา (แปลเป็นโคลง) ว่า

สิ้นชั่วหลายชาติข้า	ผ่านมา แล้วนอ
ตัวข้างเคหาหา	ท่อนได้
อ้าเจ้าเรือนครา	นี้พบ เจ้าแล
จักปลูกเรือนให้ข้า	อีกได้ ออย่าหมาย ๆ
เพราะข้าหักแล้วเครื่อง	โครงหลัง คานา
ข้าโค่นเสาใหญ่พัง	หมดสิ้น
ใจข้าไม่ติดตรึง	กับสิ่ง ใดเลย
ดำฤกษ์ความรณดิน	ดับแล้ว สนิทสนม ๆ

ครั้งนั้น พระพุทธเจ้าทรงยับยั้งอยู่ในการที่ทรงพิจารณา (พระปฏิจ-
สมุปบาท) สัปดาห์ที่ ๑. ทรงเพ่งพิจารณาที่โพธิพฤกษ์นั้นอีกสัปดาห์ที่ ๑. เสด็จ
จงกรมทรงสำราญพระหฤทัย บนที่จงกรมแล้วด้วยทองคำ ซึ่งเทพนิกรณฤมิตร
ถวายอีกสัปดาห์ที่ ๑. ลำดับนั้น พระองค์ประทับนั่งในปราสาททองคำอีก
สัปดาห์ที่ ๑ ในที่นั่นเอง เหตุการณ์ต่างๆ แห่งพระชนม์ที่เหลืออยู่ พระองค์ก็
ทรงทราบ แลธรรมทั้งปวงก็แจ่มแจ้งในพระหฤทัยของพระองค์ ตั้งแต่พระ
พุทธโอวาทที่จะตรัสที่แรก จนถึงพระพุทธานุทานคาถา ในสัปดาห์ที่ ๕ พระ
องค์ประทับนั่งภายใต้ไม้โอชपालนิโครธเสวยวิมุตติสุข ในระหว่างสัปดาห์ที่ ๖
พระองค์ประทับนั่งริมสระหลวงชื่อมุจลินท ในที่นั้นมีพระยานาคตัวหนึ่ง ชื่อ
มุจลินท บังร่มพายุฝนถวายพระองค์ ในสัปดาห์ที่ ๗ พระองค์ประทับนั่งใน
หมู่ไม้โคธ ฯ

วิมุตติภาพ !

- ๑ มีหีบน้อยๆ หีบหนึ่ง เปนหีบ ตะกั่ว,
และแสง สว่างก็ส่องลงตรงหีบนั้น;
หีบน้อยยกกระทอนแสง ส่งรัศมีขาวเปนสีเงินยวง,
เพราะมันกลอกไปมา อยู่ในกลางแสงจันทร์,
และมันพูดว่า :

“นี่แหละคือตัวข้าเนื้อ !

- ๑ และแล้ว, อีกวันหนึ่ง, มันถูกรุกไล่โดยความทุกข์,
หีบตะกั่วน้อย ได้เปิดอ้าอย่างกว้าง;
(กาย-วิญญาณ ค่อยคลายตัวลงแล้ว)
และจ้องดู,
ในภายใน
เปนหีบ ทอง บริสุทธิ์แท้อีกหีบหนึ่ง !
ณะท่ามกลางแสงอาทิตย์, หีบ ทอง
แสดงแววแห่งความจำนงต่างๆ ออกมานอกหน้า;
มันกะดุกกะดิกตัวเองไปมา เพื่อเอียงข้าง,
ทุกๆ ข้างให้รับ แสง ซึ่งฉายเปนรัศมี,
พลางมันพูดว่า :

“นี่แหละคือตัวข้าเนื้อ !

๑ กระทั่งวันซึ่ง “ทุกข์” เข้าครอบงำมัน ในที่สุด
เพื่อที่จะเปิดมันออก เพราะถึงรอบเวณของมันแล้ว
(ดวงจิตต์ กำลังพยายามปล่อยวางอยู่ซึ่ง “ตัวตน”

และ อนิจจาเอ๋ย !

ในภายในเป็นหีบแก้วมณีเจียรนัย ไสเหน่ง !

หีบแก้วปล่อยให้แสงสว่างเข้าไปในตัวมัน,

และแสงสว่างก็ส่องผ่านมันลงไป,

แต่กระจายออกเป็นรัศมีสีต่างๆ

เพราะมุกเหลี่ยมเพนอเนกของแก้วเจียรนัยนั่นเอง,

ซึ่งก็ได้พูดว่า :

“นี่แหละคือตัวข้าเนื้อ !”

๑ นานมากระทั่งถึงวันสุดท้าย, ฤกรุกโลโดย “ความระหายนต่อสัจธรรม,”

มันก็ได้เปิดอ้ากว้างออกอีก

(อิตตา ได้สละตัวมันเอง โดยเด็ดขาดแล้ว)

และ, โอ้ ! ในภายใน มันเป็น ที่ว่างเปล่า,

เป็น ความไม่มีอะไร

และ แสง ก็ส่องสว่างอยู่ในภายใน ความว่างเปล่า นั้น

ที่นี่ไม่มี “ฉัน”

ไม่มี “ตัวตน” ของ ตะกั่ว ทอง หรือ แก้วมณี

แต่มี **แสงสว่าง** อย่างเดียว

“ทูลโลกการมณจิตต์” แปลตรงๆ ตามรูปลักษณะโคลง
จาก **“LIBERATION”** ของ **“the Nothingness”**

พระบาทสมเด็จพระปรมทธีรราชเจ้าแห่งสยาม

ผู้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง ธรรม กับ อชะธรรม

ธรรม และ อธรรม

พระราชนิพนธ์ปางตลบ ของพระมหาธีรราชเจ้า

เรื่องนี้ เปนข้อความบางตอนในพระราชนิพนธ์ ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า พระมหาธีรราช, ซึ่งทรงพระ นิพนธ์ไว้เปนกาพย์ตลอดเรื่อง จากข้อความในธรรมะชาดก. ในที่นี้ ตัดตอนเอามาเฉพาะส่วนที่เป็นธรรมภาสิต ส่วนท้อง เรื่องเรียงเสียใหม่เปนคำร้อยแก้ว พอเชื่อมความติดต่อกัน ได้, แต่ก็ตามแนวเดิม, โดย “สิริवास.”

ธรรมะเทวบุตร ทรงเครื่องขาวล้วน มีสีลาศสื่อความบริสุทธิ์และ หล้าหาญ, ประทับบนรถทอง ประพาสรอบโลก เวียนมาสู่ชมพูทวีปโดย เบื้องขวา ประทานโอวาทแก่ประชาชาวโลก ทุกชั้นวรรณะซึ่งพากันมาเฝ้า เรียงราย ว่า :-

ดูก่อน นิกรชน
ทั้งสิบ ประการจำ
การฆ่า ประดาสัตว์
อันว่า ดวงชีวี
ถือเอา ซึ่งทรัพย์สิน
เขานั้น เสียตายย่อม
การล่วง ประเวณี
ของชาย ผู้อื่น ลา—
กล่าวปด และลดเลี้ยว
ย่อมจะ เปนสิ่งชวน

อกุศล บถกรรม
และละเว้น อย่าเห็นดี
ฤ ประโยชน์ บ่ พึงมี
เปนสิ่งที่ ควรถนอม
อันเจ้าของ มียินยอม
จิตตะซึ่ง เปนหนักหนา
ณบุตรี และภรรยา
มกะกิจ บ่ บังควร
พจนา มิรู้สงวน
นระซัง เปนพันไป

ส่อเสียด เพราะเกลียดชัง
 เสื่อมยศ และลดไม—
 พุดหยาบ กระทบบคน
 เจรจา กับเขาร้าย
 พุดจา ที่เพื่อเจ้า
 ทำตน ให้เป็นที่
 มุ่งใจ และใฝ่ทรัพย์—
 ทำให้ ผู้อื่นพา
 อีกความ พยาบาท
 ก่อเวร มีฐูวาย
 เชื่อผิด และเห็นผิด
 เศร้าหมอง ผิพองผา
 ละสิ่ง อกุศล
 เหมาะยั้ง ทั้งหญิงชาย
 จงมุ่ง บำเพ็ญมา—
 บำรุง บิดามาร—
 ใครทำ ฉนี้ไซ้
 เนานาน สราญสุข
 ยศใหญ่ จะมาถึง
 เบนนิจ จะนิรัน—

บ่ มียัง ประโยชน์ใด
 ตรีระหว่าง คณาสลาย
 ก็ต้องทน ซึ่งหยาบคาย
 ฤ ว่าเขา จะตอบดี
 วจะสา ระบมี
 นรชน เขานินทา
 ยะด้วยโล ภาเจตนา
 กันตำหนิ มิรู้หาย
 มนะมุ่ง จำนงร้าย
 ฤ จะพัน ซึ่งเวรา
 สิจะนิจ จะเสื่อมพา
 ศุกระรีน ฤตีสบาย
 สิกะมล จะพึงหมาย
 สุจริต ณไตรทวาร
 ตูปิตุ ปัญฐานการ
 ดรให้ เสวยสุข
 ก็จะได้ นิราศทุกข์
 และจะได้ คระไลสวรรคค์
 กิติพึง จะตามทัน
 ดระยอม ทรธษา.

ฝ่ายอธรรมะเทวบุตรทรงเครื่องดำล้วน มีลีลาสมหิทธิกำยำส่อความเหี้ยม
 โหด ประทับบนรถไม้ดำดง ประพาสรอบโลก เวียนมาสู่ชมพูทวีปโดยเบื้อง
 ซ้ายประธานโอวาทแก่ประชาชาวโลกที่กำลังพากันระย่อยู่โดยทั่วไป ว่า —

ดูรา ประชากราษฎร์
 จงนึก ถึงฐานตน
 ไม่สู้ อมรแมน

ฝูงสัตว์ ฦกลางไพร

ทั้งนี้ เพราะซี้ชลาด
 ต่างมัว แต่กลัวชน
 ผู้ไผ่ ซึ่งอำนาจ
 ใครขวาง ฦมรรคา
 อยากรมี ซึ่งทรัพย์สิ่ง
 เมื่อใด จะได้ทัน
 กำลัง อยู่กับใคร
 ใครอ่อน ก็ปะรา—
 สตรี ผู้มีโฉม
 ควรถือ ว่ามีไว้
 ใครเขลา ก็เอาเปรียบ
 ลวงล่อ บ่ต้องเปลือง
 เมื่อเห็น ซึ่งโอกาส
 ส่อเสียด และใส่ความ

ใครท้วง ฤ ทักว่า

เขานั้น สิแน่จึง
 พุดเล่น ไม่เปนสา—
 กระทบ กระทบเขา

นรชาติ นิกรชน
 ว่าตกต่ำ อยู่เพียงใด
 ฤ ว่าแมน ปิศาจได้

ก็ยิ่งเก่ง กว่าฝูงคน

บ่ มีอาจ จะช่วยตน
 จะตำหนิ และนินทา
 ก็ต้องอาจ และหาญกล้า
 ก็ต้องปอง ประหารพลัน
 จะมานิ่ง อยู่เฉยฉะนั้น
 มนะมุง และปรารถนา
 สิก็ใช้ กำลังคร่ำห
 ชิตะแน้ มีสงสัย
 ศุภลัก ฦณาไซรั
 เปนสมบัติ ฦกลางเมือง
 และมุตสา ประดิษฐเรื่อง,
 ฦนะหา กำไรงาม
 ผู้ฉลาด พยายาม
 และประโยชน์ ฦตนถึง

ก็จงดำให้เสียงอิง

จะขยาย และเกรงเรา
 ระสำหรับ จะแก้เหงา
 ก็สนุก — สนานดี

ใครจน จะทนยาก
 คิดปอง ซึ่งของดี
 ใครทำ ให้เจ็บใจ
 ไร้หา โอกาสทำ
 คำสอน ของอาจารย์
 จะนั่ง ไยดีไย
 บิดร และมารดา
 เลี้ยงไว้ ทำไมดู
 เขาให้ กำเนิดเรา
 กฎธรรมะ ะดาท่าน

มามัว แต่กลัวบาป

อยากสุข สนุกนั้น—
 ใครมี กำลังอ่อน
 ใครเดชะ ะลำแดง

และลำบาก อยู่ไยมี
 ณผู้อื่น อันเก็บงำ
 ลีก็ควร จะจดจำ
 ทุชะบ้าง เพื่อสาใจ
 ก็บุราณ เกินสมัย
 จงประพฤติ ตามจิตรตุ
 ก็ชรา หนักหนาอยู่
 นับจะเปลือง มิควรการ
 ก็มีไซ้ เช่นให้ทาน
 ว่าเปนของ ไม่อัศจรรย์

ก็จะอยู่ทำไมกัน

ทีกี่ต้อง ดำริห์แสวง
 ก็ต้องแพ้ ผู้มีแรง
 ก็จะสม อารมณ์ปอง.

ธรรมะเทวบุตร กับอะธรรมเทวบุตร ประทับรณมาพบกันเข้ากลาง
 เวหา, จึงธรรมะเทวบุตรร้องกล่าวไปโดยสุภาพอ่อนหวาน ว่า :—

“ดูก่อนอะธรรมผู้มหาศาล เราขอให้ท่าน หลีกทางให้เราเดินไป.”
 อะธรรมตอบว่า “ฉันใด เราจะหลีกให้, เราก็ไม่หย่อนศักดิ์ศรี.”
 ธรรมะจึงว่า “เรานี้ สิทธิยอมมี ที่ควรจะได้ทางจร.
 เพราะว่าเราชวนชนนิกร ให้จิตรสุนทร บำเพ็ญกุศลจรรรยา.
 เราทำให้ชนนานา ได้มียศฐา— นะเลิศประเสริฐทุกสถาน
 สมณะอีกพราหมณาจารย์ สรรเสริญทุกวาร เพราะเรานี้เที่ยงธรรมา

อีกทั้งมนุษย์เทวา น้อมจิตรบูชา ทุกเมื่อเพราะรักความดี
 อะธรรมตอบว่า“ข้านี้ ไร้ผลมากมี ไม่ต้องประหวั่นพรั่นใจ
 ไม่เคยยอมให้แก่ใคร วันนี้ไหน จักยอมให้ทางท่านจร.”
 ธรรมะว่า“เราเกิดก่อน ในโลกอัมพร อะธรรมเธอเกิดตามมา
 ตัวเราแก่กว่าแก่กว่า ใหญ่ยิ่งยศถา ผู้น้อยควรให้ทางจร.”
 อะธรรมว่า“คำอ่อนวอน หรือพจนากร อ่างเหตุสมควรใดๆ
 ไม่ทำให้เรานี้ไซ้ไร ยอมหลีกทางให้ เพื่อธรรมเทพจรลี
 มาเถิดรบกันวันนี้ ใครชนะควรมี สิทธิได้ทางเดินไป.”
 ธรรมะว่า“เออตามใจ อันเรานี้ไซ้ไร ประกอบด้วยสรรพคุณา
 มีทั้งกำลังวังชา เกียรติยศหา ผู้ใดเสมอไปมี
 ท้าวทิศบรรพฤทธิ อะธรรมเธอนี้ จักเอาช้านะอย่างไร ?”
 อะธรรมยิ้มแยมเฉลยไซ้ ว่าธรรมดาไซ้ไร เขาย่อมเอาเหล็กตีทอง
 เอาทองตีเหล็กเปนของ ไม่สามารถลอง เพราะเหตุว่าผิดธรรมดา
 แม้เราฆ่าท่านมรณา เหล็กก็จักน่า นิยมประดุจทองคำ !”
 ว่าแล้วต้อนพลกำยำ ตรูเข้ากระทำ ประยุทณกลางอัมพร

ทัพฝ่ายอะธรรมเข้ารบอย่างเหี้ยมโหด ฝ่ายธรรมรบด้วยความจำเป็น และสลัดใจในการล้างผลาญ คิดใคร่จะยอมแก่อะธรรม. แต่ด้วยอำนาจ กุศล ความชำนาญจักมีแก่ธรรมเสมอ, อะธรรมเทพบุตรจึงตกรถฆ่าลงมา ข้าแผ่นดินก็สูบติดไว้แน่น ธรรมะเทวบุตรจึงลงจากรถพาดฟันอะธรรมจนตาย แล้วให้ขุดหลุมลึกฝังไว้ใต้แผ่นดิน พลังโอวาทแก่ประชาชนผู้มาสร้องสาธุการ ว่า :-

ดูรา ประชาชาษฏ์
 แห่งการ สงครามนี้

ท่านอาจเห็น คดีดี
 อย่างระวาง และสงสัย

ธรรมะ และอธรรม—
 อันผล จะพึงให้
 อะธรรม ย่อมนำสู่
 ธรรมะ จะนำพาลัน
 เสพธรรม ะส่งให้
 แม้ เสพ อะธรรมพา
 ในกาล อนาคต
 ช่มธรรม ะทำลาย
 เชื้อถือ กำลังแสน
 หวังครอบ ประดาโลก
 สัตถุญา มีตรามัน
 ละทิ้ง ธรรมะสิ้น
 หญิงชาย และทารก
 ฤกราณุ ประหารเห็น
 ฝ่ายพวก อะธรรมเหิม
 ทำการ ประหารอย่าง
 ฝ่ายพวก ที่รักธรรม
 ก็คง มียอมให้
 จักชวน กันรวบรวม
 รวมทรัพย์ สรีบพรั่ง
 ชวนกัน ประจัญต่อ
 เข้มแข็ง กำแหงมี
 ลงท้าย ฝ่ายธรรมะ
 อะธรรม ะคงต้อง

มะทั้งสอง สิ่งนี้ไซ้
 บ่ มีมี เสมอกัน
 นิราบาย เปนแน่นมั่น
 ให้ถึงสุ คตินา
 ถึงเจริญ ทุกทิวา
 ให้พินาศ และฉิบหาย
 ก็จะมี ผู้มุ่งหมาย
 และประทุษ มนุษโลก
 และจะขึ้น เปนหัวโจก
 และเปนใหญ่ ในแดนดิน
 ก็จะเรียก กระดาษขึ้น
 เพราะอ้างคำ ว่า“จำเปน”
 ก็จะตก ที่ลำเค็ญ
 บ่มีมี อะไรขวาง
 ก็จะเริ่ม จะริทาง
 ที่มมนุษย์ มิเคยใช้
 ถึงจะคิด ระอาใจ
 พวกอะธรรม ได้สมหวัง
 พลกาจ กำลังขลัง
 เปนลัมพัน ฐไมตรี
 พวกอะธรรม ะเสนี
 สุจริตะ ธรรมสนอง
 จะชำนาญ ตั้งใจปอง
 ปะราชัย เปนแน่นอน

อันว่า มนุษย์โลก	ยังโชคดี ไม่ย่อหย่อน
อะธรรม ะราญรอน	ก็ขำนะ แต่ชั่วพัก
ภายหลัง ข้างฝ่ายธรรม	จะขำนะ ประสิทธิศักดิ์
เพราะธรรม ะยอมรักษ์	ผู้ประพฤติ ณ คลองธรรม
อันคำ เราทำนายน	ชนทั้งหลาย จงจดจำ
จงมุ่ง ถนนอมธรรม	เถิดจะได้ เจริญสุข
ถึงแม้ อะธรรมข่ม	ชี้อารมณ์ ให้มีทุกข์
ลงท้าย เมื่อหมดยุค	ก็จะได้ เกษมสถานต์
ถือธรรม ะผ่องใส	จึงจะได้ เปนสุขสราญ
ถือธรรม ะเที่ยงนาน	ก็จะได้ ไปสู่สวรรค์. ฯ

ตรัสเสร็จ ธรรมเทวบุตรก็ประพาสาไปรอบทวีปชมพู ในท่ามกลางเสียง
 สาธุการของนิกรชน และทิพบุพผา ซึ่งสิริเทพกัญญาไปรยลงมาเคลื่อนกล่น
 อยู่ทั่วไป. ขอจบเรื่องนี้ลงด้วยพระราชสัตยาธิษฐาน ของพระบาทสมเด็จพระ
 พระมหาธีรราชเจ้า ผู้ทรงพระนิพนธ์กาพย์เรื่องนี้ ว่า :—

น หิ ธมฺโม อธมฺโม จ	อุโภ สมวิภาคิโน
อธมฺโม นิรยํ เนติ	ธมฺโม ปาเปติ สุกตึ

“ธรรมกับอธรรม ให้ผลหาเสมอกันไม่; อธรรมย่อมจักนำชนไปสู่
 นรก, แต่ธรรมย่อมจักนำชนให้ข้ามพ้นบาปไปสู่สุคติ.” —ด้วยอำนาจ
 สัจจวาจาภาชิตนี้ ขอความสุขสิริสวัสดิ์พิพัฒน์มงคล อธิวิบูลผล จงบังเกิดมี
 แต่ท่านผู้อ่านเรื่องนี้ จงทุกเมื่อเทอญ.

ฉันทำงานมากเหลือทน !

ฉันทำงานมากเหลือทน แต่สุขใจจน จักโลดจักเต้นแผ่นผยอง
ทั้งนี้เพราะจิตต์คิดปอง เพียงว่าเราครอง ชีพอยู่เพื่อยู่ตามธรรม
ตามเหตุตามปัจจัยนำ อันเปนตามกรรม สมล้ำไว้เองเพรงกาล.
หากตาย, เหมือนได้หยุดงาน หลับหนึ่งรัตติกาล พักผ่อนหย่อนใจไว้ที่
“รุ่งขึ้น” จับงานขมิ ขมันทันที สืบต่องานค้างปางบรรพ์.
วันใหม่คือเกิดใหม่นั้น- แผละช่างตรงกัน : เกิดวัน, ตายคืน; คลื่นวัฏฏ-
สงสารคือการประหัตถ์ นานาวิกัตติ เพื่อได้สิ่งชอบปลอมใจ
ใครหวังสุขสานดีปานใด นั้นแล้วแต่ใคร มองเห็นสุขได้ด้วยตน
ส่วนฉันมันหมายไม่ล้น ไปกว่าว่าตน เกิดมาเพียงเพื่อทำงาน
ตามเหตุคือปัจจัยการ เพื่อตนและท่าน รู้โลกชนะโลกโคกสุญ
ธรรมชาติสร้างให้สมบูรณ์ กายใจจำรูญ ชอบใจธรรมชาติเหลือหลาย !
แม้สร้างเพื่อเกิดแก่ตาย แต่ก็สร้างให้ ฉันได้โอกาสแข่งขัน
ฟันฝ่าหน้าที่ทุกอัน รุดหน้าตะบัน เพื่อถึงที่สุดก่อนใคร
เมื่อเพื่อนพากันหลับไหล ฉันขยันใหญ่ ดุจเพื่อนไล่ติดตามหลัง.
หน้าที่ชีวิตติดคั่ง เปรียบเทียบก็ตั้ง หนีสินยั้งทับถมตน
กันหน้าปานว่าวังวน เมื่อไรจักพ้น พบถิ่นอิสสระสุขสานดี.
จากนี้ถึงที่นิพพาน เราต้องผ่านด่าน คืองานของชีพนั่นเอง
กฎนี้แน่กว่าตาเต็ง ถึงใครจะเก่ง ก็หลีกหลัดนี้ไม่ไหว
เหตุนั้นการกิจชนิดใด อันจักเปนไป เพื่อประโยชน์ตนท่านก็ตาม
จักรับฟันฝ่าพยายาม ทำใ้ห่งดงาม หนีธรรมชาติเปลืองเปลืองไป
กระทั่งความยึดแห่งใจ ในสรรพสิ่งไซ้ จักเปื้อจักหน่ายวายลง
ปัญญาพาให้เห็นตรง หมดโลกโกรธหลง ก็หยุดวนวังสังสาร.
เร็วเถิดเพื่อนเราอย่าช้า งานใดสบหน้า รีบฟันรับฝ่าอย่าทิ้ง
งานมากตายเร็วก็จริง แต่มันก็กลิ้ง ไปเพื่อพักหยุดดูจกัน !

ท่านโซเปนเอาแอร์ กับพุทธศาสนา

“ธรรมประสาธ” และ “ทูลโลกการมณจิตต์”

แปลจากเรื่อง “Schopenhauer and Buddhism”

โดยท่าน Guido Auster แห่ง the Buddha -House, Berlin Frohnou.

เมื่อท่านโซเปนเอาแอร์^๑ ได้พิมพ์โฆษณาวรรณกรรมชิ้นสำคัญของท่าน ชื่อเรื่อง The World as Will and Appearance ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๑๘ นั้น ท่านผู้นี้ยังไม่มีความรู้เรื่องศาสนธรรมของพระสมณโคดมพุทธเจ้าเลย เนื่องจากในครั้งนั้น ยังไม่มีการปาฐกถาพุทธธรรม ที่ถูกต้องจริงๆ ในยุโรป. ในปีต่อมา ขณะเมื่อการศึกษาพระพุทธศาสนาได้เจริญก้าวหน้าขึ้น ท่านผู้นี้มาประสพความพิศวงว่า คำสอนทางปรัชญาของท่าน เข้ารอยกันได้กับหลักสำคัญของพุทธศาสนา. ถ้าหากว่าคำกล่าวนี้ เป็นการถูกต้องตามที่เราเชื่อกันแล้ว ก็น่าปลื้มใจในภาพแห่งบุคคลทั้งสอง คือท่านโซเปนเอาแอร์ กับพระสมณโคดมพุทธเจ้า ซึ่งแม้อุบัติขึ้นในที่ไกลกันเท่ากับความกว้างของโลก และในเวลาห่างกันตั้งสองพันปี แต่ค้นพบและประกาศความจริงอย่างเดียวกัน โดยลำพังตนๆ.

เนื่องจากเหตุนี้ จึงท่านโซเปนเอาแอร์ได้ถูกกล่าวขวัญถึง ในการเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในยุโรปเสมอมา. ท่านได้สมัญญาว่าเป็นพุทธบริษัท ที่สำคัญคนแรก แห่งชนชาติเยอรมัน. ปรัชญาของท่านผู้นี้ ต่างจากปรัชญา

๑. ปรัชญาเมธีเยอรมันผู้มีชื่อเสียงโด่งดังผู้หนึ่ง.

ของนักปราชญ์ชาวยุโรปอื่นๆ แทบทั้งหมด. วรรณกรรมชิ้นเอกภาคสี่ของท่าน ชื่อเรื่อง Affirmation and Negation of Desire for Life^๑ อาจเทียบกันได้โดยสนิทกับอริยสัจข้อที่หนึ่งและข้อที่สี่แห่งพุทธศาสนา. คำสั่งสอนของท่านแสดงว่า ชีวิตทั้งปวงเป็นทุกข์ เพราะตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งความชรา ความคร่ำคร่า และความตาย กล่าวโดยย่อคือมันตกอยู่ภายใต้ความไม่เที่ยง ตรงกันกับหลักพุทธศาสนา. ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย เราอ่านพบข้อความตอนหนึ่ง (ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสถามพระสาวก) ว่า “ยมปนา-นิจจํ ทุกขํ วา ตํ สุขํ วาติ —ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือสุขเล่า?” (พระสาวกทูลตอบว่า) “ทุกขํ ภนเต —เป็นทุกข์พระเจ้าข้า.” ท่านโซเปนเอาแอรุกล่าวว่ ชีวิตกับความสุขนั้น เป็นคนละอันทีเดียว.

คำสั่งสอนดังกล่าวมา ย่อมทำให้ท่านโซเปนเอาแอรุได้นามว่า เป็นผู้เพ่งโลกในแง่ร้าย (เพสสิมิสต์), และตามความคิดเห็นของชาวโลก, บางที, ท่านอาจเป็นเช่นนั้นคนหนึ่งจริงๆ. แต่เราอาจกล่าวหาพระพุทธรองค์ของเราด้วยข้อหาอันเดียวกันนี้ เพราะคำสอนของท่านทั้งสอง ต่างก็ล้วนแต่ชี้ให้เห็นธรรมชาติอันประกอบไปด้วยความระทมทุกข์ของชีวิต **แต่ต่างก็ได้ชี้หนทางสำหรับออกจากทุกข์** ไว้ด้วย. คำสอนของท่านทั้งสองนี้ ย่อมชี้ให้เห็นชีวิตตามที่เปนจริงอย่างไร. เพราะฉะนั้นการที่จะเรียกคำสอนเช่นนี้ว่า เปนลัทธิเพ่งร้ายต่อโลก (Pes-simist) จึงเปนความเขลาเช่นเดียวกับที่จะเรียกตำราโรคสมุฏฐานของนายแพทย์ ว่าเป็นตำราเพ่งร้ายต่อโลก โดยอ้างว่าพรรณนาให้เห็นภาวะแห่งโรค ในร่างกาย. แท้ที่จริง คำสอนแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ดี ของท่านโซเปนเอาแอรุก็ดี ย่อมมอบให้ซึ่งมรรคาอันเป็นที่ถอนตนออกจากทุกข์ไว้ด้วยเสร็จ ข้อนี้ย่อมเหมือนกับนายแพทย์ที่บอกวิธี ที่จะหายจากความป่วย ให้แก่คนไข้ของเขานั่นเอง.

๑. การงอกขึ้น และการถอนเสีย ซึ่งภวตัณหา.

พระพุทธองค์ตรัสสอนว่า พระนิพพานย่อมปรากฏ โดยอาการที่เมื่อภวตัณหา^๑ ได้สงบลงแล้ว, ซึ่งที่แท้ก็คือที่สุดแห่งปวงทุกข์นั่นเอง. ท่านโซเปนเอาแอรกล่าวว่า บุคคลย่อมหลุดพ้นจากกองทุกข์ ในขณะที่เขาบ้นเทาเสียได้ ซึ่งความทะยานอยากเพื่อเป็นอยู่นั่นเอง. พระอรรถกถาจารย์ในพุทธศาสนาบางท่านให้รรถาธิบายว่า หลังจากการมรณะของท่านที่เป็นพระอรหันต์ ท่านก็ได้ดับสูญไปโดยสมบูรณ์, ที่สุดแห่งคติของท่าน คือความว่างอย่างเด็ดขาด. ท่านโซเปนเอาแอรได้กล่าวตราเอาความว่างอันนี้ว่า เป็นพระนิพพานในพุทธศาสนา, และว่าเป็นการเข้าถึงพรหมเมกภาพ ในศาสนาพราหมณ์. ท่านเขียนไว้ว่า ความสำเร็จพระนิพพานอันเป็นขั้นสูงสุดนั้น ต้องปรากฏต่อนักปรัชญาโดยสภาพเป็นของว่างอย่างเด็ดขาด. จะอย่างไรก็ตาม ในเวลานี้ ยังไม่มีผู้ใดสามารถรับรอง หรือคัดค้านความเห็นของท่าน.

คำสอนเรื่อง “อนัตตา” นั้น, ย่อมเป็นการถูกต้องที่จะถือเอาว่าเป็นหลักธรรม อันเป็นที่รวบรวมแห่งธรรมทั้งหมด ในพระพุทธศาสนา เพราะว่ามีลพุทธปรัชญา ย่อมหมุนเวียนอยู่รอบ ๆ หลักอนัตตานี้เอง. และมันเป็นสิ่งที่น่ายินดี ที่จะสังเกตเห็นได้ว่าแม้ในวรรณกรรมของท่านโซเปนเอาแอร ก็มีคำสอนที่คล้ายคลึงกันด้วย. สิ่งที่ท่านโซเปนเอาแอรเรียกว่า “สิ่งในตัวเอง” (Thing-in-Itself) นั้น ย่อมปรากฏว่าได้แก่ “ความปรารถนาเพื่อเป็นอยู่” นั่นเอง, ทั้งท่านยังได้กล่าวไว้ว่า มันอาจทำลายลงได้. ในที่นี้เราย่อมไม่พบวิญญูณที่คงทนถาวรเลย คือไม่มีอัตตา. ในฝ่ายพุทธธรรมก็ดี ในคำสอนของท่านโซเปนเอาแอรก็ดี เราย่อมพบข้อความที่บอกไว้ว่า ความหลุดพ้นจากทุกข์ย่อมมีได้ทางเดียว คือโดยทางที่ภวตัณหาได้ถูกสารถออกโดยสิ้นเชิง. ท่านโซเปนเอาแอรกล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้าควรพูดละหรือว่า ความหมายแห่งชีวิตประกอบด้วยอรรถแต่เพียงว่า จงเรียนเพื่อทำลายเสียซึ่งความ

๑. จากคำว่า Desire for Life.

ปรารถนาในชีวิต ? เพราะว่าการเริ่มต้นอันสูงยิ่งนี้ บุคคลต้องตระเตรียม โดยอาศัยชีวิตนั้นแล.”

แต่ดูเหมือนท่านโซเปนเอาแอรได้แย้งข้อความที่ตนเสนอขึ้นเอง ใน ขณะที่ท่านอธิบายตามความเห็นของตนสืบไปว่า “สิ่งในตัวเอง” นั้น อยู่นอกขอบเขตของกฎทั้งหลายที่เกี่ยวกับกาล. นี่เพราะว่าสิ่งที่อยู่นอกกฎของกาล ย่อมต้องอยู่ภายนอกขอบเขตแห่งความเปลี่ยนแปลง, เนื่องจาก ความเปลี่ยนแปลงจะปรากฏตัวให้เห็นได้ ฉะเพาะในระยะเวลาที่จำกัดลงไป. และการถอนตัวกลับของ “ความปรารถนาในชีวิต” ครั้งหนึ่งๆ ย่อมหมายถึง ความเปลี่ยนแปลง อันติดเนื่องกันไปในตัวมันเองด้วย. ความมุ่งหวังที่จะมีชีวิต ย่อมเป็นความทะเยอทะยานด้วยความมืดบอด เป็นสัญชาติญาณ และเป็นความรู้ปัญญาอันรอบรู้, ซึ่งในทางพุทธศาสนาเรียกมันว่าภวตัณหา. เพราะตราบใดที่ความทะเยอทะยานนี้ยังไม่ดับ คือยังเปนไปอยู่ ชีวิตก็มีอยู่สืบไป และความทุกข์อันใหม่ ก็งอกงามจากชีวิตนั้น, ตราบนั้น. ข้อนี้สมด้วยคำที่ท่านโซเปนเอาแอรกล่าวไว้ว่า **“เมื่อปรารถนาที่จะมีชีวิต ย่อมได้มีชีวิตอยู่เสมอไป, การกลัวว่ามันอาจดับสนิทลงเสีย ด้วยอำนาจความตายนั้น ย่อมเป็นความหลงใหล.”**

ไม่มีผู้ใดที่สามารถกำหนดรู้ และชี้แจงความไม่มีสาระ และความว่างเปล่าแห่งธรรมชาติอันแท้จริง ของชีวิตได้โดยแจ่มแจ้ง, แต่ข้อนี้อาจไม่หมายครอบไปถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า. อันโอกาสที่จะมีอำนาจเหนือมูลเหตุแห่งความทุกข์ได้นั้น จะต้องอาศัยการกำหนดรู้อันนี้นั่นเอง. และธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิตนั้น จะเปนสิ่งที่เผยออกให้เห็นได้ ก็ด้วยกำลังแห่งเหตุผล และทรศนะทางใจ ซึ่งเป็นคุณวิเศษฉะเพาะตนอันประเสริฐของมนุษย์. ปวงสัตว์เดรัจฉานต้องถูกผูกติดอยู่กับล้อแห่งสังสารวัฏฏ์ ก็เพราะว่าเหตุผลและทรศนะทางใจ ยังไม่เปนสิ่งที่ปรากฏแจ่มแจ้งแก่มันนั่นเอง.

มนุษย์เป็นสัตว์จำพวกเดียวเท่านั้น ซึ่งเหตุผลจะเจริญงอกงามขึ้นในภายในเขาได้, และเมื่อกล่าวตามคำของท่านโซเปนเอาแอร์, เหตุผลมีไว้สำหรับสร้างความสำนึกได้ (Ideas) ทั้งหลาย, —ความสำนึกซึ่งเผลอขึ้นโดยที่เปผลแห่งพหุเสกติกกรรม(Experience).^๑ ความสำนึกย่อมสำนึกไปตามความประสงค์ของมนุษย์ และยังทำมนุษย์ให้เป็นอิสระต่อสิ่งที่แวดล้อมตน ในบางคราวด้วย. ข้อนี้เราจะเห็นได้ เช่นเมื่อนักพรตกำลังทำสมาธิ หรือนักศิลปะกำลังประดิษฐ์วัตถุ, ความมุ่งหวังต่อชีวิตของเขา ย่อมสงบไปชั่วขณะ.

ทั้งท่านโซเปนเอาแอร์ และพุทธธรรม สอนเป็นอย่างเดียวกันในเรื่องการสืบต่อแห่งความเกิดคือรับรองการเกิดใหม่. แต่ทั้งสองท่านกล่าวปฏิเสธความเชื่อว่าวิญญาณย้ายไปสู่ร่างใหม่.^๒ การสืบต่อของชีวิต มีได้โดยไม่ต้องอาศัยการย้ายแห่งวิญญาณ. ชีวิตย่อมเกิดแล้วเกิดอีกได้โดยตัวความมุ่งหวังที่จะเป็นอยู่ (ภวตัณหา), คือตัวที่เรียกว่า “สิ่งในตัวเอง” หรือตัวความทะยานเพื่อชีวิตนั่นเอง. ความฉลาดและเหตุผลซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลนั้น ตกอยู่ในกฎแห่งความแปรผันและคร่ำคร่า, สิ่งเหล่านั้นสักว่าเป็นลักษณะต่างๆ แห่งชีวิต ฉะเพาะคนๆ และเป็นเพียงภาวะต่างๆ ของความปรากฏขึ้นเท่านั้น, ซึ่งจะถือว่าเป “สิ่งในตัวเอง” ไม่ได้.

ท่านโซเปนเอาแอร์ ไม่ได้ให้คำตอบของปัญหาเรื่องปฐมเหตุ คือการเริ่มเกิดขึ้นของสิ่งทั้งปวง, เช่นเดียวกับพระพุทธรองค์. การที่จะค้นคว้าเช่นนั้น อยู่นอกขอบเขตและวิสัยที่ควรคิดของนักปรัชญา ผู้มุ่งแสวงหาฉะเพาะความจริง.^๓ อีกอย่างหนึ่ง ท่านโซเปนเอาแอร์สอนอย่างเดียวกัน

๑. ความเคยกระทำหรือเคยถูกเคยชินรู้รสมาจนเคยชิน.

๒. Metempsychosis.

๓. ตรงนี้ มีกล่าวถึงคำอธิบายด้วยกฎแห่งกาลและอวกาศ (Time & Space) ๓-๔ บันทัดด้วยศัพท์ Technical Terms และเป็นข้อความที่จะเข้าใจได้ฉะเพาะชาวตะวันตกที่เคยเรียนรู้เรื่องนั้นมาแล้ว, ทั้งไม่อาจถอดมาเป็นภาษาไทยด้วยข้อความสั้นๆ ได้, จึง งดเสีย.

กับพระพุทธเจ้า ว่าโลกมิได้สร้างโดยพระเจ้า แต่มันเกิดขึ้นโดยลำดับๆ คือสร้างตัวมันเองอยู่ทุกขณะๆ. ท่านเขียนไว้ว่า **“โลกและมนุษย์เกิดขึ้นเพราะตนเอง คือด้วยอำนาจความจันทวังของตน.”** ในวงการคตินึกของท่าน ท่านผู้นี้ไม่มีที่เหลือไว้ให้สำหรับพระเจ้าผู้สร้าง ไม่ว่าจะจักเป็นพระเจ้าผู้สร้างที่เป็นตัวคน หรือสักว่าเป็นสภาพศักดิ์สิทธิ์ที่แผ่สร้าในในที่ทั่วไป คือ “สภาพแห่งความว่าง” แห่งลัทธิที่ถือว่า ทุกสิ่งมาจากสิ่งอันเดียวกัน (Pantheism)

ความรู้สึกว่า “พระเจ้า,” ย่อมหมายเอาผู้สร้าง ผู้รู้ทั่ว ผู้มีมหิทธิฤทธิ์ ผู้ยุติธรรม ผู้มีการุณ —คือผู้ที่มีอำนาจและปัญญาสูงสุด. อรรถแห่งคำเหล่านี้ ย่อมบ่งชี้ไปยังบุคคล, ไม่สามารถเล็งไปถึงสภาพศักดิ์สิทธิ์ที่แผ่สร้าอยู่ในที่ทั่วไป, ถ้าไม่ทำให้คำเหล่านั้น กลายเป็นคำที่ไร้ความหมายไปเสีย. การที่จะเรียกโลกว่าเป็นพระเจ้า อย่างท่านสปีโนซานั้น ย่อมไม่ได้ความหมายอย่างใดเลย, ท่านโซเปนเอาแอรว่า มันเป็นเพียงการทำความรุ่มรวยให้แก่ภาษา ด้วยไวพจน์ที่ใหม่และหรูหรา สำหรับเพิ่มให้แก่คำว่า “โลก” เท่านั้น.

คำสอนของท่านโซเปนเอาแอร คล้ายกับของพระพุทธองค์มากดังกล่าวแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ปรัชญาบางตอนของท่าน ดูเหมือนไม่ลงรอยกันกับพระธรรม ตอนที่เราเข้าใจว่าเป็นหัวใจแห่งพระธรรมอีกด้วย คือข้อที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือการฝักนิสสัยคนเรา ให้เป็นไปตามที่บุคคลมุ่งหวังด้วยเจตนาของตน. ท่านโซเปนเอาแอรสอนว่า คนเราย่อมมีสันดานที่ประจำตัวเมื่อเกิด คงที่อยู่อย่างนั้นจนกระทั่งตาย. เครื่องแหวดล้อมจะทำให้เกิดผลแก่สันดานนั้น ได้เพียงแต่เพื่อพิศุจน์โดยทางผลที่กระทัอนออก ว่าการเปลี่ยนนิสสัยซึ่งเป็นมูลรากดั้งเดิม ย่อมเป็นไปไม่ได้เท่านั้น. บุคคลย่อมจะประพฤติอย่างเดียวกัน ในเครื่องแหวดล้อมอย่างเดียวกัน. ปัจจัยเครื่องยั่วที่เหมือนกัน ย่อมให้ผลดีการแสดงปฏิภริยาเหมือนกัน ในสิ่งที่จำกัดลงไปอย่างใด

อย่างหนึ่งโดยเฉพะาะ ซึ่งในเมื่อไม่มีปัจจัยเครื่องยั่วอย่างอื่น หรือปัจจัยที่เพิ่มเติมใหม่มารวมอยู่ด้วย. ข้อนี้เป็นไปตามลัทธิที่ถือว่า “เหตุการณ์ทั้งปวงเป็นไปตามเคราะห์กรรม” (Fatalism) หรือมีฉะนั้นก็คล้ายกับลัทธิอื่นนั้นมาก.

โดยการปิดเสียซึ่งเสรีภาพของเจตนาเช่นนี้ เป็นอันว่าท่านโซเปนเอาแอร์ ได้คัดค้าน หรือปฏิเสธคุณค่าของธรรมจรรยา และศีลธรรมทั้งหลายด้วย เพราะท่านสอนว่าไม่มีธรรมจรรยาใดๆ ที่ให้คุณค่าและกำลัง ซึ่งสามารถเปลี่ยนคนที่ไม่มีศีลธรรมให้มีศีลธรรมได้, เช่นเดียวกับที่ไม่มีตำราศิลปะใดๆ ที่จะทำคนที่เกิดมาโดยไม่มีอุปนิสัยทางศิลปะ ให้กลายเป็นนักศิลปะได้. คำสอนก็ดี ธรรมจรรยาก็ดี สามารถเพียงแต่ช่วยผดุงความสามารถ ภายในตน ให้ปรากฏออกมาได้ แต่ไม่สามารถเปลี่ยนสันดานเดิมได้เลย. คนเกิดมาเป็นพาลจกต้องตายพร้อมกับความเป็นพาลนั้น ถึงแม้ว่ากำลังแห่งวัฒนธรรมทางมรรยาท จกเปลี่ยนแนวเก่าแห่งการประพฤติพาลเป็นรูปอื่นไปได้ก็จริง, นักล้วงกระเป่า อาจกลายเป็นพ่อค้าได้อย่างเต็มที่ เช่นผู้ซึ่งความสำเร็จแห่งการค้าของเขา ตั้งอาศัยอยู่บนโจรกรรมที่ทันสมัย.

ข้อความเกี่ยวแก่ท่านโซเปนเอาแอร์เป็นไปดังกล่าวแล้ว. ถึงแม้เราไม่เห็นดีเห็นชอบกับหลักความคิดข้อที่กล่าวมานั้นก็ดี แต่ก็จำเป็นที่จะพึงให้ถึงความจริงที่ว่า “โดยลำพังศีลธรรมและธรรมจรรยา (Morality and Ethics) หาสามารถที่จะพาบุคคลไปสู่ความตรัสรู้ได้ไม่ คือไม่สามารถทำบุคคลให้บรรลุพระนิพพานได้.” บุคคลเราสามารถที่จะรักษาศีลได้เสมอไป โดยไม่มีการลุดซึ่งความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง. เขารักษาศีล ก็เพื่อมีชีวิตอยู่ในโลกตามคลองธรรมที่ดีงาม แต่ไม่สามารถทำพระนิพพานให้ปรากฏแก่เขาได้ด้วยเหตุเพียงการครองชีพเช่นนั้น. วิมุติหรือความหลุดพ้น เป็นสิ่งที่ถึงไม่ได้ด้วยการเดินไปตามทางตรงและไกลเพียงไรก็ตาม. เพราะพระนิพพานมิได้อยู่ข้างหน้าเรา, แต่อยู่รอบๆ ตัวเรานี่เอง. เราจกไม่ได้รับ

ผลดีอะไรเลยด้วยการเกิดอีก, และที่เราจักถึงวิมุตตินั้น ต้องถึงได้ด้วยความเห็นอย่างแจ่มแจ้งโดยสมบูรณ์ คือความโพล่งแห่งจิตร ซึ่งได้แก่วิปัสณา.

ตัววิปัสณา^๑ เป็นสิ่งที่ลึกซึ่งสำคัญยิ่ง เพราะฉะนั้นภิกษุจึงทำสมาธิ และพวกลัทธิเซนซุ^๒ จึงเจริญวิปัสณา. ข้อนี้เองเป็นจุดกลาง ที่นิกายต่างๆ ทั้งมหายานและหินยานมารวมลงรอยเดียวกันได้. วิธีที่ปฏิบัติให้บรรลุปรากฏว่าต่างกันก็จริง แต่จุดหมายแห่งการบรรลุเป็นอันเดียวกัน. และแม้ในลัทธิชินซุ^๒ แห่งญี่ปุ่น เราก็พบความจริงในเวลาปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกัน. พวกชินซุ^๒ นี้ พึ่งกำลังภายนอก (Tariki) เพื่อปลุกความโพล่งแห่งจิตร, ส่วนพวกเซนซุแสวงหามันที่ในตัวเขาเอง (Jiriki) และใครเลยจะกล่าวได้ว่าลัทธิไหนเป็นฝ่ายผิด. ไม่มีใครทราบได้ว่า ความโพล่งแห่งจิตรซึ่งบังเกิดสว่างขึ้นเป็นรัศมีนั้น มันเนื่องมาจากความเพียรใจตัวบุคคลเอง หรือเนื่องจากอำนาจบางชนิดภายนอกตัวเขา.

ความโพล่งของจิตรอาจมีได้ทุกขณะ คือทั้งขณะที่กำลังทำสมาธิ และขณะที่มีเหตุการณ์ประสพเหมาะเกิดขึ้นตามธรรมดาๆ, เช่นเรื่องซึ่งอ่านพบว่าภิกษุรูปหนึ่ง สามารถเข้าใจลักษณะแห่งความไม่เที่ยง (อนิจจตา) ได้ด้วยเหตุที่ตนบังเอิญเห็นฟันของสตรีผู้หนึ่งเท่านั้น. ข้อนี้ จัดเป็นเรื่องที่ไม่มีหลักปฏิบัติอยู่ในตัว เป็นแต่เพียงระบุไว้เพื่อเป็นตัวอย่างว่า มันอาจเกิดขึ้นได้อย่างไร. แต่เหตุการณ์เช่นนี้ ย่อมไม่มีหวังที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์แก่การที่จะถือเอาเป็นหลักแห่งการเจริญวิปัสณาเลย. เพราะบุคคลเราย่อมเป็นการยากที่จะแสวงหาพระนิพพานได้ด้วยการเป็นช่างทำฟัน. แต่ถึงกระนั้น บางสิ่งบางอย่างอันเป็นไปโดยทำนองนี้ ก็ได้เกิดอยู่บ่อยๆ. การใช้ความคิด (Ko - an) ที่ไม่มีหลักชัดเจนชนิดหนึ่ง ของพวกลัทธิ เช่น ก็จัดเข้าในข้อนี้

๑. เซนซุ Zenshu, มหายานนิกายหนึ่งในญี่ปุ่น.

๒. ชินซุ Shinshu มหายานนิกายหนึ่งในญี่ปุ่น.

เหมือนกัน. Ko - an คือสิ่งบางอย่างที่ใช้ได้ง่ายและสะดวก คล้ายเครื่องชั่งกายสิทธิ์ที่คมกริบ ซึ่งไม่ต้องมีการลับเสียเลยทุกๆ เวลา เช่นมีดหมอของคนขายหมอ. พวกที่ถือหลักใช้ความคิดตามลัทธิเซ็น ได้หมุนสิ่งที่ไม่อยู่ในวิสัยให้มาอยู่ในวิสัย แต่แล้วก็ไม่ทำให้เกิดประโยชน์อะไรเลย.

ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย หมวดเก้า ลำดับยี่สิบ, มีข้อความเกี่ยวแก่วิปัสนาข้อหนึ่งว่า การเจริญเมตตาเพียงชั่วขณะเดียว มีคุณานิสงส์ยิ่งกว่าการให้ทาน, กว่า การเรียนปริยัติธรรม, และกว่า การสมาทานศีล. แต่วิปัสนาที่เห็นแจ่มภายในว่าสังขารไม่เที่ยง เพียงชั่วขณะหนึ่ง ยังมีอานิสงส์ยิ่งไปกว่าการเจริญเมตตาอีก. การเห็นแจ่มแจ้งที่เด็ดขาดและการถึงพระนิพพาน อาจบังเกิดขึ้นได้ ด้วยอาการที่เจริญอุนิจลลักษณะนี้.

แม้ในหลักปรัชญาของท่านโซเปนเอาแอร์ ก็กล่าวถึงความสำคัญในการเจริญวิปัสนาเสมอ, เพราะวิมุติคือการหลุดพ้นจากทุกข์นั้น คนเราต้องลุได้ด้วยการรู้ความหมายของชีวิตตามความเป็นจริงโดยแจ่มชัด ซึ่งเป็นความรู้ที่ฆ่าความทะเยอทะยานในชีวิต (ภวตัณหา) และยังบุคคลนั้นให้ลุถึงความสุขอันเป็นผลกำไร.

และเรื่องศีลธรรมโดยฉะเพาะ ท่านโซเปนเอาแอร์ก็ได้แสดงไว้ โดยละเอียดเหมือนกัน, ท่านวางหลักทั้งหมดเกี่ยวกับความรู้สึก ในฝ่ายกรุณาเมตตาต่อสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งท่านเห็นว่าเสมอเหมือนกันหมด, ความรู้สึกชนิดนี้ ตรงกับความรู้สึก “ตตฺ ตฺวํ อสิ = ท่านก็เป็นเช่นนั้น” ของหมู่ชนที่ถือลัทธิเวทานตะ.

ทางพุทธศาสนา ไม่มุ่งที่จะอธิบายเช่นนั้น เพราะรู้ว่าความเมตตาและกรุณาย่อมบังเกิดขึ้นด้วยกัน เช่นเดียวกับ Tuning - Fork^๑ อันหนึ่ง ซึ่งเคลื่อนไปมาอยู่กับอีกอันหนึ่ง โดยโน้ตเพลงเดียวกัน. แต่การที่ต้องการ

๑. ดนตรีหรือเครื่องทำเสียงทางฝ่ายตะวันตก ชนิดหนึ่ง, ซึ่งเราไม่เคยเห็น.

ความกรุณา เพื่อมาเปนบาทฐานแห่งศีลธรรมที่ดีนี้ซึ ได้ทำให้ท่าน โขเปนเอาแอรเห็นดีเห็นชอบ ด้วยความรู้สึกรของพวกพุทธบริษัท ที่มีต่อสิ่ง ทั้งปวง โดยสมบูรณ์.

ท่านโขเปนเอาแอร มีมุทิตาจิตรต่อสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งจัดเปนความรู้สึก ที่หาได้ยากในยุโรป ในสมัยของท่าน. ท่านอัจฉริยมนุษย์ผู้นี้ ซึ่งถูกหาว่า เปนผู้หยาบคายต่อเพศมนุษย์, ได้ยกเอาสิทธิของสัตว์เดรัจฉานขึ้นมา ให้ เทียบทันกับมนุษย์ (ในบางอย่าง) และได้แทนเพื่อมันอยู่เสมอ. ท่านเปน ผู้มีใจร้อน, ความเดือดดาลของท่านจะพลุ่งขึ้นมาทันที ในเมื่อเหตุการณ์ที่ ทารุณต่อสัตว์ปรากฏขึ้นฉะเพาะหน้าท่าน. วรรณกรรมที่เปนบทประพันธ์ ของท่าน เต็มไปด้วยความกรุณาต่อสรรพสัตว์ ที่วนเวียนอยู่ในกองทุกข์. ข้อความตอนหนึ่ง ซึ่งท่านเขียนไว้ มีว่า :—

“ถ้าข้าพเจ้าเปนพระเจ้าผู้สร้างโลกนี้แล้ว ความทุกข์ยาก ของปวงสัตว์ ซึ่งมันกำลังได้รับกันอยู่ในตอนนี้มันแหละจัก ทำลายหัวใจของข้าพเจ้าเสียเปนแน่นอน.”

ข้อความในวรรณกรรมของท่านผู้นี้ มีความแจ่มแจ้งและความเด่นชัด เปนอันมาก เพราะข้อความเหล่านี้ เปนข้อความที่เกิดขึ้นจากดวงจิตรที่เห็น แจ่มแจ้งของท่าน. แต่เนื่องจากที่ท่านเปนคนชาวตะวันตก, ในเมื่อตัววิปัสสนา หรือความแจ่มแจ้งแห่งจิตรอ่อนไป ท่านก็ต้องผดุงความคิดของท่าน ให้ดีขึ้น ไปด้วยอำนาจเหตุผล และตรรกวิทยา. เพราะเหตุนี้ ในบทประพันธ์เปน อันมากของท่าน จึงมีข้อความที่กระทบ หรือตีกันเองเจืออยู่ด้วยเสมอ. ข้อนี้เป็นเครื่องส่อให้เห็นการกระทำ ด้วยความมีอิสระระของความมุ่งหวัง ของท่านอย่างชัดเจน. ความเห็นแจ้งได้ทำให้ท่านทราบว่ บุคคลย่อมเปน ผู้รับผลแห่งกรรมของตนๆ, ข้อนี้มีความหลากหลายของผู้เป็นเครื่องพิสูจน์. แต่ตามตรรกวิทยากล่าวว่า กรรมทุกอย่าง สักว่าเป็นผลแห่งความดันออก อัน

เปนไปตามหลักที่แน่นอน ของเจตนาเดิมตามลักษณะที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เท่านั้น. ภายหลังที่ได้อ่านข้อความที่ท่านโซเปนเอาแอร์ได้เขียนไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว ผู้อ่านก็จะบันดาลโทษะปาหนังสี่ให้โดนกำแพง ทั้งเพราะความหมอดหวังและมีหวัง, โดยที่การแสดงให้เห็นความจริงของทางตรรกวิทยา ย่อมแสดงให้เห็นความไร้ค่าของหนังสือและคุณค่าของปัญญา ซึ่งมันเปนการฝ่าฝืนความรู้สึกในใจตามธรรมดา แก่มนุษย์เรา.

การที่ท่านโซเปนเอาแอร์พยายามอธิบายชีวิตว่าเปนวิถีอันหนึ่ง ซึ่งหมุนไปตามเหตุผล, —คือวิถีซึ่งเปนไปตามกฎแห่งเหตุ นั้น เปนความผิดพลาดอย่างใหญ่หลวงของท่าน. เพราะชีวิตมิใช่สภาพที่เปนไปตามกฎธรรมชาติ, แต่มันเปนตัวกฎเสียเองทีเดียว. ชีวิตปรากฏในลักษณะของกฎ มันมีอิสระและเด็ดขาดที่สุด, ซึ่งมันปรากฏตัวของมัน ดังที่มันแสดงให้เราเห็นรูปโฉมภายนอกของมันทุกๆ อย่างอยู่. ผู้ซึ่งอธิบายชีวิตว่าอยู่ใต้อำนาจ และได้ความผูกพันของกฎธรรมชาติ ย่อมเปนผู้เข้าใจผิด, เพราะเขาพยายามที่จะเพ่งเล็งแต่หลักเกณฑ์ขั้นต้นๆ ในกฎเหล่านั้น, และโดยการทำเช่นนั้น เขาก็ได้ผลักชีวิตลงไปไว้ในตำแหน่งของสิ่งบางสิ่ง ซึ่งเปนแต่เพียงเกิดขึ้น อยู่ในวงของความเปนไปตามกฎเหล่านี้. แต่ที่ภูกันนั้น ตรงกันข้าม.

ไกโด ออสเตอร์

เลี้ยงชีวิตคิดเพียงเลี้ยงลูกอ่อน
ฉลาดหัดตัดได้ตั้งใจแวง

ต้องผันผ่อนพะนอนปลอบให้ชอบแฉ่ง
เหมือนฝึกสัตว์ทะมัดทะแมงตั้งจำนง.

โอมารุโคยาม.

พุทธอุทานภาสิต

“สุโข วิเวโก ตุณฺณุตฺต สุตฺตมมสฺส ปสฺสโต
อพฺยาปชณฺโณ สุขีโลเก ปาณญเตสฺส สณฺญโม
สุขา วิราคตา โลเก กามานํ สมตฺกุกโม
อสมิमानสฺส วินโย เอตํ เว ปรมํ สุขํ.”

(มหาวัคค์ วินัยปิฎก ๔/๖/๕)

“ความสงบของบุคคลผู้สันโดษผู้ มีธรรมอันได้ศึกษาแล้ว ผู้เห็นอยู่
ซึ่งธรรม เป็นความสุข. ความไม่เบียดเบียน ความสำรวมระวังในสัตว์
อันมีชีวิตทั้งหลาย และความเป็นผู้คลายกำหนด ก้าวล่วงเสียซึ่งกามทั้ง
หลาย เป็นสุขในโลก. ส่วนการนำออกเสียได้ซึ่งความถือมั่นว่า ‘เรามี
เราเป็น’ อันใด, อันนั้นเป็นสุขอย่างยิ่งเทียว!”

(อ. ป. แปล)

“How blest the happy solitude
Of him who hears and knows the truth !
How blest is harmlessness towards all
And self-restraint towards living things !
How blest from passion to be free,
All sensuous joys to leave behind !
Yet far the highest bliss of all
To leave the pride which says, ‘I am.’ ”

(Warren. ประพันธ์)

วรรณคดีในอินเดีย

จากเรื่อง “Untouchables in India” by “a
Correspondent” ในหนังสือพิมพ์รายเดือน “The
Buddhist” ซึ่งออกที่เมืองโคลัมโบในเกาะลังกา - ประจำ
เดือนมีนาคม ค. ศ. ๑๙๓๗.

โดย – “สามเณรไทยในสารนาถ”

นายพันเอกออลคอต ผู้ร่วมมือก่อการสมาคมเอโอโซฟีคนหนึ่ง เป็น
บุคคลคนแรก ที่ได้เริ่มทำการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในอินเดียตอนใต้ เมื่อ
ศตวรรษที่แล้วมา. ถึงแม้ว่าตัวท่านเองได้เคยเป็นนักเอโอโซฟีสท์มาก่อน
ก็ตาม แต่ท่านก็ได้สมานานรับศีลจากพระสุเมงคละเถระในเมืองโคลัมโบ และ
นับตั้งแต่นั้นมา ท่านก็ได้ประกาศตนเองเป็นพุทธศาสนิกอย่างเปิดเผย ใน
ราวปลายศตวรรษที่แล้วมา ท่านได้ตั้งเคหะสถานอันแน่นอนของท่านขึ้น ณะที่
เมืองมัทราส และได้เริ่มตั้งความพยายาม ที่จะทำลายประเพณีการถือชั้น
วรรณะ ซึ่งได้ดำเนินมาตั้งแต่โบราณกาลให้หมดสิ้น ด้วยความช่วยเหลือ
จากสมาคมเอโอโซฟี ท่านได้สร้างโรงเรียนเล็กๆ สำหรับเป็นที่ศึกษาของ
ประชาชนวรรณะศูทร ผู้นำสงสารขึ้นณะที่ต่างๆ หลายแห่ง ถึงกระนั้นท่านก็
ยังไม่พอใจในการทำงานเหล่านี้ ท่านรู้สึกปลาตและเศร้าสลดใจเป็นอันมาก ที่
ได้เห็นประชาชนเป็นจำนวนมากในอินเดีย ดำรงชีพอยู่ภายใต้กฎของการ
ถือชั้นวรรณะที่ไร้สาระ, ในที่สุด ท่านเชื่อว่าบรรพบุรุษของพวกศูทรเหล่านี้
น่าจะต้องเป็นพุทธศาสนิกชนในกาลครั้งหนึ่งเป็นแน่. ท่านได้ให้เหตุผลใน

การเชื่อถือเช่นนี้ของท่าน ในหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “The Poor Pariah” ซึ่งท่านเป็นผู้แต่งเอง.

ผลของการโปรปะกานดาของนายพันเอกอลคอต ปรากฏว่าเป็นที่พึงพอใจมาก. ช่วงเวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ก็มีหัวหน้าพวกศูทรหลายคนได้พากันเดินทางไปยังเกาะลังกากับท่าน และได้สมาทานรับศีล พร้อมทั้งได้ประกาศตนเองเป็นพุทธศาสนิก. ในบรรดาพวกหัวหน้าเหล่านี้ บัณฑิตอโยธิตาส (Ayodhidasa) นับว่าเป็นผู้มีชื่อเสียงมากกว่าเพื่อน ถึงแม้ว่าตัวท่านจะไม่มีความรู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษก็ตาม แต่ท่านก็ได้ถูกยกย่องว่า เป็น “บัณฑิต” ในภาษาทมิฬ (Tamil) ในระหว่างเวลานี้ หนังสือวรรณคดีโบราณภาษาทมิฬเล่มหนึ่งชื่อ “มณีเมกขลา” (Manimekhala) ได้ถูกพิมพ์ขึ้น โดยสวามี นาถ อีเยอร์ (Swami natha Iyer) ด้วยอาศัยหนังสือเล่มนี้ และหนังสือคลาสสิกอลภาษาทมิฬอื่นๆ บัณฑิตอโยธิตาส ได้ทำการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในระหว่างพวกศูทรในเมืองมัทราส. หนังสือ “มณีเมกขลา” นี้ ดูคล้ายกับจะเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นในศตวรรษที่ ๗ หรือที่ ๘ (A. D.) เพราะลัทธิวิญญานวาท (Vijnanavada) ซึ่งเป็นของพุทธศาสนา ฝ่ายนิกายมหายาน ปรากฏว่ามีอยู่ในหนังสือเล่มนั้นด้วย. เหมือนกันกับ Kahopatra ในหนังสือ Maharashtra, มณีเมกขลาก็ดูเหมือนว่าได้เกิดในตระกูลหญิงงามเมือง แต่เธอได้สละอาชีพประจำตระกูลของเธอเสีย และได้กลายเป็นนักบวชท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ. หลังจากได้ศึกษาปรัชญาของศาสนาต่างๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในอินเดียสมัยนั้น, เธอได้กลับใจหันมานับถือพุทธศาสนา.

“มะณีเมกขลา” เป็นหนังสือกาพย์กลอนและเข้าใจว่า คงจะไม่ได้แต่งขึ้นโดยเธอเอง. ตามทางสันนิษฐานเข้าใจว่า มันคงจะแต่งขึ้นโดยบัณฑิตบางคน ผู้ซึ่งต้องการจะโฆษณาความไม่เปนแก่นสารของศาสนา และลัทธิต่างๆ นอกจากพุทธศาสนา. ในหนังสือเล่มนั้นผู้แต่งได้พยายามที่จะประกาศ

ความมัวหมองของลัทธิสังขยา (Sankhya), โยคะ (Yoga) และลัทธิอื่นๆ ของปรัชญาฮินดู —และพิสูจน์ให้ประชาชนเห็นความดีความงาม ของลัทธิวิญญูณวาท. เนื่องจากบัณฑิตตอโยธิตาส ได้อาศัยหนังสือเล่มนี้เป็นพื้นฐานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มันเปนครมดาอยู่เอง ที่การโต้เถียงกับพวกมิชชั่นนารีอื่นๆ จะต้องเกิดขึ้น. ในระหว่างเวลานี้มีบุคคลฮินดูวรรณะสูงสองคน ชื่อศาสตราจารย์ลักษมีนาระสุ (Prof Laxmi Narasu) และนายสิงคารเวลู ได้หันมานับถือพุทธศาสนา และได้ช่วยบัณฑิตตอโยธิตาส ทำการเผยแผ่พระธรรม ในระหว่างพวกปาเรียห์อย่างแข็งแรง. (ปาเรียห์ (Pariah) เป็นชื่อของประชานวรรณะต่ำต้อยชาติหนึ่งในอินเดียตอนใต้—ผู้แปล). ผลที่ได้รับก็คือ ในราวปี ค. ศ. ๑๙๐๓ โรงเรียนพุทธมิชชั่นนารีโรงเรียนหนึ่ง ให้ชื่อว่า “พุทธอาศรม” ได้ถูกสถาปนาขึ้นณะตำบล Royapuram ในเมืองมัทราส แต่เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่งที่โรงเรียนนี้ได้ดำเนินไปได้ประมาณ ๑ ปีก็ต้องหยุด ถึงกระนั้นก็ดี โประปะกานดาของพุทธศาสนาก็คงดำเนินไปตามเคย. ในภายหลังถึงแม้ว่านายสิงคารเวลูได้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ และได้ตัดความสัมพันธ์ระหว่างเขากับคณะเผยแผ่พุทธศาสนา ศาสตราจารย์ลักษมีนาระสุ ก็คงดำเนินการงานอยู่อย่างเช่นเคย จนถึงเวลาสุดท้ายที่ท่านได้ถูกเลือกให้เป็นนายก ของสมาคมพุทธสังฆะ (Buddha Sangha) ในอินเดียตอนใต้ ท่านผู้นี้ได้สิ้นชีพไปเมื่อประมาณสองปีที่แล้วมานี้เอง. เหตุนี้เป็นที่เศร้าสลดใจแก่ประชาชนทั่วไป.

มันเปนครมดาอยู่เอง ที่พวกคริสเตียนมิชชั่นนารีจะต้องมีความวิตกว่าพุทธศาสนาจะต้องเจริญรุ่งเรืองขึ้นในอินเดียตอนใต้อย่างแน่แท้ ในเมื่อพวกเขาได้เห็นการโประปะกานดาของพุทธศาสนิกชน ที่กำลังดำเนินไปอย่างแข็งแรง. พวกปาเรียห์นี้เท่านั้น ที่พอจะเป็นเหยื่อที่พวกคริสเตียนมิชชั่นนารีจะพึงหาได้ในอินเดียตอนใต้ได้ง่ายๆ โดยไม่ต้องลงทุนลงแรงมากมาย

เท่าใด — ทั้งนี้ก็เนื่องจากพวกปาเรียห์มีสกุลต่ำ และขัดแคลนในสินทรัพย์มาก. เหตุฉะนั้น พวกมิชชันนารีจึงเริ่มหาอุบาย ที่จะตีคณะโปรปะกานตาของพุทธศาสนาให้แตกพ่ายไป. ถ้าพวกปาเรียห์หันไปนับถือพุทธศาสนาจนเสียหมด การงานต่างๆ ที่พวกเขาได้ดำเนินไปโดยต้องลงทุนลงแรงอย่างมากมานั้น ก็จะกลับกลายเป็นน้ำไปหมดเท่านั้นเอง. ความยุ่งยากเหล่านี้ ทำให้บัณฑิตอโยธิตาสต้องเริ่มออกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ภาษาทมิฬฉบับหนึ่งชื่อ “The Tamilian” โดยท่านเป็นบรรณาธิการเอง. ในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ท่านได้ตอบการกระทบกระทั่งของพวกคริสเตียน ที่มีต่อพุทธศาสนาอย่างเต็มไป ด้วยเหตุผลที่เดียว. ศาสตราจารย์ลักษมีนาระสุ ซึ่งเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญอยู่แล้วในวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ต่างๆ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้อย่างใหญ่หลวง โดยได้เขียนเรื่องต่างๆ ลงพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษทุกๆ เดือน. ในเรื่องเหล่านี้ ท่านได้พิสูจน์ให้ผู้อ่านเห็นความไม่เปนแก่นสาร ของศาสนา คริสเตียนและฮินดู. บรรดาเรื่องต่างๆ ของท่านภายหลัง ได้ถูกรวบรวมขึ้น เป็นหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อ “The Essence of Buddhism” ซึ่งได้แพร่หลายไปทั้ง ในระหว่างพุทธบริษัทและศาสนิกชนอื่นๆ.

บัณฑิตอโยธิตาสได้ถึงแก่กรรมลง ในปี ค. ศ. ๑๙๑๕ และหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ “The Tamilian” ซึ่งท่านได้สถาปนาขึ้น ก็ต้องพลอยล้มลงด้วย, แต่การโปรปะกานตาที่ท่านได้กระทำไปเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่นั้น ได้ดูดีถึงความเอาใจใส่ของพวกปาเรียห์มาไว้ในพระพุทธศาสนา อย่างมากมาย.

เหตุการณ์ต่างๆ หลังจากการมรณะภาพของท่าน มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่กับนายอัปาคูโรเยอร์มาก ซึ่งเราจำเอนจะต้องกล่าวถึงท่านผู้นี้ไว้ในเรื่องนี้ด้วย. ท่านได้เกิดในตระกูลโรมันคาธอลิก ในมณฑลมัทราส ในปี ค. ศ. ๑๘๙๑. บิดาของท่านคือ นายเกบริล ผู้ซึ่งมีอาชีพเป็นผู้รับเหมาทำงานในบ่อทอง ณะตำบลโกลาร์. เมื่อยังเยาว์อยู่ ถึงแม้ว่าท่านได้เกิดในตระกูล

ที่นับว่ามีอันจะกินดี และอยู่ในฐานะที่จะเข้ารับการศึกษได้อย่างง่ายดายก็ ตาม ท่านมิได้เอาใจใส่ต่อการเล่าเรียนเลย. ตรงกันข้ามกลับปรากฏว่า อัปปาตุไรเยอร์ เป็นเด็กที่หนีโรงเรียนเก่งที่สุด. บิดาของท่านก็มีได้เอาใจ ใส่ต่อการเล่าเรียนของท่านเท่าใดนัก. ภายหลังจากที่สอบไล่ได้ชั้นสี่ ของ โรงเรียนอังกฤษณะตำบลนั้น ท่านก็ลาออกจากการศึกษา. ในระหว่างเวลานี้ ท่านได้เกิดไปรู้จักกับบัณฑิตมาตมะเลียร์เข้า ถึงแม้ว่าบัณฑิตมาตมะ- เลียร์จะเป็นบุคคลวรรณะสูงก็ตาม แต่ท่านก็รักอัปปาตุไรเยอร์ ซึ่งเกิดใน ตระกูลต่ำอย่างบุตรของท่านเองทีเดียว — ทั้งนี้ก็เนื่องจากอัปปาตุไรเยอร์ เป็นเด็กที่ฉลาดเฉลียวและมีไหวพริบดีมาก. บัณฑิตมาตมะเลียร์ ได้ให้ ความรู้ในภาษาทมิฬแก่อัปปาตุไรเยอร์อย่างเชี่ยวชาญ และได้พยายามสอน วิชาอายุรเวท (Ayurveda) ซึ่งท่านรู้อย่างแจ่มแจ้งให้ด้วย เวลานี้นายอัปปาตุ ไรเยอร์เป็นครูสอนภาษาทมิฬ ในโรงเรียนมัธยมในตำบลโกลาร์ และในเวลา ว่าง ท่านได้พยายามไขความรู้ ในวิชาอายุรเวท ให้แก่ราษฎรจนๆ ใน ตำบลนั้น. ท่านได้กลับใจมานับถือพุทธศาสนา ตั้งแต่เมื่อปี ค. ศ. ๑๙๐๗ ท่านได้พิมพ์การออกหนังสือรายสัปดาห์ “The Tamilian” ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้เลิกพิมพ์ไปแล้ว ตั้งแต่เมื่อคราววรรณภาพ ของบัณฑิตอโยธิตาส. และท่านได้เป็นบรรณาธิการโดยตนเอง เช่นเดียวกับที่บัณฑิตอโยธิตาสได้ ปฏิบัติมาแล้ว หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ได้พิมพ์ออกจำหน่ายที่เมืองมัทราสเป็น เวลาสามปี ในปี ค. ศ. ๑๙๒๕ ได้ถูกย้ายไปพิมพ์ที่โรงพิมพ์สิทธิธารณ ณะ ตำบลโกลาร์. การโต้เถียงฝ่ายศาสนา ซึ่งได้เริ่มขึ้นโดยบัณฑิตอโยธิตาส และศาสตราจารย์ลักษมีนาระสุนัน ก็ได้ถูกปลุกตัวให้ตื่นขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดย นายอัปปาตุไรเยอร์ - ภายหลังจากที่ได้หยุดไปเป็นเวลาหลายปี. การ โต้เถียงเหล่านี้ ได้บรรเทากอยู่ในหนังสือพิมพ์ “The Tamilian” ทั้งสิ้น. ครั้งหนึ่งนายอัปปาตุไรเยอร์ ต้องถึงกับเป็นความกับพวกคริสเตียนมิชชันนารี

เนื่องจากท่านได้เขียนอาร์ติเกิลตำหนิโทษของลัทธิโรมันคาธอลิก ลงพิมพ์ในหนังสือ “The Tamilian” แต่เคราะห์ดีที่นายเบาริง ซึ่งเป็นผู้พิพากษาอยู่ในเวลานั้น ได้ยกฟ้องคดีเสีย โดยเห็นว่าการโต้เถียงฝ่ายศาสนาเช่นนี้ เป็นของธรรมดา และมีอยู่ที่ทุกหนทุกแห่ง แม้แต่ในยุโรป.

ความพยายามของพวกโรมันคาธอลิกมิชชันนารี ที่จะโค่นการโฆษณาพุทธธรรม ซึ่งนายอัปปาตุไรเยอร์ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงอยู่ในเวลานั้น ไม่แต่เพียงมิได้สงบลงเท่านั้น แต่ยังได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว. นับตั้งแต่การพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ “The Tamilian” พวกมิชชันนารีเหล่านี้ ได้รับความช่วยเหลือจากชาวฮินดูวรรณะศูทรอื่นๆ เหมือนกัน. ในที่สุตรัฐบาลไมซอร์ได้เข้าทำการควบคุม และได้ลงมือ “เซนเซอร์” หนังสือพิมพ์ “The Tamilian” โดยไม่มีกำหนดทีเดียว. และนี่ก็คืออวสานของ “The Tamilian” ซึ่งได้เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอินเดียตอนใต้ นับเป็นเวลาหลายปี.

เวลานี้ ในตำบลโกลาร์มีกรรมกรอยู่ประมาณ ๖๐๐ คน ที่นับถือพุทธศาสนา มีวิหารอยู่สองหลัง หลังหนึ่งอยู่ที่ Mari Kuppam และอีกหลังหนึ่งอยู่ที่ Champion Reefs ณะสถานที่สองแห่งนี้ มีโรงเรียนภาษาทมิฬ ซึ่งได้สร้างขึ้นและจัดการ โดยพุทธศาสนิกชนจนๆ เหล่านี้. ในโรงเรียนนี้มีนักเรียนอยู่ประมาณ ๒๐๐ ถึง ๒๕๐ คน โรงเรียนที่ตำบล Mari Kuppam ได้รับเงินบำรุงเดือนละ ๓๕ รูปีจากรัฐบาลไมซอร์ ส่วนที่ Chamhion Reefs นั้น พุทธศาสนิกชนซึ่งอาศัยอยู่ณะแถบนั้น เป็นผู้บำรุงรักษาเอง. คณะกรรมการจัดการศึกษาในท้องถิ่น ก็ได้แสดงความเห็นไปยังรัฐบาลว่า โรงเรียนนี้ควรจะได้รับเงินช่วยเหลือ เช่นเดียวกับโรงเรียนที่ Mari Kuppam ได้รับเหมือนกัน. นอกจากนี้ ที่บังกะโลร์ยังมีวิหารอีกหลังหนึ่ง ซึ่งสร้างขึ้นโดยเงินจำนวน ๓๐๐๐ รูปี ที่ได้รับโดยการเรียรายจากพุทธศาสนิกชนทั่วไป. พระพุทธ-

ปฏิมามองค์หนึ่ง กำลังจะถูกอัญเชิญไปประดิษฐานในวิหารนี้โดยเร็ววัน. ณะตำบล Tirupathur, Paligonda, Chakranmallur และ Vanivedu มีวิหาร เล็กๆ อยู่ทุกๆ แห่ง และมีพุทธบริษัทอยู่ด้วยกันทั้งสิ้นประมาณ ๒๐๐ คน.

พุทธประชาชนวรรณະศุทธิ์ในตำบล vanivedu และตามหมู่บ้านรอบๆ ตำบลนี้ โดยมากทำมาหาเลี้ยงชีพในตำบลฮับลี โดยเป็นกรรมกรในกรรมรถไฟ ประมาณ ๘๐ คนในจำนวนกรรมกรเหล่านี้ ได้เข้าหุ้กันเข้าบ้านเล็กๆ หลัง หนึ่ง โดยเสียค่าเช่าให้เดือนละ ๓ รูปี ไว้สำหรับเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป น้อยๆ เพื่อเป็นที่สักการะบูชาของเขากองค์หนึ่ง. นอกจากนี้เขายังได้ร่วมใจกันตั้งโรงเรียนชั้นประถมภาษาทมิฬเล็กๆ โรงเรียนหนึ่งขึ้น ใกล้กับวิหารน้อยๆ หลังนี้ด้วย. ถึงแม้ว่าเขาเหล่านั้น ได้พยายามขอร้องไปทาง กรมศึกษาธิการขอประทานที่ดินเล็กๆ แปลงหนึ่ง เพื่อจะได้ใช้สำหรับโรงเรียน นี้ หลายครั้งหลายหนแล้วก็ตาม แต่จนกระทั่งทุกๆ วันนี้ ความปรารถนาของ เขาก็ยังไม่เป็นผลสำเร็จ.

ทุกๆ ท่าน จะต้องพิศวงในเมื่อได้เห็นพุทธศาสนิกชนวรรณະศุทธิ์ ใน ตำบลโกลาร์และฮับลีเหล่านี้ ยึดถือคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ซึ่งเขาได้ เรียนจากหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ “The Tamilian” ไว้อย่างมั่นคง โดย ไม่เหลียวแลต่อคำล่อลวงต่างๆ ซึ่งวางไว้ข้างหน้าเขาอย่างคาดฝัน โดยพวก แฝ่ศาสนาคริสต์มิชชันนารี. ในเมื่อได้เห็นเขาเหล่านั้น ประกอบการเลี้ยงชีพ ด้วยความสุจริต, พยายามแสวงหาความสุขอันยอดเยี่ยมคือพระนิพพาน ด้วย กำลังของตนเอง ตามแต่จะทำได้, ละทิ้งจากการเสพของมีนเมาต่างๆ และ มีความสะอาดสะอาดประจำตัวเขา น้อยคนนัก จะสงสัยว่าเขาเป็นประชาชน วรรณະศุทธิ์. เขาไม่เคยได้ศึกษาพระคัมภีร์ที่สำคัญต่างๆ ฝ่ายพุทธศาสนา — แม้แต่เห็นก็คงจะไม่ได้เห็นเสียด้วยซ้ำไป — และด้วยความอึดคัดขัดสน เขา ไม่สามารถจะส่งบุตรหลานของเขา หรือผู้หนึ่งผู้ใดไปประเทศพม่าหรือลังกา

เพื่อศึกษาพระธรรมให้แจ่มแจ้งได้. ถึงกระนั้นก็ดี เขาก็ยังไม่วายมีความ
 กระหายที่จะเรียนรู้พระธรรมของพระพุทธองค์ ซึ่งเป็นเสมือนน้ำอมฤต
 สำหรับเขา. การโต้เถียงถึงเรื่องศาสนา มีอยู่ในระหว่างพวกเขาเสมอๆ
 ซึ่งนับว่าไร้สาระเสียแหละมาก แต่ของเช่นนี้ ย่อมมีอยู่ทุกๆ ไปแม้ในระหว่าง
 พวกคริสเตียนเอง และอาจจะพูดได้ว่า การกระทำเช่นนี้พวกคริสเตียนทำตน
 เป็นตัวอย่างขึ้นก่อนเพื่อนที่เดียว. การโต้เถียงชนิดนี้ เมื่อแก่ดึกริเช้า ก็
 ย่อมจะนำมาซึ่งการทะเลาะวิวาทกันเป็นธรรมดา. トラบใดที่พวกเขาไม่ละทิ้ง
 นิสสัยเช่นนี้ トラบนั้นความสามัคคีในระหว่างคณะจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยเป็น
 อันขาด. เขาควรจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ให้หนักแน่นขึ้น
 อีก และเลิกการโต้เถียงที่นำมาซึ่งความทะเลาะวิวาทเช่นนี้ พยายามแสวงหา
 ความเจริญเบิกบานทางจิตใจ และควรจะต้องตั้งตนไว้ให้เป็นตัวอย่าง แก่บรรดา
 หมู่ศาสนิกชนอื่นๆ ทั่วไป. เมื่อใดเขาปฏิบัติเช่นนี้ได้ เมื่อนั้นแหละความ
 สุขความเจริญอันยอดเยี่ยม ก็จะคลานมาหาเขาเอง.

.....

หมายเหตุคณะบรรณาธิการ : จากเรื่องนี้เราจะเห็น
 ความเป็นไปได้, ความสามารถ, การพยายาม และการต่อสู้ของ
 ประชาชนวรรณะศูทรและอื่นๆ ในกิจการกู้ตัวเองของเขา. ถ้า
 หากเราจะนำออกมาเป็นตัวอย่าง และใช้ไปในการชำระสะสาง
 มลทินในพุทธศาสนาในเมืองเรา โดยเฉพะอย่างยิ่ง คือความ
 เข้าใจผิดบางอย่างของพวกหัวเก่า, และ“การหันหลังให้”ของ
 หนุ่มหัวใหม่ บ้าง, ก็จะไม่ร้ายผล.

ลักษณะมิตต์แท้

ตามเค้ามิตตามิตตชาดก ทวาทสกนิบาต, ไตร. ล. ๒๗, น. ๓๔๐

มิตต์แท้ แน่น้ำใจ :
เอิบเอื้อ เมื่อมิตต์มา
ความรัก ประจักษ์จิตต์
คบค้า หาไมตรี
ไปคบ คนสัตรู
ค้ำคน ผู้ภิปราย —
รับรอง มิให้เขิน
ความลับ ไซให้รั่ว
ความลับมิตต์ ช่วยปิดให้
มิตต์มี คุณธรรมใด
สรรเสริญ ปัญญามิตต์
มิตต์เจริญ เพราะบุญมา
เหงาหงอย พลอยวิโยค
อาหาร แปลกๆ มี —
ครุ่นจิตต์ คิดอนุเคราะห์
น้อยมาก อยากแบ่งกึ่ง
ลักษณะนี้ ชี้มิตต์แท้
ไปฉะเพาะ ขนชั้นใด
กล่าวไว้ ใน “มิตตา —
ไตรปิฎก สยามราชู
— ๔ — ๐, ผู้ประพันธ์
คิดข้าง ทางติดตาม

ยามจากไกล ใฝ่ค้นหา,
สู่เคหา ผาสุกศรี,
ฉะเพาะมิตต์, แล้วยังมี
ถึงมิตต์เพื่อน ไม่เคลื่อนคลาย,
ของมิตต์ตู คู่เปนนตาย,
เหยียบพยายามมิตต์ ไม่คิดกลัว,
ผู้สรรเสริญ ซึ่งมิตต์ตัว,
รู้ถึงมิตต์ สนิทใจ,
ไม่แย้มพราย แก่ใครๆ,
ยกย่องเด่น เช่นดารา,
ด้วยสุจิตต์ แลวาจา,
มิ ตก ต้อย พลอยยินดี,
ยามมิตต์โศก ฤกลั้วกลี,
มาแล้วจิตต์ ย่อมคิดถึง,
มิตต์ให้เหมาะ อยู่รุมรัง
แก่มิตต์ตู ผู้ร่วมใจ,
เพื่อนให้แน่ เลือกคบไว้
แขกจีนไทย ไม่เลือกชาติ.
มิตตชาต กะ” นิบาต
เล่มยี่สิบ เจ็ด, หน้า ๓ —
จำไว้มัน เปนหลักความ —
ตัวมิตต์แท้ แน่น้ำใจเออ. ๖

“ท่านางสังข์” ชุมพร

สจจํ เว อมตา วาจา
สจจํธาเรนติ ปณฺทิตา,
เอเตน สจจวชเสน
ปลาญตุ อธมมิกา.

เรื่องนำของเล่มนี้

อริยบุคคล

“ผู้เขียน”

ดูเหมือนคนโดยมากเข้าใจกันว่า “อริยบุคคล” เป็นคำหมายถึงท่านผู้สำเร็จ หรือบรรลुरुธรรมพิเศษอย่างยอดเยี่ยม เป็นมनुสส์พิเศษผิดแปลกจากสามัญมनुสส์. การเข้าใจผิดหรือเห็นผิดชนิดนี้เอง ที่ทำให้ชวนกันเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอน ในพุทธศาสนาเป็นของยาก ไม่มีใครอาจเป็นผู้บริสุทธิ์แท้จริงได้.

ความจริง, การบรรลุมรรคผล เป็นอริยบุคคลขั้นต่ำในพระพุทธศาสนา เรียกว่าเป็นโสดาบันนบุคคลนั้น บุคคลที่ยังครองเรือนอยู่ด้วยบุตรภรรยา ก็เป็นได้ บุคคลที่เพียงแต่ได้ฟังเทศน์เพียงครั้งเดียว ก็กลายเป็นอริยบุคคลไปทันที.

การเป็นพระโสดาบันนั้น เพียงแต่ทำลายความเห็นผิดอย่างหยาบๆ คือทำลายความทะนงตน เข้าใจว่าตนเองเป็นผู้ทำอะไรถูกทุกอย่าง อย่าง และไม่มี

ความสงสัย — มั่นใจว่าความสุขที่บริสุทธิ์เป็นสิ่งที่มีความจริง อาจบรรลุได้ด้วยการปฏิบัติตนตามวิธีที่ถูกต้อง, — และเมื่อแน่ใจแล้ว ก็ไม่เหลวไหลลุ่มๆ คลำๆ เล่น หรือมัวแต่อ่อนแอหวังพึ่งพาสิ่งอื่นๆ อีก.

โสดาบันนบุคคล ก็คือผู้ที่เริ่มเข้าใจเข็ม — ความมุ่งหมายของพุทธศาสนาได้ถูกต้อง และริบรับเอาวิธีการณ์ของพุทธศาสนา เข้าเป็นหลักในการครองชีพของตนตั้งแต่ขณะนั้น ทันทิ.

ความเข้าใจเอาเองว่า ตนเป็นผู้ทำถูกทุกๆ อย่าง, ความทะนงตน ไม่ยอมรับคำตักเตือนสั่งสอนของผู้ใด, เมื่อผู้ใดตักเตือนหรือแนะนำ ก็ฉุนโกรธ, เมื่อไม่พอใจข้าวของหรือบุคคลใด ก็ลงโทษเอาว่าเป็นผู้ผิดแต่ฝ่ายเดียว ลงโทษจนกระทั่งวัตถุที่ไม่มีจิตตั้งใจจะรับผิดชอบอะไร. เมื่อความเห็นผิดชนิดรุนแรงข้างต้นนี้ ค่อยๆ กระจัดกระจายทำลายไป, ความรู้สึกผิดชอบ, ยินดีรับคำตักเตือน, เตรียมพร้อมที่จะให้อภัย, และรู้สึกว่าเป็นฝ่ายผิดเสมอเมื่อสิ่งหรือวัตถุอื่นๆ ไม่เป็นไปตามที่ตนปรารถนา, ตนมีหน้าที่ที่จะต้องทำและรับผิดชอบในสิ่งต่างๆ ทั้งสิ้น, เหล่านี้เกิดมีขึ้นแทนที่.

ความเห็นว่าเป็นความสุขที่สม่าเสมอถาวรนั้นไม่มี คนเราจะต้องล่องลอยวนเวียนไปรับทุกข์และสุขผลัดเปลี่ยนกัน โลกนี้เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานนั้น เป็นความเห็นของพวกที่ยังมิได้มองเห็นแสงสว่าง. คนเราจะมั่งมีทรัพย์สินสมบัติ ถ้าผู้นั้นรู้จักศิลปะของการครอบครองทรัพย์สินสมบัติ, และโดยทำนองเดียวกัน คนเราจะมีความสุข ถ้าเขารู้จักแสวงสุขที่แท้และถาวร.

พระพุทธศาสนา เป็นดวงประทีปให้เรามองเห็นว่า ความสุขที่บริสุทธิ์และบริบูรณ์สม่าเสมอ เป็นสิ่งที่มีความจริง พระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวกเป็นตัวอย่างให้เราเห็นได้. มีผู้แจ่มใสร้ายเรงเบิกบานอยู่เป็นนิจ เพราะมีความสุขพร้อมทั้งกายใจ.

ความหวังให้โชคหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้ตนมีความสุข, ความหวังร้ายด้วยถูกลอตเตอรี่, หวังให้คนอื่นมอบทรัพย์สมบัติให้, เหล่านี้เป็นความหวังที่ต้องรอไป จนกว่าจะเผชิญпен, และถ้าทุกๆ คนต่างหวัง จะมีคนสมหวังเพียง ๑ ในหมื่น, ๑ ในแสน, ส่วนอีก ๙,๙๙๙ และ ๙๙,๙๙๙ นั้นปราศจากผล, ต้องตกเป็นเหยื่อของความยากจน และความทุกข์.

ผู้ที่เชื่อมั่นในเหตุผล ไม่เหลวไหลลู่ๆ คลำๆ เล่น อู่สำห้บักบั้นในการงาน เห็นว่าสิ่งใดดีแท้มีตัวอย่างให้เห็นชัด ก็ตั้งหน้าปฏิบัติตามด้วยความเพียรของตน ก็บรรลุผลดังปรารถนา ร้อยทั้งร้อย พันทั้งพัน หมื่นทั้งหมื่นไม่มีเปล่า.

การเปนอริยบุคคล มีความสุขที่ได้รับเปนเครื่องวัด. ผู้ที่เปนอริยบุคคล มีความสุขตามวิถีในพุทธศาสนาเท่านั้น จึงจะนับว่าเป็นสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า, แม้ผู้นั้นจะยังเปนเด็กๆ, ยังครองเรือนมีบุตรภรรยา พระพุทธองค์ก็นับบุคคลชนิดนั้นว่า เปน **สาวกแท้**. ส่วนบุคคลที่แม้มุ่งห่มเหลือง และโกนศีรษะ**บางคน** ที่ยังต้องรับความทุกข์จากความทะนงตัว ความสงสัยลังเลใจ และหวังพึ่งพาอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ นั้น ซ้ำยังไม่ตั้งใจและพยายามละสิ่งเหล่านี้เสีย นั้น เปนเพียง**สมมติสงฆ์** หาใช่สาวกอันแท้จริงไม่, ไม่แปลกอะไรกับอัฐิปูน หรือทองเหลือง ที่เอามาประดิษฐานสมมติเปนพระพุทธรูป! และเปนโฆชะบุรุษ!

การเปนอริยบุคคล ไม่มีเครื่องหมายอันใดที่จะให้ใครๆ รู้ได้แจ่มชัด เพราะเครื่องหมายภายนอกต่างๆ เช่นพุทธรูประฆัง แต่งหนังสือเรื่องธรรมะแก่่ง นี้เปนเพียงความสามารถอีกทางหนึ่ง. และอาจตรงกันข้ามกับความสุขหรือความดีภายในก็ได้. เพราะฉะนั้น เรื่องใครจะเปนอริยบุคคล หรือไม่ เปนเรื่องส่วนตัวโดยเฉพะะเด็ดขาด. การเปนอริยบุคคลจะให้ผลแก่ผู้นั้นเองโดยเฉพะะ. คนที่อวดหรือแสดงตนเปนอริยบุคคลผู้นั้นไม่ใช่อริยบุคคล

แท้ และดูเหมือนจะยังไม่รู้จักตนเองดีพอ และโดยทั่วไปปรากฏว่า ผู้แสดงตนเช่นนั้น มักจะเป็นสุภรย์กษั้หลอกลวงเอาข้าวของและสิ่งต่างๆ กันบ่อยๆ.

จงอบรมใจของท่านเถิดสหาย !

จงอบรมใจให้อยู่ในอำนาจแห่งเหตุผล และให้เป็นผู้เข้าอยู่ภายใต้ร่มเงาของพุทธศาสนา แล้วท่านจะประสพสุข. ใครจะว่าท่านเป็นสุข หรือไม่ปล่อยไว้ให้เขาพูดกันไป ตามความคิดเห็น.

(ระวัง ! อย่าเข้าใจผิดว่า ผู้เขียนเรื่องนี้เป็นอริยบุคคล เพราะผู้เขียนทุกคนที่เขียนเรื่องอริยสัจ หรือ พุทธประวัติ นั้น ไม่เคยปรากฏว่า เป็นพระพุทธเจ้าเอง)

ความเห็นเรื่องพุทธศาสนา

..... ๑๒๑ ๑๒๑ ๑๒๑

เธอขอความเห็นเรื่องพุทธศาสนา เพราะเธอไม่แน่ใจในพฤติกรรมของภิกษุสงฆ์ ฉันยินดีอธิบาย เธอรู้หรือเปล่าว่า พระสงฆ์สมัยนี้ใช้ไม่ได้เลย ฟังซิ ! ฉันจะจำแนกให้ดู สมัยนี้พระที่บวชเพื่อหนีทหาร ๓๐% พระบวชเพื่อลาภสักการ โดยเอาผ้าเหลืองเข้ามาคลุมลวงตาชาวบ้าน ไม่ตั้งอยู่ในวินัยของภิกษุ อันพระพุทธรองค์ได้ทรงบัญญัติไว้ ๕๐% พระที่บวชตามเพื่อน โดยมีความเชื่ออย่างโง่ๆว่า ถ้าบวชแล้วได้บุญ บวชแล้วจะได้โปรดบิดามารดาให้ขึ้น

สวรรค์ ๑๐% ส่วนพระที่ทรงศีลทรงสัตย์ ตั้งมั่นในพุทธวจนะตั้งจิตต์
 สำรวมรักษาพระศาสนา ตั้งใจดีต่อประชาชน มีเพียง ๑๐% เท่านั้น
 ด้วยเหตุนี้ ฉันทจึงลงความเห็นว่ พุทธศาสนาในสยามกำลังเสื่อม
 ที่ว่าศาสนาเสื่อมนั้น มิใช่พระธรรมคำสั่งสอน และวินัยของพระ
 พุทธเจ้าเสื่อม พระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระศาสดายังคงจริง
 ควรนับถือ เลิศ และศักดิ์สิทธิ์อยู่ชั่วนานาน พุทธศาสนายังคงเป็น
 หลักลึคนำหน้าศาสนาอื่นๆ เสมอ แต่ผู้นับถือพุทธศาสนาคืออุบาสก
 อุบาสิกาในเมืองไทย นับถือพระพุทธรูปศาสนาแต่ปาก ภิกษุสงฆ์ก็
 เหลวแหลกทางวินัยดังฉันทแยกให้ดูแล้ว ชาวบ้านยังเชื่อโง่ๆ เสมอ
 ในเรื่องศาสนา เช่นว่าถ้าทำบุญมากๆ ได้ขึ้นสวรรค์ ทำบาปมากๆ ลง
 นรก พวกแม่เฒ่าพ่อเฒ่าเข้าวัดเพราะมีใจศรัทธา และศรัทธาอย่าง
 งมงาย พวกสาวๆ โดยมากเข้าวัดเพื่อหาเรื่องกับพระ พระที่ทนยั่วจาก
 สตรีไม่ได้นั้นไม่ใช่พระแท้ ฉันทสงสัยนักว่ นรกสวรรค์ใครพบใคร
 เห็นพระพุทธรูปเจ้ามิได้ทรงตรัสไว้ ตรัสไว้แต่เพียง “ใครทำดีได้ดี
 ใครทำชั่วได้ชั่ว” นรกสวรรค์เป็นของพูดโกหกเล่นให้คนตกใจกลัว
 นรกสวรรค์ อยู่ที่ดวงใจของมนุษย์นั้นแหละ พวกที่เชื่อว่มีนรก
 สวรรค์ เปรียบเหมือนคนตาบอด . . . ฯลฯ . . . ฉันทรู้สึกแปลกใจ ที่
 มนุษย์ในโลกนี้ยังโง่กันอย่างมากจริงๆ ฉันทเองลงความเห็นว่ ต่อไป
 ศาสนาทุกศาสนาจะเสื่อม เพราะคนไม่นับถือจริงประการหนึ่ง ผู้
 รักษาศาสนาทำให้คนหมดศรัทธาประการหนึ่ง คนได้รับการศึกษา
 สูงเกินไป เกินศาสนาอย่างหนึ่ง พระไทยเรามีความขี้เกียจเป็นปฐม
 ใจอ่อนแอเป็นมัธยม มีความเห็นแก่ตัวเป็นปริโยสาน ฉันทเห็นว่
 วัดในเมืองไทยมากเกินไป ควรจะยุบวัดเสียบ้าง เพราะการมีวัด
 มาก ทำให้คนหมดนับถือเร็วเข้า ถ้ามีวัดน้อยๆพระน้อยๆ คนจะมีใจ

ศรัทธาแก่กล้าขึ้น นี่วัดวาอารามกับพระครูเป็นของธรรมดาไปเสียแล้ว
ถ้ายุบวัด รัฐบาลก็จะได้ใช้เปนสาธารณประโยชน์อื่นๆ . . . ฯลฯ.
(คัดจากเรื่องบุรุษเหล็ก โดย “เมฆชุต” ในสวนกุหลาบวิทยา ปีที่ ๑๖ ฉบับ
ที่ ๗ ประจำเดือนธันวาคม ๒๔๘๐)

ความเห็นเรื่องพุทธศาสนาข้างต้น เป็นความเห็นที่ค่อนข้างจะรุนแรงสักหน่อย
แต่ท่านจะสังเกตได้ว่า การบรรยายของนักประพันธ์ผู้นี้ กล่าวหาญ ละเอียด ฯลฯ
เรื่องนี้จะเท็จจริงเพียงไร โปรดพิจารณาให้รอบคอบ คณะกรรมการนิตยสาร
ความเห็นค้านของท่านต่างๆ ที่จะส่งมาลงเสมอ.

ต้นयो !

ลอลอย ! ผล็อยจากต้น
กระทั่ง ยอดยอ; **ขำ**
มีเกียรติ **ตั้งมีดิน**^๑
ไซ้เกิด ให้โลกเล่า
เหตุ^๒นั้น ท่านพรำ^๓
ว่าอย่าหลงไหล วน
สรรเสริญ เปรียบเหล่าหวาน^๓
ชิมแต่ **รู้รสถ้วน**

ยอ,ป็น ป็นอีก ฯลฯ
ปักเป้า !^๑
จึงชอบ :
ล่อตน.
ฉานฉาน
ว่ายปั่น
เมาเล็ก
ถูกพอ.
“สิริवास”

๑. ปักเป้า ว่าวที่คนใส่หางชักให้พะยักพะเอ็ดไปตามต้องการของเขา.

๒. ควรมีเกียรติ เพื่อใช้บำเพ็ญประโยชน์แก่ตนและท่าน, มิใช่มีไว้เพื่อเมา.

๓. เหล่าหวาน ต้มเพลิน จนถึงขีดเมาตาย ก็ยังไม่อาจรู้ได้.

เรียนพุทธศาสนา

ใน ๑๕ นาที

พุทธทาส เขียน

“...แน่ะเธอ ! ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่ง อันมีพร้อมทั้งสัญญาและใจนี้นั่นเอง, ฉันได้บัญญัติโลก เหตุให้เกิดโลก ความดับของโลก และทางให้ถึงความดับของโลกไว้。”

(พุทธภาษิต จตฺก. อ. ล. ๒๕ น. ๖๒.)

นับตั้งแต่กาลที่โลกอันว่างเปล่าเริ่มกลายเป็นมนุษยโลกขึ้น เมื่อหลายแสนปีมาแล้ว มนุษย์ได้ใช้มันสมองแสวงหาความสุขใส่ตนเป็นลำดับๆ มาทุกยุค, จนในที่สุดเกิดมีผู้สั่งสอนลัทธิแห่งความสุขนั้น ต่างๆ กัน. ตัวผู้สอนเรียกว่าศาสดา, คำที่สอนเรียกว่าศาสนา, ผู้ทำตามคำสอนเรียกว่าศาสนิก. ทุกๆ อย่างค่อยแปรมาสู่ความดียิ่งขึ้นทุกที. สำหรับคำสอนชั้นโลกิยะหรือจรรยา ย่อมสอนมีหลักตรงกันหมดทุกศาสนา. หลักอันนั้นว่า จงอย่าทำชั่ว จงทำดี ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น, ดังที่ทราบกันได้อยู่ทั่วไปแล้ว ; แต่ส่วนคำสอนชั้นสูงสุดที่เกี่ยวกับความสุขทางใจอันยิ่งขึ้นไปนั้น สอนต่างกัน. ศาสนาทั้งหลายมีจุดหมายอย่างเดียวกัน เป็นแต่สูงต่ำกว่ากันเท่านั้น.

ทุกองค์ศาสดาเว้นจากพระพุทธเจ้า สอนให้ยึดเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสาวกไม่มีความรู้พิสูจน์ ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด เป็นผู้สร้างโลกและอำนาจสุขแก่สัตว์โลก เป็นที่พึ่งของตน, ให้นับถือบูชาสิ่งนั้น โดยแน่นแฟ้นปราศจากการพิสูจน์ ทดลองแต่อย่างใด. เริ่มต้นแต่ยุคที่ถือผี ถือไฟ ถือดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวต่างๆ มาจนถึงยุคถือพระเป็นเจ้าของ เช่นพระนารายณ์ และพระพรหมของศาสนาฮินดู, พระโยฮวาของศาสนาคริสต์และยิว และพระอหฺล่าของอิสลาม, ต่างสอนให้มอบความเชื่อในพระเจ้าเหล่านั้น แต่ผู้เดียว ว่าเป็นผู้มีอำนาจเหนือสิ่งทั้งหมด ทั้งๆที่ไม่ต้องรู้ว่าตัวพระเจ้านั้นเป็นอะไรกันแน่ และผิดจากหลักธรรมดาโดยประการต่างๆ.

ต่อมา เมื่อสองพันปีเศษมาแล้ว, ภายหลังแต่พระเจ้าของศาสนาพราหมณ์, ก่อนแต่พระคริสต์ และพระโมหัมหมัดของชาวยุโรปและอาหรับ,^๑ พระพุทธเจ้าได้อุบัติบังเกิดขึ้น และทรงสอนหลักธรรมทางใจชั้นสูง, ผิดกับศาสนาอื่นทั้งหมด.

หลักกรรม

ทรงสอนเป็นใจความว่า สุขทุกข์เป็นผลเกิดมาจากเหตุของมันเอง ได้แก่การกระทำของผู้นั้น. ผลเกิดจากการกระทำของผู้ใด ผู้นั้นต้องได้รับอย่างแน่นอนและยุติธรรม. ไม่มีใครอาจสับเปลี่ยนตัวผู้ทำกับตัวผู้รับ หรือมีอำนาจเหนือกฎอันนี้ได้. นี้เรียกว่าลัทธิกรรม, มีเป็นหลักสั้นๆว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน หมุนไปตามอำนาจกรรมเก่า ซึ่งในระหว่างนั้นก็ทำกรรมใหม่เพิ่มเข้า อันจะกลายเป็นกรรมเก่าต่อไปตามลำดับ เป็นเหตุและผลของกันและกันไม่รู้จักสิ้นสุด คาบเกี่ยวเนื่องกันเหมือนลูกโซ่ ไม่

๑. ศาสนาคริสต์และอิสลาม แม้เกิดทีหลังพุทธศาสนา แต่กลับไปมีหลักอย่างเดียว กับศาสนาพราหมณ์ในอินเดีย ซึ่งมีอยู่ก่อนศาสนาพุทธ ก็เพราะมีมูลรากไปจากศาสนานั้น โดยพวกที่ถือพระเจ้าแต่องค์เดียวของพราหมณ์ยุคนั้น แยกพวกจากอินเดียข้ามแดนไปทางตะวันตกคือปาเลสไตน์และอาหรับ, ดูปิศดารในเทศนาเสือป่า.

ขาดสาย. เราเรียกกันว่าสงสารวิภูฏี หรือสายกรรม. คาบเกี่ยวระหว่างนาทีนี้กับนาทีหน้า หรือชั่วโมงนี้กับชั่วโมงหน้า วันนี้กับวันหน้า เดือนนี้กับเดือนหน้า ปีนี้กับปีหน้า จนถึงชาตินี้กับชาติหน้า, สับสนแซกแซงกันจนรู้ได้ยาก ว่าอันไหนเป็นเหตุของอันไหนแน่ ดูเผินๆ จึงคล้ายกับว่ามีใครคอยบันดาล. สายกรรมประจำบุคคลคนหนึ่งๆ ย่อมผิดจากของอีกคนหนึ่ง เพราะฉะนั้น ต่างคนจึงต่างกันไปตามแนวกรรมของตน ไม่เหมือนกัน. กรรมเป็นเหตุ สุขและทุกข์ เป็นผลเกิดมาแต่กรรมนั้น. ๖

หลักอนัตตา

ทรงสอนอีกว่า ไม่มีพระเจ้าผู้สร้าง ไม่มีสิ่งอันควรเรียกได้ว่าตัวตน. สรรพสิ่งไม่มีคนสร้าง. เกิดขึ้นแปลกๆก็เพราะปัจจัยตามธรรมชาติ ที่จะต้องค่อยๆ แปรไปหมุนไปตามลำดับ โดยไม่อยู่ในอำนาจของใคร, เรียกมันว่าเปนอนัตตา. หลักอนัตตานี้จึงมีแต่ในพุทธศาสนา ไม่มีในศาสนาอื่นอันสอนว่าทุกสิ่งพระเจ้าสร้างขึ้น และอยู่ใต้อำนาจพระเจ้า ผู้เป็นเจ้าของตัวตนทั้งหลาย.

ทรงสอนว่า ไม่มีตัวตนซึ่งเที่ยงและยั่งยืน. สิ่งหนึ่งย่อมเกิดเนื่องมาแต่อีกสิ่งหนึ่ง และสิ่งนั้นก็เกิดทยอยมาแต่สิ่งอื่น แม้สิ่งอื่นนั้น ก็เกิดทยอยมาแต่สิ่งอื่นอีก ตั้งต้นมานานซึ่งไม่มีใครกำหนดได้ และจะเกิดสืบทอดกันไปข้างหน้าอีกเท่าไรแน่ก็กำหนดมิได้อีกเหมือนกัน. กฎข้อนี้กันไปทำนองเดียวกัน ทั้งสิ่งที่มีวิญญูญาณและที่หาวิญญูญาณมิได้. สำหรับสิ่งที่หาวิญญูญาณมิได้ จักยกไว้ เพราะไม่เกี่ยวกับสุขทุกข์. ส่วนสิ่งที่มีวิญญูญาณเช่นมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉานทั่วไป เปนสิ่งควรเรียนรู้ เพราะเกี่ยวกับสุขทุกข์ในชีวิต. มนุสส์เราเกิดจากการรวมพร้อมแห่งรูปธาตุ (Physical Element) และนามธาตุ (Mental Element) อันมีประจำอยู่ตามธรรมดาในโลกนี้. เมื่อสองอย่างนี้ยังประชุมกันเข้าไม่ได้ ก็ยังไม่เกิดเปนมนุสส์ขึ้นมา, ต่อเมื่อคุมกันเข้าได้

เหมาะสมกับเบญจมนุสส์ขึ้น เช่นเดียวกับพืชพรรณไม้ ที่อาศัยดินฟ้าอากาศ และ
 เชื้อในเมล็ดของมันเอง งอกงามกลายเป็นต้นไม้ใหญ่โตขึ้นได้. รูปธาตุ
 และนามธาตุนั้น แต่ละอย่างก็ล้วนเกิดมาจากการรวมพร้อมของสิ่งอื่น อีกต่อ
 หนึ่ง เกิดสืบทอดกันมาเป็นลำดับ จนกว่าจะเหมาะสมสำหรับผสมกันเข้าเมื่อใด.
 รูปธาตุในกายนี้ เช่นพืชและเนื้อสัตว์ ซึ่งอาศัยสิ่งอื่นเกิดมาแล้วหลายต่อ
 หลายทอด จนมาเป็นเชื้อบำรุงร่างกายนี้ โดยเป็นเชื้อให้เกิดและบำรุงปริมาณ
 ของร่างกาย (cell) ที่สำหรับจะเป็น เนื้อ หนัง กระดูก ไขมัน เล็บ ฟัน โลหิต
 และอื่นๆ ในร่างกายเรา, ธาตุลมอันเกิดขึ้นจากธรรมชาติส่วนอื่นๆ ก็ได้ใช้เป็น
 ลมหายใจเข้าไปบำรุงโลหิตและสิ่งต่างๆ, โลหิตเป็นเหตุให้เกิดความอบอุ่น
 และความร้อนขึ้นได้, เท่านั้นที่พอจะมองเห็นได้ว่า มันอาศัยกันเกิดขึ้นเป็น
 ลำดับๆ มากมาย. นี่เป็นการเกิด การผสม การแปร ของธรรมชาติแห่ง
 เชื้อรูปธาตุ.

ส่วนนามธาตุนั้น ยิ่งละเอียดมาก. นามธาตุอาศัยอยู่ได้เฉพาะใน
 รูปธาตุที่ได้ปรับปรุงกันไว้เหมาะสมแล้ว และมีหน้าที่บังคับรูปธาตุพร้อมทั้ง
 ตนเอง ให้ตั้งอยู่หรือเป็นไปต่างๆ ช่วงขณะที่เข้ามาเนื่องเป็นอันเดียวกัน.
 ควรจะเปรียบเรื่องนี้ด้วยเครื่องไดนาโมไฟฟ้า. ขึ้นโลหะต่างๆ กว่าจะมา
 คมกันเข้าจนเป็นอย่างนี้ได้ นั้น ล้วนแต่เกิดมาจากอตุณียมสืบมา ไม่รู้ก็หมิ่นก็
 แสนปี จนมनुสส์นำมาปรับปรุงให้เป็นรูปต่างๆ ก็ยังหาไฟฟ้าเกิดขึ้นไม่
 แต่เมื่อได้ยกย้ายประกอบกันเข้าจนถูกส่วน พร้อมด้วยอาการหมุน มันจึง
 ปรากฏแรงไฟฟ้าอย่างแรงขึ้นได้. ไฟฟ้านั้น ปรากฏแต่การหมุนของ
 เครื่อง, การหมุนของเครื่องกลับได้แรงไฟนั่นเอง มาช่วยในการหมุนบาง
 ส่วน. ถ้ามีแต่ขึ้นโลหะก็ดี มีแต่อาการหมุนอย่างเดียวกดี หรือมีแต่กระแส
 ไฟ อันเป็นธรรมชาติประจำอยู่ในสิ่งต่างๆในโลกก็ดี ยังไม่ประชุมกันเข้า
 ได้แล้ว กระแสไฟฟ้าใหม่จะไม่ปรากฏขึ้นได้เลย, ฉันทก็ฉันทนั้น รูปธาตุ

หรือร่างกายนี้ เปรียบเหมือนเครื่องไดนาโม, นามธาตุเปรียบเหมือนกระแสไฟฟ้า ได้อาศัยกันกลับไปกลับมา จึงเป็นไปได้ ทั้งแต่ละอย่างๆ ล้วนต้องได้อาศัยความประจวบพร้อมแห่งเครื่องประกอบ ซึ่งเกิดมาแต่สิ่งอื่นหลายทอดด้วยกัน. นามธาตุก็เกิดสืบมาจากพวกนามธาตุ อิงอาศัยอยู่กับรูปธาตุ. เมื่อรวมกันเข้าแล้ว เราสมมติเรียกว่าคนหรือสัตว์ชื่อนั้นชื่อนี้ เพื่อสะดวกแก่การพูดจา เช่นเดียวกับสมมติเรียกขັນโลหะและวัตถุต่างๆว่า เครื่องไดนาโม ยี่ห้อโน้นยี่ห้อนี้เหมือนกัน. หลักของการที่สิ่งต่างๆเป็นเหตุผลของกัน และให้เกิดสืบสาวกันไปในี้ เป็นปัญหาที่ละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งพระองค์ได้ทรงตีแตกอย่างทะลุปรุโปร่ง ในตอนหัวคำแห่งคัมภีร์สรีรวิทยาที่ใต้ต้นมหาโพธิ ที่พุทธคยา, เรียกว่าปฏิจจสมุปบาท.

ความรู้อันนี้ ทำให้พระองค์ทรงรู้จักโลกดี พอที่จะตีปัญหาที่สอง ออกได้สืบไปว่า มนุสส์เราควรทำอะไรกัน จึงจะเหมาะแก่โลก ซึ่งมีธรรมชาติเป็นอย่างนี้ หรือจะอยู่เป็นสุขในโลกอันมีสภาวะเช่นนี้ได้ ? การตีปัญหาข้อสองออก ได้สำเร็จผลเกิดเป็นหลักธรรมต่างๆ ที่พระองค์ใช้สอนบริษัทในสมัยต่อมานั่นเอง อันรวมใจความได้สั้นๆ ว่า สิ่งซึ่งเกิดมาจากสิ่งอื่น ซึ่งไม่เที่ยงถาวร และทั้งอาการที่สืบต่อกันมากก็ไม่ถาวรแล้ว สิ่งนั้นจะเที่ยงถาวรอย่างไรได้ ย่อมกระสับกระส่ายโยกโคลงแปรปรวนไปตามกัน. สิ่งที่แปรปรวนไม่คงที่ ย่อมก่อให้เกิดภาวะชนิดที่ทนได้ยาก คือทำให้เจ้าของได้รับความไม่พอใจ เสียใจและเป็นทุกข์. เมื่อมันแปรปรวนและเป็นทุกข์อยู่อย่างนี้แล้ว มนุสส์จึงไม่ควรฝืนธรรมชาติเข้าไประับเอาความทุกข์นั้น โดยเข้าไปอ้างตัวเองเป็นเจ้าของร่างกายนี้และร่างกายอื่น. มันไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของเรา เห็นได้ตรงที่ไม่อยู่ในอำนาจเรา เราไม่ได้ทำมันขึ้น นอกจากอำนาจธรรมชาติแห่งนามและรูปเท่านั้น. ผู้ที่เข้าไปผูกใจในสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นของภายในและภายนอกตนก็ดี ว่าเป็นสิ่งที่จะเป็นไป

ตามความประสงค์ของตนทุกเมื่อแล้ว จะเกิดเป็นปัญหายุ่งยากขึ้นในใจของผู้นั้น มีติดติดเกินกว่าที่เขาจะสะสางได้ พระองค์จึงทรงสอนให้หน่าย และละวางสิ่งต่างๆ ด้วยการไม่ยึดถือทางใจ แม้ว่าตามธรรมดาคนเราจะต้องอิงอาศัยสิ่งนั้นๆ เพื่อมีชีวิตอยู่. หมายความว่า เราปฏิบัติต่อมันให้ถูกต้องก็แล้วกัน.

เมื่อเราไม่เข้าไปผูกใจในสิ่งใด สิ่งนั้นก็ไม่ใช่เป็นนายบังคับใจเราให้อยาก ให้โกรธ ให้เกลียด ให้กลัว ให้เหี้ยมแข็งหรือให้อาลัยถึงมันได้. เราจะอยู่เป็นสุข. เมื่อใจหลุดพ้นแล้ว ก็เป็นอันว่าไม่มีอะไรมาทำให้เรากลับเป็นทุกข์ได้อีกจนตลอดชีวิต. การคิดแล้วคิดอีกเพื่อตีปัญหานี้ให้แตก จนใจหลุดพ้น เรียกว่า **วิปัสณาภิรมฐาน**. และเมื่อใจเราไม่คอยยอมคิดให้จริงจัง ลึกซึ้ง เพราะอำนาจฟุ้งซ่านด้วยความรัก ความโกรธ ความกลัว ความขี้เกียจ หรืออะไรก็ตาม จะต้องทำการข่มใจให้ปลอดจากอุปสรรคนั้นๆเสียก่อน การข่มใจนั้นเราเรียกกันว่า **สมถภิรมฐาน**. ถ้าไม่มีอุปสรรคเหล่านี้ สมถภิรมฐาน ก็ไม่เป็นของจำเป็นนัก นอกจากจะเข้ามานเพื่อความสุขของพระอริยเจ้า เช่นเดียวกับการหลับนอน เป็นการพักผ่อนอย่างแสนสุขของพวกเรา เหมือนกัน. คำสั่งสอนส่วนมากของพระองค์ เราจึงพบแต่วิปัสณาภิรมฐานเป็นส่วนใหญ่.

ความยึดถือ หรือ อุปาทาน

เราจะมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งได้แล้วว่า สภาพแห่งทุกข์มีอยู่ในโลกนี้จริง แต่บุคคลผู้จะรับทุกข์นั้นหาไม่มี ถ้าหากเขาจะไม่หลงเข้าไปรับเอาด้วยความเข้าใจผิดว่าสิ่งนั้นเป็นสุข และอยากได้ หรือหวงแหนจนเกิดการยึดมั่น, หรือเข้าใจไปว่า ทั้งมันทั้งเขาเป็นตัวตนที่จะอยู่ในอำนาจของตน ได้ทุกอย่างตามแต่จะปรารถนา. คิดดูก็เป็นการนำขันธ์และนำสลดใจ อย่างไม่มีเปรียบที่เราพากันสมมติเอาสิ่งที่พระพุทธรองค์ตรัสว่า “ว่างเปล่า” ให้เป็นตัวเป็นตนขึ้นแล้ว ทำใจตัวเองให้ตื่นรน ก่อความยุ่งยากให้เกิดขึ้นในใจ รักโกรธ

ค. ๑๖

เกลียดกลัวไปตามฉากแห่งความแปรปรวนของสิ่งนั้นๆ ซึ่งที่แท้มันเปนของว่างเปล่าอยู่ตลอดเวลา ตามที่พระองค์ตรัสไว้นั่นเอง.

คำว่าว่างเปล่าในที่นี้ คือไม่มีแก่นสารตัวตน ที่จะมายืนยันรับรองกับเราว่าเอาอย่างนั้นอย่างนี้กันได้, เพราะของทุกอย่าง ล้วนแต่มีสิ่งอื่นปรุงแต่งค้ำจุนกันมาเปนนวดๆ จึงตั้งอยู่ได้พร้อมกับการค่อยๆ แปรไป. สิ่งทีี่สิ่งอื่นปรุงแต่งจึงเปนของว่างเปล่า ไม่มีน้ำหนัก ไม่มีอิสรระแก่ตน ใครจะเอาสัญญามั่นเหมาะกะสิ่งเหล่านั้นอย่างไรได้ ในเมื่อทั้งผู้ถือสัญญาและผู้ให้สัญญาก็ล้วนแต่ไม่มีความเปนใหญ่แก่ตน หรือมีความเปนตัวเปนตน ไปตามๆ กันทั้งนั้น. ผู้ที่ขึ้นเข้าไปสัญญาหรือยึดมั่นในสัญญา ก็เท่ากับเอา **ความว่างเปล่าไปผูกพันกับความว่าง**^๑ จะได้ผลอันพึงใจจากอะไรเล่า. ทั้งนี้ก็เพราะการหลงยึดมั่นของว่างขึ้นเปนตัวตน เราเรียกกันว่าอุปาทาน. วัตถุอันเปนที่ตั้งแห่งความยึดมั่นนั้น เรียกว่าอุปาทานชั้น ๓ มีห้าอย่างคือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ. เพราะฉะนั้น จึงตรัสว่าชั้น ๓ ทั้งห้าเปนที่ตั้งแห่งความยึดมั่น อันเปนทุกข์.

หลักอริยสัจ

เราจะเรียนรู้หลักความจริงเหล่านี้ ได้จากโรงเรียน คือร่างกายเรานี้เท่านั้น. ของใครก็ของมัน. ต้องอาศัยร่างกายเปนที่ค้นหาความจริง เปนครูสอนความจริง, เพราะในร่างกายนี้ มีลักษณะพร้อมทั้งเหตุและผลพอเพียงที่จะให้เราศึกษาหาความรู้ และทำความมั่นใจให้แก่เราได้, พระองค์จึงตรัสไว้ว่า “. . . แน่ะเธอ ! ในร่างกายที่ยาววาหนึ่่งนี้้นเอง อันมีพร้อมทั้งสัญญาและใจ, ฉันได้บัญญัติโลก(คือความทุกข์), ได้บัญญัติโลกสมุทัย(คือเหตุให้เกิดทุกข์), ได้บัญญัติโลกนิโรธ(คือ

๑. ดูเรื่องใคร่ทุกข์ใคร่สุข, ปีที่ ๕ เล่ม ๓ หน้า ๒๖๓. ประกอบจะได้ความชัดเจน, เมื่อสงสัยว่าไม่มีตัวตนแล้ว ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว.

ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์), และได้บัญญัติโลกนิโรธคามินีปฏิปทา (คือการทำเพื่อให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้น) ไว้.”

ในที่นี้ ตรัสเรียกสภาพธรรมตาอันเต็มไปด้วยทุกข์ ว่าโลก, เรียกความอยากความทะเยอทะยานของสัตว์โลก เพราะความยึดมั่นเข้าใจผิด ว่าเหตุให้เกิดโลก, เรียกการดับความอยากเสียแล้วอยู่สงบเป็นสุขใจ เพราะไม่ยึดมั่น และเข้าใจถูกในสิ่งต่างๆ ว่าเป็นที่ดับของโลก, และทรงเรียกมรรคมีองค์แปดประการว่า เป็นวิธีให้ถึงความดับของโลกนั้น อันเป็นสิ่งที่ดีที่สัตว์ทุกคนควรกระทำเป็นหน้าที่ประจำชีวิต (Salvation) ของตนๆ. ตามนัยนี้ เป็นอันว่าหลักใหญ่ของพุทธศาสนา คือการสอนให้ดับทุกข์ภายในใจ ด้วยการศึกษาคำความจริงในกายตน และหยั่งรู้ไปถึงสิ่งและบุคคล ที่แวดล้อมตน อยู่ตามเป็นจริง ไม่ติดมั่นจนเกิดทุกข์ เพราะเห็นกฎแห่งอนัตตา แล้วมีใจปลอดโปร่งสบาย. การไม่ยึดมั่นว่าเป็นตัวตน อันจะก่อให้เกิดการเห็นแก่ตนนั้น เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและผู้อื่น หรือแก่โลกทั้งสิ้น : คือตนเองจะเป็นผู้มีความสุขสงบเยือกเย็นแสนจะเย็น ส่วนผู้อื่นนั้น นอกจากไม่ถูกผู้นั้นเบียดเบียนแล้ว ยังอาจประพบัติตามเขาจนได้รับความสุขอย่างเดียวกัน. ไฟทุกข์ของโลกจะดับสนิท. หลักธรรมทั้งหลายแม้จะมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ทั้งหมดนั้นรวมลงได้ในหลัก คือความดับทุกข์ทั้งสิ้น. ความรู้ชนิดนี้ย่อมทำให้เกิดความเมตตาสงสารเพื่อน ที่กำลังตกอยู่ในทะเลแห่งสังสารวัฏฏ์ด้วยกัน อย่างแรงกล้า เพราะฉะนั้น เป็นอันไม่ต้องกล่าวก็ได้ว่า **เมตตา** เป็นหลักอันสำคัญในพุทธศาสนานี้ด้วย อีกประการหนึ่ง.

หลักโลกียะ และ โลกุตระะ

ผู้สำคัญในสิ่งว่างเปล่าว่าเป็นแก่นสาร ก็คือผู้หลง หรือเรียกตรงๆอีกอย่างหนึ่งว่า ผู้ปลุกสร้างฉาบฉวยความทุกข์ไว้สำหรับตน และนั่นคือปกติหรือธรรมดาของมนุษย์ทั้งโลก ที่เรียกว่ายังอยู่ในวิสัยโลกียะ, ไม่ใช่

โลกุตตระ คือผู้พ้นไปจากโลกด้วยน้ำใจ. บางสมัยหรือบางเรื่อง ผู้ที่แสวงหาทุกข์มาใส่ตนได้มาก กลับได้รับความยกย่องนับถือ ทั้งนี้เพราะหลงในสิ่งที่ยังไม่รู้จักมันดีและนับถือโลกิยะ. คนยากจนซึ่งมีอยู่เป็นส่วนมาก ทะเยอทะยานเงินทองของมหาเศรษฐีอย่างแรงกล้า แต่มหาเศรษฐีนั้นไม่ได้ทะเยอทะยาน หรือรู้สึกอะไรก็มากน้อยในเงินทองของตนเลย เป็นแต่ทะเยอทะยานต่อส่วนที่มากขึ้นไปกว่านั้นอีก. ส่วนความหนักใจหวาดหวั่นใจ เมื่อคิดเทียบส่วนแล้ว ย่อมมีเสมอกันไปหมด. มันมีส่วนมากน้อยเท่ากับที่ตน **สมมติเอาความว่างเปล่า ขึ้นเป็นตัวเป็นตน** ตามมากและน้อยเพียงไร. ใครสมมติขึ้นมาก ก็ต้องแบกไว้มากและหนักกว่า ! พระพุทธเจ้าเอง ก็เคยทรงแบกก้อนหินอันหนักนี้ แต่แล้วกลับทรงสลัดทิ้งเสีย !! เพราะพระองค์ทรงค้นพบว่า มันคือความทุกข์ทรมานของผู้เข้าใจผิด หลงเข้าไปยึดถือ เป็นของน่าสะอิดสะเอียน. และตรงกันข้าม กลับเป็นของเบาสบายสำหรับผู้ไม่หลงยึดถือ หรือสลัดทิ้งเสียได้แล้ว. นี้เรียกว่า ทรงค้นพบ **โลกุตตรธรรม**. เพราะฉะนั้น พุทธศาสนาก็คือการสอนให้สลัดความทุกข์ออกทิ้งเสีย ให้พ้นจากความทุกข์ อันเป็นของมีประจำอยู่ในโลกแต่อย่างเดียว ไม่หลงประกอบทุกข์ขึ้นแบกไว้. **ไม่ใช่ให้อ่อนแอร้องขอแต่ความสุข** ทั้งที่ไม่รู้จักทุกข์และสลัดมันออกไปเสีย โดยรู้ว่าภาวะที่หมดทุกข์นั้นแล เป็นความสุข. ที่แท้, มันเป็นการใช้ชีวิตให้กลับกลายมาเป็นอิสระจากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติอันย่ำแย่วนใจในโลก ภายหลังจากที่เราเองได้ยอมตนเข้าไปเป็นทาส ด้วยความโง่งอย่างยั้งของเรามาแล้ว ตลอดสงสารวิภูฏ์อันยาวยืดยาว ข้าซากไม่มีที่สิ้นสุดลงได้ จนกว่าเราจะรู้เท่าทันมัน. ดวงใจอันข้ามขึ้นอยู่เหนือโลก เช่นนี้ เรียกว่า **โลกุตตรจิตต์**, ภาวะที่เป็นเช่นนั้น เรียกว่า **โลกุตตรธรรม, โลกุตตรวิสัย, หรือ โลกุตตรภูมิ**.

ในวงแห่งศาสนาอื่นๆ เมื่อศาสนิกใกล้จะตายย่อมร้องว่า “สวรรค์ !

พระเจ้า !” แต่สำหรับพุทธศาสนิกที่แท้จริง จะร้องว่า “**ความดับสนิท
อย่างไม่มีเหลือเป็นเชื้ออีกต่อไป !**” นี่แสดงว่าเขาเหล่านี้ ยังอยาก
อยู่ในโลก—โลกสวรรค์หรือโลกพระเจ้า, ส่วนพุทธศาสนิกมีจุดหมายปลายทาง
คือความดับไม่มีเหลือ.

โลกกุตตระจึงมีแต่ในพุทธ ศาสนาเท่านั้น !

เมื่อมนุสส์ยังเป่นป่าเถื่อน, รู้จักและปราถนาความสุขอย่างสูงสุดเพียง
การได้กินของอร่อยๆพออิ่มกะเพาะเท่านั้น, แต่ความคิดในอันแสวงหาความ
สุขที่ยิ่งขึ้นไปไม่ได้หยุดเฉยอยู่ นานเข้าค่อยมีความเห็นแปรไปสู่ภาวะที่สูงขึ้น
จนรู้จักและปราถนาทรัพย์สมบัติ แวันแคว้น ปราถนาความสุข จนถึงสวรรค์
อันเป็นที่สุดยอดของกาม, นานต่อมามีพวกหัวคิดสูง เห็นว่าสุขในกามก็
ยังเป่นของเสียดแทงหัวใจ เท่าๆ กับความหวานอร่อยของมัน เลยนึกหาความ
สุขอันสูงขึ้นไป และได้ยึดเอาว่าความมีความเป่นแห่งชีวิต ที่ปราศจากกาม
เป่นยอดสุข คือความเป่นพรหมนั่นเอง. เลยบัญญัติขึ้นในยุคนี้ว่า ความ
เป่นพรหมนั้นแหละเป่นนิพพาน. คำว่านิพพานที่แปลตามตัวศัพท์ ว่า ปราศจาก
การเสียดแทง ได้เกิดมีขึ้นแต่ครั้งนั้น.

ต่อมาอีกนาน พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น และทรงค้นพบว่า ภาวะแห่งพรหมก็
ยังไม่เที่ยง แปรปรวนและแตกดับเช่นเดียวกับสิ่งที่ต่ำกว่าอื่นๆ จะเรียกว่า
นิพพานหาได้ไม่ ยังเสียดแทงอยู่อย่างละเอียด, เพราะยังมีความสำคัญว่า
ตัวตนอยู่ จะต้องเสียดแทงใจในเมื่อมันแตกดับ เพราะยังมีความอยาก ความ
ปราถนาในทางที่แม้ไม่ใช่กามก็จริง ตัณหายังมีอยู่. จึงทรงบัญญัติความ
ดับไม่มีอะไรเหลือว่าเป่นตัวนิพพานอันแท้จริง อันจะไม่มีใครมาบัญญัติความ
สุขให้สูงกว่านี้ขึ้นไป ได้อีก. โลกกุตตระธรรมหรือนิพพานที่แท้จริง จึง

มีแต่ในพุทธศาสนา. นอกนั้นยังอยู่ในวิสัยโลกทั้งสิ้น ต่างกันสักว่าชื่อ เปนมุสสลโลกบ้าง เทวโลกบ้าง พรหมโลกบ้าง.

พุทธศาสนา กับ วิทยาศาสตร์

หลักแห่งพุทธศาสนา แปรจากศาสนาอื่นทั้งหลาย โดยเป็นศาสนาแห่งวิชาความรู้ที่ทนต่อการพิสูจน์ของใครๆ ได้ทั้งสิ้น ดังที่ตรัสไว้ว่า **ธรรมในพุทธศาสนา ย่อมทนต่อการพิสูจน์ได้^๑ คือทำให้ใครพิสูจน์ได้ทุกอย่าง จนผู้พิสูจน์พ่ายแพ้ภัยตัวเอง หมดมานะกลับใจยอมนับถือพุทธศาสนา.** คำที่กล่าวกันว่า พุทธศาสนาเหมือนกัน หรือเข้ากันได้กับวิทยาศาสตร์นั้น มีผู้ตีความกันว่า เพราะพุทธศาสนาแยกสังขารร่างกาย ออกวิเคราะห์หาความจริง เช่นเดียวกับที่วิทยาศาสตร์แผนปัจจุบันแยกธาตุต่างๆ ออกหาคุณสมบัติชั้นละเอียด. ข้าพเจ้าเห็นว่า คำกล่าวนั้นยังไม่เพียงพอกับคุณค่าอันสูงสุดแท้จริงของพุทธศาสนา เพราะถ้ากล่าวเช่นนั้นแล้ว วิชาสรีรศาสตร์หรือแพทยศาสตร์ อันเกี่ยวกับการแยกตรวจร่างกาย ก็จะกลายเป็นพุทธศาสนาไปส่วนหนึ่งด้วย. ที่แท้ควรกล่าวว่า เหมือนกันโดยหลักวิทยาศาสตร์ ก็ทนต่อการพิสูจน์ อาจทำการพิสูจน์ให้ดูเอง หรือยอมให้ใครพิสูจน์ได้ทุกท่าทุกทาง จนเขาหมดท่าจะพิสูจน์เพื่อโต้แย้งอีกต่อไป และหมดความสงสัย เช่นเดียวกับพุทธศาสนา ยอมให้ใครฟังพิสูจน์ซักไซ้หรืออย่างไรก็ได้ ย่อมทนอยู่ได้จนเขาหมดวิธีพิสูจน์ และต้องเชื่อ. สัจจะย่อมไม่ตาย ! คำว่าวิทยาศาสตร์ในที่นี้ หมายถึงวิชา (Science) ที่แท้จริงทุกๆ อย่าง ไม่เฉพาะแต่การแยกธาตุ (Chemistry) เท่านั้น, แม้คณิตศาสตร์ (Mathematic) ก็เป็นวิทยาศาสตร์ในที่นี้ด้วย. ถ้าท่านสงสัยว่าวิชาเลขหรือคณิตศาสตร์จะทนต่อการพิสูจน์ได้เหมือนพุทธศาสนาอย่างไร ก็จงลองคิดดูอย่างง่ายๆ ที่สุดว่า

๑. ตรัสว่า “. . . เมื่อเขาใครครวญต่อเนื้อความแห่งธรรมอยู่ ธรรมทั้งหลายย่อมทนต่อการพิสูจน์ได้, เมื่อธรรมทั้งหลายทนต่อการพิสูจน์ได้ เขาย่อมเกิดความพอใจและความขยันขันแข็ง . . .” จังกีสุตต์ ม. ม. ไตร. ถ. ๑๓ น. ๖๐๕ บ. ๖๕๘.

๒ + ๓ = ๕ เป็นต้นนี้ มันเปนความจริงเพียงไร. มีใครบ้างที่อาจพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า ๒ บวกกับ ๓ ได้ผลเปนอย่างอื่นนอกจาก ๕, ใครจะพิสูจน์โดยวิธีไรก็ร้อยก็พันท่าก็ตาม มันยังคงเปน “๒ + ๓ = ๕” อยู่เสมอ, เปนหลักที่แข็งแรงยิ่งกว่าภูเขาหินแท่งทึบ อันอาจหวั่นไหวได้ โดยธรรมชาติหรืออุตุนิยมแปรปรวน. หลักความจริงแห่งวิทยาศาสตร์เหล่านี้ มันคงมีอุปมาฉันใด พุทธศาสนาก็มีหลักแห่งความจริงหนักแน่นมั่นคงฉันนั้น. แม้จะขวนเอากการแยกธาตุและตรวจค้นพิสูจน์ อย่างที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์แผนใหม่ทั้งหมด มาเปนเครื่องมือพิสูจน์ ก็ไม่อาจพิสูจน์พุทธศาสนาให้เศร้าหมองไปได้ แม้แต่นิดเดียว, ขอแต่อย่าไปหยิบให้ถูกกะพี้ของพุทธศาสนา เช่นพิธีต่างๆ เป็นต้น มาพิสูจน์ในนามว่าพุทธศาสนาก็แล้วกัน. ความจริงหรือพุทธศาสนา จะยังคงอยู่ชั่วโลก ไม่มีสมัยหรือขีดชั้นกำหนดเวลาอายุ เพราะเปนการเรียนรู้ธรรมชาติ เพื่อชำนะธรรมชาติด้วยความจริง. เช่นนี้ยังมีเปนเครื่องชี้อันเด่นชัดว่า พุทธศาสนาเข้ากันได้กับวิทยาศาสตร์ ซึ่งโลกปัจจุบันน้อมบูชาอย่างสนิททั่วหน้า โดยลักษณะการอย่างไรเจียวหรือ ? และข้อสำคัญที่สุดก็คือ เมื่อมีแต่ พุทธศาสนา เท่านั้น ที่เข้ากันได้กับวิทยาศาสตร์ของโลกแล้ว จะยังมีศาสนาไหนอีกเล่า ที่ควรเปนศาสนาแห่งสากลโลก, **นอกจากพุทธศาสนา ?**

โมกขพลาราม.

๑ กรกฎาคม. ๗๗

๑. หมายเหตุส่วนตัว :— ที่จริงศาสนาทั้งหลาย มีจุดมุ่งอย่างเดียวกัน คือความสุข ถ้าจะปรับกันเข้าให้สนิท ก็ะลงกันได้เปนศาสนาเดียวกัน ! ใครมีคุณสมบัติแค่นี้

ย่อมอยู่ในระดับแค่นั้น เหมือนพี่น้องหรือผู้มีคุณวุฒิ ยิ่งหย่อนกว่ากัน ยืนเรียงแถวกันตามลำดับวุฒิ ก็จะมีแต่ศาสนาเดียวในโลก ! ขอแต่อย่าถือเราถือเขา ถึงกับพยายามทำลายเพื่อนศาสนาอื่นเพื่อประโยชน์ตน ด้วย “การรุกเจียบๆ” ก็แล้วกัน. หลักศาสนาอื่นทั้งหลาย มีเพียงโลกียะ, ไม่พ้นไปได้. ส่วนพุทธศาสนา มีสูงขึ้นไปถึงโลกุตระด้วย ; มีทั้งสองอย่าง ใครจะเลือกเอาอย่างไหนก็ได้. หลักโลกุตระ หรือที่เกี่ยวข้องกับโลกุตระเท่านั้น ที่พุทธศาสนามีอยู่ อย่างที่ศาสนาอื่นไม่มีเสียเลย จึง “อม” ศาสนาอื่นๆ ไว้ได้ทั้งหมด —พุทธทาส.

ศาลาโลก

โลกนี้เหมือน ศาลา ที่อาศัย	ผู้เดินไกล พักเหนื่อย หายเมื่อยล้า
ฝ่ายพวกเรา เอากำเนิด บังเกิดมา	พักศาลา ร่มเย็น ควรเห็นคุณ
เมื่อยามไป ควรกอบ ตอบสนอง	เพื่อเปนของ จานเจือ ช่วยเกื้อหนุน
คือบำรุง บรุงให้ เพิ่มไพบูลย์	ผู้พักรุ่น ใหม่มา สาธุการ
เหมือนเรามา อาศัย อยู่ในโลก	บริโภค สมบัติ พัสถาน
ผู้พักก่อน ทำไว้ ได้สราญ	ควรหรือผ่าน พ้นไป ไม่ตอบแทน.

“มนุสส์เรามีดีที่ไหน ?”—พระยาอุปกิตฯ

เรื่องนำ

(โคลงต้นวิวิธมาลี)^๑

สายัณห์ เย็นย่ำไกล่
 กัดสก^๒ จุงโคผ่น
 แสงสุรย์ ระเรื่อแดง
 นกหค โผผกเข้า

ลับแสง
 สู้เหย้า
 ดาษทุ่ง
 เขตรัง

บัดดล ความคำเข้า
 มีดมาก จันทรก็ย้ง
 สัตว์คำ คล่าคลาตาม
 ช้าน้อย นั่งสยบเหล่น^๓

จำคาม
 อยู่เร้น
 แต่ชอบ
 ป่าสูง

๑. พยางค์สุดท้ายบทยังมีสัมผัสกับพยางค์ที่ห้าของบาทที่สอง แห่งบทต่อไป, อ่านเน้นให้สัมผัสสลับกัน จึงเป็นโคลงต้นวิวิธมาลีเกี่ยวพันกันไป.

๒. อ่าน กัดสก, = ชาวานา.

๓. เหล่น = เล่น; ในที่นี้ต้องการโท.

ปานี้ เปนป่าช้า
 โลกกว่า มีแต่จุง
 ส่วนหมู่ ภิภษุเห็น
 ตูข้า จึงพลอยเต้า

เยือกเย็น
 จิตรเศร้า
 เปนสุข
 ดิตมา

ห่างๆ ต่างนั่งน้อม
 ทุกคำ ทุกคืนครา
 ช้าน้อย ไปปลงลง
 แม้กระนั้น ก็สู้

จิตรปลง
 ใครรู้
 เพราะเด็ก
 ฝึกทำ

ปาโน้น แล้วปานี้
 เคยเที่ยว ทนตรากรร่า
 กระทั่ง คาบนี้ผาย
 ต่างนั่ง วางจิตรแผ้ว

เหลือหลาย
 มากแล้ว
 สู้ปา นีนอ
 ผ่องฟุ้ง

บัดเดียว ตูข้าเคลิ้ม
 ตาหลับ แต่หูยัง
 ป่าพูด เสียงแจ่มใส
 หัวเราะ เยาะเย้ยแล้

ผ้อยไป
 ตื่นแท้
 ค่อยค่อย
 ขอดคม

ใจความ หยามเหยียดผู้
 ตกโลก ตั้งตกตม
 สำคัญ ว่าด้วยง
 ตกบ่อ ตัวเองล้วน

ไหลหลง
 ว่ายป่วน
 จึงหยิ่ง
 แต่ตั้ง

ข้าจึง จดจำข้อ
มาเพื่อ คู่กันฟัง
ลืมนั่ง ที่ไม่สำ—
เอาแต่ ใจความแท้

คมขำ

คิดแก้
คัญดอก
ก็พอ :

เสียงที่ดูซ้ำได้ยิน !

“ปิงชา ! ลาโลกแล้ว
ดินสู่ดิน น้ำก็
ศักดิ์ยศ หมดแรงคุม
เหอ! เฮ้อ !! รักยศ ก้า

ลงหลุม
สู่หน้า
ม้ายศ ศักดิ์เอง
กว่าธรรม !

พุมพาย ! มลายชีพแล้ว
ตาย ถูกเผา, เปนจำ
ลาภทรัพย์ นับแต่วัน
เหอ ! เฮ้อ !! รักทรัพย์ ก้าว

จบกัน
อยู่เหี้ย
เปนอื่น
กว่าธรรม !

หราบรู ! จู่เจ็บแล้ว
พองอืด น้ำหนองหน้า
อยู่ไหน ? คู่ โฉมฉาย
เหอ ! เฮ้อ !! หลงรูป คุ้ง

จู่ตาย
เน่าคลุ้ง
ไยมิกก ?
เคียดธรรม !

อ้อแอ้ ! แยะยับแล้ว
เร็ว ! ช่วย เอาเหล่าทำ
ยมบาล ช่วยแก้ บัญ—
เหอ ! เฮ้อ !! ดีมเหล่า อ่าง

มลายชั้นธ
สอดจ้าง
ชีกลับ
อวดธรรม !

เข้าบ่อน! เย็นบ่อน! ^{คั่ง} หนีทับ ใจตาย
 ถั่วโป ฯลฯ ไยมีย่า— สลัดแล้ว
 ถวายเทพ เพื่อเทพกลับ พเคราะห์ลูก เมียเล่า
 เหนอ! เฮ่อ !! เห็น บ่อน แก้ว กว่าธรรม !

เฮฮา ! ลาโลกแล้ว กริบเสียง
 เมีย, แม่, น้ำตาหน้า เนตรหน้า
เพลินเพลิต เพล็ดได้เพียง แค่วิค แค่ฮอล
 เหนอ! เฮ่อ !! ว่าข้าบ้า บอกธรรม !

จริงซี ! ท่านบ้าบอก ธรรมกัน
 เพราะเหตุ ที่ธรรมนำ โลกแล้
 ห่างทุกข์ สบสุขทัน ใจอยาก
 เปนสุข ซึ่งเที่ยงแท้ จูงเห็น !

ธรรม! ธรรม!! ธรรม เท่านั้น ที่สมาน
 โลกนี้ โลกหน้าเย็น ยิ่งน้ำ
 ใครคบ เสพธรรมฐาน คู่ชีพ
 ตนสุข เมียลูกข้า สุขตาม !

โลกนี้ : ธรรมไปให้ สีมตัว
 หูเบิก ตาเบิกยาม อยากรู้
 รัก โกรธ โฉด เกลียด กลัว ไปเฉียด ใจแล
 นั้น เพราะเห็นและสู้ ถูกธรรม์

โลกหน้า : ถ้าเชื่อ, ให้
ตั้งเหล็ก ตัดแม่มั่น
จิตรเลิศ สู่ภาพเลิศ
อิธโลกดี โลกหน้าสับัน;

เชื่อเถิด ว่าสุข
เท่านั้น
โดยฉะเพาะ
อย่า จา !

โลกนี้ แล้วโลกโน้น
ก็ทราบว่ **สังสา**—
ใคร่พัน จึงคิดไข
รู้ถูก ทุกข์สท้อน

เที่ยวไป ฯลฯ เที่ยวไป
รวิญญ์ ร้อน
ปรมัตถ์
หลุดลง !

ความอยาก ! เปนเหตุให้
ไม่อยาก ทุกข์ก็ปลง
ความอยาก นั้นมีสาม
อยากได้ อยากเปน แม้

เกิดความ ทุกข์ขอ
ปลิดแล้ว
ประเภท
อยากสูญ !

อุปาทาน ! เปนเรื่องให้
คือยึด นี้นั้นพูน
ทุกสิ่ง ไซ้ตน, กราก—
เกิดชอบ เกิดข้ง ขึ้น

หลงอยาก^๑ :
พอกัน
เข้ายึด
กรวดทราย !

-
๑. หมายถึงทิวฐูปาทาน ยึดมั่นเพราะทิวฐู และอวิชชูปาทาน ยึดมั่นเพราะอวิชา, แล้วเกิดความหลงไหลติดแน่นอยู่ในสิ่งนั้นๆ ที่ตนรัก เป็นต้น.

กายเนา ! โพล่ยึดให้
 หลงรัก ยิ่งชู้ชาย
 รูปเสียง เสาะเปรอปรน
 เบาหนัก ก็เข้าสู่

เบนตน ขึ้นมา
 รักชู้
 กายเนา !
 เพื่อมัน !!

อารมณ์, ความคิด, ทั้ง **ดวงใจ** ที่คิด
 มีใช่ ตัวตน อัน
 เบนเพียง สิ่งเบนไป
 เขาก็ หลงยึดไว้

ยึดได้
 ตามเหตุ ที่มี
 ว่าตน !

นามรูป,^๑ เขายึดให้
 ผลลัพธ์ คือทุกข์ทน
 เพราะ ภาวะ ที่มีัว
 ใจถูกกด เพียบแปล้

เบนตัว ขึ้นแล้ว
 หนักแท้
 มุ่นหมก
 สุดปลง.

มิหน้า **ลูกเมีย** ทั้ง
 ของพ่วง พวงตน, พะวง
 เพิ่มพ่วง “พวงตน” มอง
 ตนยึด ทั้งพวง, ต้าน

เงินทอง ฯลฯ
 ทุกด้าน
 ไใหญ่,ยึด
 ต่อมา

อุปาทาน การยึดไว้
 เกิดจาก อวิชชา
คือความ ไม่รู้,หรือ
 มันจึง วางมิได้,

เหลือมือ
 ครอบให้
รู้ผิด
 อู่สำหัดัน.

๑. นามรูป คือใจกับกาย, ของปวงสัตว์.

อวิชา เปนเปลือกหุ้ม	ที่ปลาด
“ของเที่ยง” มันปิดกั้น	มิดแท้
“ของลวง” กลับขยายตาช	ดื่นหมด
โอ้โลก ! ยิ่งเพียบแปล้	สุขไฉน ?

มิจฉา ทิฏฐิ นั้น	บ่อลี้ก
ตกคำ ตกเข้าไป	ไปรู้
ยิ่งตก ยิ่งไม่นึก	ว่าตก
ตกบ่อทิฏฐิ ผู้—	ตก,เพลิน !

กามคุณ คือห้วงน้ำ
เวียนว่าย ไหลหยอกเอน
ต่างตัว ต่างดำผุด
เรื่องบก^๑ บ่เคยรู้

ปลา : มนุษย์
อิมชู้
โผว้าย
ว่ามี !

สัมผัส กำหนดนั้น
อารมณฺ์ พบอินทรี^๒
ทำงาน เที่ยงตรงหลัก
แต่โลก หลงว่า “แก้ว”

“เครื่องจักร” ในกาย:
เข้าแล้ว
ต่างหาก
กำกาม.

-
๑. บก คือขณะที่ดวงจิตต์เปนอิสระจากกามทุกอย่างและทุกทาง.
 ๒. อารมณฺ์ คือสิ่งที่เราจะเห็น จะฟัง-ดม-ลิ้มรส-สัมผัส-และรู้สึก, อินทรีคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, เรียกอีกอย่างหนึ่งเปนคู่กันว่า อายตนะภายนอกภายใน.

เช่นนี้ แล้วจักให้
 ทุกข์หนัก เผลอนลาม
 โลกเอย โลกถูกเปลือก
 ไยมิพึง **ยอดแก้ว**^๑

เย็นเยือก ไฉนฤ
 ผากแล้ว
 หนาห่อ
 สกัต์มัน ?

สดุ้งตื่น !

.....

.....

.....

เท่านั้น ตูซ้าก็
 ตัวสั้น ห้วนไหวงัน
 แต่อุส่าห์ สกต ออก
 รวมอรรถ อันลึกล้ำ

ตื่นตก ใจแล
 งกแท้
 ใจนึก
 เล่ามา.

ตูซ้าหวังว่าผู้
 จักอาจ แก้อรรถา—
 จึ่งเขียน ส่งมายัง
 ใครจัก อาจช่วยชี้;

สดับฟัง (บางผู้)
 ธิอรรถนี้
 “พุทธสาส— นา”แล
 ช่วยเทอญ !

“สิริวิยาส”

๒๒ กุมภาพันธ์ ๘๐

๑. ยอดแก้ว ได้แก่แก้วสามดวง : พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์, ซึ่งเรียกอีก
 อย่างหนึ่งว่า แก้วสามดวง หรือเพชรสามเม็ด.

เขมาเขมสรณคมนาปริทีปกา

พหุ เว สรณิ ยนฺติ

อารามรูกฺขเจตยานิ

มนุสฺสํมากพันลันหลาม

ชวนกันกราบไหว้ บรรพตา

นี้กว่าศักดิ์สิทธิ์คิดขาม

ว่าเปนที่พึ่งสำคัญ

ความกลัวคุกคาม

พฤกษ์ใหญ่โบหนา

รูกฺขเจตยาราม

อาจคุ้มภัยัน

ปพฺพตานิ วนานิ จ

มนุสฺสา ภัยตชชิตา.

ยึดความถื่อผิดๆ มา

สวนป่าอรัญญ์ อังงาม

ท่าความเคารพอภิวันท์.

ป้องกันซึ่งทุกข์ นานา

เนตฺติ โข สรณิ เขมฺ

เนตฺติ สรณมาคम्म

พฤกษ์,สวน,ไม้หมู่,ภูผา

ไม่อาจให้ความปริดีเปรม;

มิใช่เปนที่พึ่งพา

ปราศญ์ว่าไม่พันทุกขัง

ใช้ที่พึ่งพา

ยัมกริมอิมเอม

อันสูงสุดหล้า,

กลับพนุงรุงรัง

เนตฺติ สรณมุตตมฺ

สพฺพทุกฺขา ปมฺจจติ.

มิใช่สรณะอันเกษม

ได้บ้างก็เพียงครู่ ครา,

ใครคร่ำห่เปนที่สรณัง

เกรอะกรังด้วยโรคอุปาทาน.

โย จ พุทฺธจ ฐมฺมจ

จตตาริ อริยสจฺจานิ

ส่วนใครถึงพระภควานต์

ยึดถือเปนที่พึ่งพา

ถึงธรรมพิศดาร

แล้วมีปริชา

สํขณจ สรณิ คโต

สมมปฺปญฺญา ย ปสฺสติ

ถึงสงฆ์สาวกพระสาสดา

ทรรศนาอริยสัจจ์ สี่

ทุกฺขํ ทุกฺขสมฺปปาทํ

อริยญจฺฐจฺจํ มคฺคํ

ด้วยปัญญาส่องตรองดี

คือเห็นทุกขมี,

ทุกฺขสฺส จ อติกฺกมํ

ทุกฺขูปสมคามินํ.

เห็นเหตุเกิดทุกข นานา,

เห็นความก้าวล่วงทุกขา, และเห็นมรรคา ประกอบด้วยองค์แปดประการ
ประเสริฐเลิศคุณไพศาล เปนทางนิพพาน ถึงถิ่นวิมุตติหลุดมา,

เอตํ โข สรณํ เขมํ

เอตํ สรณมุตตมํ

เอตํ สรณมาคम्म

สพฺพทุกขา ปมฺจจติ.

นั่นแหละคือที่พึ่งพา

อันเกษมสา—

มารถเปนที่พึ่งสูงสุด

ใครเอาเปนที่พึ่งยุต

ถือแล้วย่อมหลุด

จากทุกข์ทั้งปวงได้เอย !

“ท่านางสังข์” ประพันธ์.

อัปประมาท

ธรรมใด ไปยังพัน
พระตรัส เปรียบบรอยบาท
หลาย, ลงอยู่ในवाद
อัปประมาท เปนที่ตั้ง

อัปปมาท ะธรรมเอย
สัตถ์ทั้ง —
วงคช บาทแฮ,
ทุกถ้วน มวณุธรรม.

วชิรญาณสุภาสิต

บันเทิงคดี

คำตอบของท่านโลกนาถ

[ตอบ บุญโย]

“มวง เอ มวง” เป็นศิษย์ของอาตมา”

“ถ้าหากพระพุทธรองค์ ทรงพระชนม์ชีพอยู่ในวันนี้ ท่านคิดหรือ
ว่า พระองค์จะทรงส่งฆราวาสไปประกาศพุทธศาสนา ที่ปารีส?”

....

....

....

ท่านโปรดตอบคำถามข้างบนนี้อย่างกล้าหาญ และตรงไปตรงมา.
เนื้อความในจดหมายของท่านทั้งฉบับ จะคงมีน้ำหนักอยู่ หรือจะตกไป ก็
โดยคำตอบคำถามข้อนี้. ท่านพูดไว้ในจดหมาย (ฉบับวันที่ ๒๕—๖—๓๗)
ของท่านว่า “มีคนอีกหลายพันคน ทั้งหญิงทั้งชาย ที่เหมาะแก่
การธรรมทูตครั้งนี้ ยิ่งกว่าได้เท่าหรือกระผม, ในพม่า.”

ท่านคิดหรือว่า ถ้าพระพุทธรองค์ของพวกเขายังทรงพระชนม์ชีพอยู่ใน
ทุกวันนี้ พระองค์จะทรงส่งฆราวาสผู้ชาย หรือฆราวาสผู้หญิงไปปารีส
เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนาโดยแน่นอน? ถ้าหากว่ามีบุคคลจำนวนพันทั้งชาย
(และทั้งหญิงด้วย) ในพม่า ซึ่งเหมาะสมแก่การธรรมทูต ยิ่งกว่าท่าน
หรืออาตมาแล้ว อาตมามีความยินดีที่จะรู้จะเห็น, เพราะว่าพุทธศาสนาจะ

๑. มวง เอ มวง คือผู้ที่ชาวพม่าตกลงเลือกส่งไปประชุมแทนชาวพม่า, และ
เป็นฆราวาส --ผู้แปล.

ได้เจริญ. และอาตมาเอาใจใส่เฉพาะความเป็นไปอย่างถูกต้อง และความเจริญของพุทธศาสนาอย่างเก่าแท้ เท่านั้น.

แต่ขอท่านได้โปรดแสดงข้อความสักตอนหนึ่ง ในพระไตรปิฎกทั้งสี่ ซึ่งกล่าวว่า พระพุทธองค์ได้ทรงมอบหมาย ให้พวกฆราวาสดำเนินงาน ธรรมทูต. พุทธศาสนิกผู้ดำเนินงานธรรมทูต ต้องเป็นพวกนักบวชเสมอ ไป และไม่เคยมีฆราวาส. ในพระไตรปิฎกไม่เคยมีพวกฆราวาส ซึ่งเคย ดำเนินงานธรรมทูต. (จริงอยู่, ในคัมภีร์ชาติคของพวกเราปรากฏว่า พระโพธิสัตว์ซึ่งเป็นฆราวาสเคยแสดงธรรม. แต่ว่าในสมัยนั้น ท่านยังไม่ได้รู้ร้อยสัจทั้งสิ้น, และเรียกไม่ได้ว่าเป็นพุทธศาสนิกคนหนึ่ง). ก็เมื่อการประชุมทั้งสองแห่งนี้ เป็นการประชุมทางฝ่ายศาสนา ฉะนั้นผู้ที่ถูกส่งไป ต้องเป็นพวกนักบวชเท่านั้น, หาใช่ฆราวาสไม่.

มวงเอมวง เต็มไปด้วยข้อกังขา

มวงเอมวงถูกส่งไปปารีส. ท่านทราบหรือไม่ว่า ตลอดเวลาสี่ปีที่ผ่านมา เขาได้ไปมาหาสู่อาตมาเสมอ เพื่อขจัดข้อปัญหากังขาของเขา? เขาเป็นคนที่เต็มไปด้วยข้อกังขา. ซ้ำแล้วซ้ำอีก ที่อาตมาได้แก้ข้อกังขา ในปัญหาต่างๆ ให้เขา. อาตมาไม่มีข้อกังขา. ก็ตามที่ท่านพูด, ถ้าหากว่ามีคนตั้งพันๆ ในพม่า ที่เหมาะแก่งานธรรมทูตยิ่งกว่าอาตมาแล้ว, ทำไมเขาเหล่านั้นจึงส่งลูกศิษย์คนนี้ของอาตมาไปปารีสเล่า? ทำไมเขาจึงล้มคนจำนวนพันๆ เหล่านั้น ซึ่งดีกว่ามวงเอมวงนี้เล่า?

เขาเหล่านั้นบอกแก่อาตมาว่า มวงเอมเป็นคนๆ เดียว ที่ถูกเชิญโดยสมาคมทั้งสอง. แต่ตามที่อาตมารู้ เขาถูกเชิญโดยนางสาว โจนชเบอรี แห่งปารีส (ซึ่งรู้จักกันโดยทางจดหมาย), และท่าน เซอร์ ฟรานซิส ยังฮัสแบนด์ ซึ่งเขาได้พบที่กัลกัตตา. และที่ประเทศฝรั่งเศสหรืออังกฤษ จะ

เลือกผู้แทนเพื่อพม่าได้อย่างไร ? ชาวพม่าเหมาะที่จะเลือกผู้แทนของตน โดยตนเองยิ่งกว่ามิใช่หรือ ? พม่าต้องการความช่วยเหลือของฝรั่งเศส หรืออังกฤษ เพื่อเลือกผู้แทนให้ตนกระนั้นหรือ ? ฝรั่งเศสหรืออังกฤษ จะพูดว่าอย่างไร ถ้าพม่าจะเลือกเอาชาวฝรั่งเศส หรืออังกฤษเป็นผู้แทนบ้าง ?

อาดมาเป็นผู้ถูกเชิญโดยพระพุทธองค์

อาดมาถูกเชิญโดยพระพุทธองค์ เพราะว่าอาดมาเป็นพุทธบรรพชิต, และพระพุทธองค์ทรงพระประสงค์ ฉะเพาะผู้เป็นพุทธบรรพชิต เพื่อประกาศ คำสอนแห่งอภิเนษกรรมอันสูงสุด. ถ้าหากพระพุทธองค์ทรงพระชนม์ชีพอยู่ในทุกวันนี้ ท่านคิดหรือว่า พระองค์จะทรงส่งฆราวาสไปประกาศพุทธศาสนา ? **เปล่าเลย !!!** บัดนี้ผู้แทนฆราวาสถูกส่งไปปารีส. แต่

พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธผู้แทนที่เป็นฆราวาส และทรงประสงค์ฉะเพาะผู้ที่เป็นบรรพชิตเท่านั้น ! นั่นทำไมเขาจึงส่งผู้แทนชนิดที่พระองค์ทรงปฏิเสธ ? ทำไมเขาจึงปฏิเสธบรรพชิต ผู้ซึ่งพระพุทธองค์ทรงเชื่อเชิญ ?

ในจดหมายฉบับก่อนของอาดมา อาดมาได้แสดงวุฒิฐานะต่างๆ ของอาดมาถึง ๕ ทาง. และอาดมาได้กล่าวไว้แล้วว่า “จงชี้ตัวบุคคลอื่นใดใน สกลโลกอันไพศาล ซึ่งสามารถอ้างตัวเองได้ว่า ประกอบไปด้วยวุฒิฐานะ ต่างๆ อันเยี่ยมเหล่านี้.” ไม่มีใครปรากฏตัวออกมา. ไม่ปรากฏว่าท่าน หรือนักปราชญ์ ช่างตีคนใด สามารถบอกชื่อผู้ที่ประกอบด้วยวุฒิฐานะ ๕ ประการเหล่านั้นแม้สักคนหนึ่ง แก่อาดมา. ท่านดีแต่กล่าวไปลมๆ แล้งๆ ว่า “มีคนอีกหลายพันคน ทั้งหญิงทั้งชาย ที่เหมาะแก่การธรรมทูต ครั้งนี้ ยิ่งกว่าได้เท่าหรือกระผม, ในพม่า.” แม้จากคน “ตั้งพันๆ” นี้ ท่านก็ยังไม่สามารถหาคนแม้สักคนเดียว ที่ประกอบพร้อมไปด้วยวุฒิฐานะ เหล่านั้น. แต่อาดมามีครบถ้วน. มวงเอมวง ไม่มีแม้แต่อย่างเดียว !

การที่มวงเอมวงถูกส่งไปนี้ ก็เพราะว่าความรู้สึกทางชาตินิยมเบนไป
 แก่กล้ากว่าความรู้สึกทางฝ่ายศาสนา. แต่การประชุมที่ปารีส เป็นการ
 ประชุมเพื่อศาสนติสุข เพื่อแสวงหาทางและกำลังอันจะนำศาสนติสุขมาสู่โลก.
 ก็มวงเอมวงยังไม่อาจ แม้แต่ทำศาสนติสุขให้เกิดขึ้นในใจตัวเอง.
 ไฉนเขาจะสามารถทำศาสนติสุขให้เกิดขึ้นระหว่างชาติได้ ?

สากลโลก เป็นของอันเดียวกัน

โดยเหตุที่การประชุมที่ปารีส และออกซฟอร์ด เป็นการประชุมทางฝ่าย
 ศาสนา, เพราะฉะนั้น ความรู้สึกทางลัทธิชาตินิยม ควรถูกปิดออกไปเสีย
 อย่างเด็ดขาด. โดยความหมายของทางฝ่ายศาสนา ย่อมไม่มีการแบ่งเป็น
 ประเทศๆ. โลกทั้งหมดเป็นของอันเดียวกัน. เราทั้งหมดเป็นพี่น้องกัน.
 งานศาสนิกธรรมทูต ควรได้จัดทำไปโดยบรรพชิตพวกเดียว ตามที่พระ
 พุทธองค์ทรงมุ่งหมาย. เราต้องไม่พยายามปรับปรุงพระพุทธรองค์ใหม่
 (improve on Lord Buddha), ด้วยการพยายามทำสิ่งต่างๆ ให้ผิดแผก
 ออกไป !

พระมหินท์ องค์กรหันต์ผู้ซึ่งทำชาวลังกาให้เป็นพุทธบริษัทได้ ก็เป็น
 บรรพชิต. พม่า สยาม ธิเบต จีน และประเทศพุทธศาสนิกอื่นๆ ก็เป็น
 เช่นนั้นมาแล้ว โดยฝีมือของพวกบรรพชิต. พระพุทธรองค์, หรือพระเจ้า
 อโศกมหาราช ก็ได้ส่งฉะเพาะพวกบรรพชิตเท่านั้น เพื่องานธรรมทูต. ถ้า
 เราส่งพวกฆราวาสไปประกาศพุทธศาสนา เราก็เป็นพวกโปรเตสแตนต์,^๑ ไม่
 ใช้พวกพุทธศาสนิกที่บริสุทธิ์ ! คณะมิชชันนารี ของโปรเตสแตนต์เป็น

๑. พวกใหม่ของคฤสตศาสนิกพวกหนึ่ง, ในที่นี้ท่านโลกนาถคงถือว่าพวกนี้เป็นพวกที่
 หย่อนกว่าพวกโรมันคาธอลิค อย่างร้ายแรง. --ผู้แปล.

ฆราวาส และทำงานเป็นผลสำเร็จน้อยที่สุด. คณะมิชชันนารีของโรมันคาทอลิก เป็นพระหรือนักบวช, และทำงานเป็นผลสำเร็จได้มาก.

มองเอมวง มีข้อแย้งอย่างขอไปที่กับอาตมาว่า “เมื่อพวกมิชชันนารีโปรเตสแตนต์ทำงานมิชชันนารีได้ ทำไมข้าพเจ้าจึงทำไม่ได้เล่า ?” ดังนี้ เขาได้ชื่อว่า ต้องการเปลี่ยนพุทธศาสนา ให้กลายเป็นโปรเตสแตนต์ไป ซึ่งฆราวาสจะทำงานธรรมทูต แทนพวกบรรพชิต!!! โง่เง่าอะไรเช่นนี้!!! อาตมาได้พบความแตกต่างกัน ระหว่างพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ กับพุทธศาสนาอย่างเก่าแท้ โดยประจักษ์. ในทุกวันนี้ พุทธศาสนาได้ตายไปเสียแล้วอย่างแน่ ๆ. สิ่งที่เหลืออยู่เป็นเพียงตำรา. พุทธศาสนาที่แท้จริงนั้น เราจะสามารถอ่านพบเรื่องราวได้ จากตำรา.

เหตุผลสามประการ

อย่างน้อยที่สุด มีเหตุผลตั้งสามประการ ในข้อที่ว่าทำไมอาตมาจึงเขียนคำว่า “พุทธบรรพชิตชาติอิตาเลียน” ห้อยท้ายชื่อของอาตมาเสมอ. เหตุผลเหล่านั้นคือ :

(๑.) ตัวอย่าง เป็นสิ่งที่ติดกันได้. ตัวอย่างเป็นเหมือนเชื้อโรคระบาดที่ปลิวติดกันได้. เมื่อชาวอิตาเลียนได้อ่านถ้อยคำที่อาตมาเขียน และทราบว่าเป็นผู้เขียนเป็น “พุทธบรรพชิตชาติอิตาเลียน” แล้ว ก็จะคนบางคนถูกตัวอย่างคลั่งใจให้ประพฤติตามข้าพเจ้า และสละโลกอุทิศในนามแห่งพระพุทธองค์.

(๒.) ผู้ที่มีเลือดพุทธศาสนิกชนอันแท้จริง ย่อมยินดีเสมอ ในเมื่อเขาได้ทราบว่า ชาวยุโรปได้บวชเป็นพุทธบรรพชิต. ดังนี้ ชื่อว่าอาตมาทำหัวใจของเขาให้เบิกบาน โดยการที่ทำให้เขาทราบว่า อาตมาเป็นชาวยุโรป. เมื่อชาวยุโรปมาบวชเป็นพุทธบรรพชิต นั้นมันเป็นนิมิตร์อันแสดงว่า พระ

พุทธโอวาทอันอร่ามเรือง ได้กำลังขยายตัวแพร่หลายออกไป, และไม่มีชาวอินเดีย ที่น่าฟังยิ่งไปกว่าชาวนี.

(๓.) ชาวอินเดีย ที่ได้ละทิ้งธรรมเสียแล้ว จะได้มีความรู้สึกกลับใจดีขึ้น ในเมื่อเขาได้เห็นชาวยุโรปสละโลก มาบวชเป็นพุทธบรรพชิต. ส่วนข้อที่จะแสดงธรรมแก่ท่านอย่างแจ่มแจ้งนั้น อาตมาขอเป็นชาวอินเดียยิ่งกว่าชาวยุโรป. ทำไม ? เพราะเหตุว่าเจ้าชายสิทธารถ ผู้ซึ่งได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านั้น ท่านเป็นชาวอินเดีย. แต่มันเป็นโชคดีเหลือเกินสำหรับอาตมา; คือ นามชั้นดีของอาตมาเป็นอินเดีย แม้ว่ารูปชั้นดีของอาตมาเป็นยุโรป ก็ตาม.

การประชุมที่ปารีส เป็นการประชุมระหว่างชาติ เพื่อกำจัดสงคราม และลัทธินิยมกำลังแสนยานุภาพ. ผู้แทนที่เป็นพุทธศาสนิก ต้องสอนผู้แทนที่มีใจเป็นพุทธศาสนิก ให้ทราบถึงวิธีการของพระพุทธเจ้า เพื่อการยังสันติภาพให้เกิดขึ้นแก่โลก.

เขาเป็นผู้แทนในนามของพระพุทธองค์

โดยทุกๆ ข้อทุกๆ ทาง, เขาต้องเป็นพุทธบุตรดี — บุตรดีแห่งพระพุทธองค์ของพวกเรา, ผู้ตะเกียกตะกายเพื่อการประดิษฐานคณะสงฆ์ขึ้น ในดินแดนวันตก ! เขาต้องเป็นบรรพชิตผู้มีคุณสมบัติเต็มตัว สามารถเอาชนะหน้าที่ประชุมทั้งหมดได้ ด้วยอาการสักแต่ว่า มองดู !!! เขาต้องไปเป็นผู้แทนในนามของพุทธธรรม ซึ่งไฟเราะในเบื้องต้น ไฟเราะในท่ามกลาง และไฟเราะในที่สุด. เขาต้องไปเป็นผู้แทนในนามแห่งพระอริยสงฆ์ ในปางบรรพ์.

คณะสงฆ์แห่งสากลโลกเท่านั้น ที่สามารถยังสากลสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่โลก. และฆราวาสจะสามารถเป็นผู้แทนคณะสงฆ์ได้อย่างไร ? มวงเอมวงจะเป็นผู้แทนคณะสงฆ์ได้อย่างไร ? เหล่าบรรพชิตผู้เปรี๊ยะปราชญ์เป็นบุตรดีอันแท้จริงของพระพุทธองค์ และควรมีสติทีก่อน.

ท่านไม่ได้ทำให้อาดมาแค้นใจ

ท่านไม่ได้ทำให้อาดมาแค้นใจ, ท่านทำตัวเองให้แค้นใจต่างหาก ในเมื่อท่านเขียนแย้ง. ท่านกล่าวว่า อาตมาทำงานธรรมทูตล้มเหลวมาแล้วมากกว่าครึ่งหนึ่ง. มันเป็นการง่ายที่จะติเขา แต่มันยากที่จะทำเอง. ทำไมท่านไม่ลองทำดูบ้าง แทนที่จะมีแต่พูดอย่างเดียว และถ้าท่านทำไม่ได้ ทำไมท่านจึงไม่นิ่งอยู่เฉยๆ ดูการพยายามของผู้อื่น ? อาตมาไม่ได้ทำล้มเหลว. อาตมาไม่เคยทำล้มเหลว. อาตมาได้ทำงานธรรมทูตสำเร็จอย่างงดงามเสมอในที่ทุกแห่งที่อาดมาไปทำ. พวกผู้อาสาสมัคร (volunteers) ของอาดมาต่างหากทำเหลว, หาใช่อาดมาไม่. เพราะเหตุไร ? เพราะเหตุว่าเขาเหล่านั้นไม่อาจทำงานธรรมทูต อย่างที่อาดมาทำ. ในการยกกองออกเดินทั้งสามคราว ซึ่งอาดมาเป็นผู้เคลื่อนพล, อาตมาได้ทำงานธรรมทูตทุกๆ อย่างอย่างเต็มมือแต่ผู้เดียว. ในอินเดีย เมื่อพวกพลอาสาสมัครถูกคนนอกถามปัญหาทางศาสนา เขาย่อมบอกปิดให้มาถามอาดมาทุกคราวไป โดยพูดว่า “ผู้นำของข้าพเจ้า สามารถกำจัดข้อกังขาของท่านได้อย่างแน่นอน.” และอาดมาก็ได้ทำให้เป็นผลสำเร็จจริง, เพราะว่าอาดมาไม่มีข้อกังขา. ถ้าอาดมายังมีข้อกังขา อาตมาก็ยังไม่เริ่มงานธรรมทูต. มหาชนในอินเดียเป็นอันมาก ได้ถามปัญหาทางศาสนากับอาดมา และอาดมาไม่เคยได้รับความลำบากใจ ในการที่จะให้คำตอบแก่เขาอย่างถูกต้อง. อาตมาได้เขียนหนังสือขนาด ๓๕๐ หน้าเล่มหนึ่ง ซึ่งบรรจุข้อปัญหาทางศาสนาไว้ตั้งร้อย พร้อมทั้งคำตอบของอาดมา. ในหนังสือเล่มนั้น ท่านจะเห็นได้เองว่า อาตมาสามารถเอาชนะหน้าใจนักถามได้อย่างฉมังเพียงไร. พวกพลอาสาสมัครของอาดมาทำล้มเหลวเอง ก็เพราะว่า **ขาดการศึกษา และการปฏิบัติ.** มันเกี่ยวกับเหตุผลข้อนี้เอง ที่อาดมาได้ตั้งเอาความสำคัญของทั้งสองอย่างนี้ไว้ ในบัดนี้. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ย่อมไม่เป็นที่ประสงค์ ในการศึกษาทางศาสนาที่

ไม่สບหลักวิทยาศาสตร์ของโลก. แต่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ย่อมเป็นของจำเป็นสำหรับการจับหลักโดยละเอียด ในการศึกษาพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาอันสບหลักวิทยาศาสตร์. อาตมาไม่เคยสามารถเข้าใจพุทธศาสนาได้ดี โดยไม่อาศัยหลักเคมีวิทยา ประกอบเป็นพิเศษ. ได้โปรด อย่าแก่งหาความดีหลักวิทยาศาสตร์ ที่ถูกต้องแท้จริง จงติฉะเพาะข้อเสนอที่ผิดพลาดเกิด. โปรดอย่าตีไฟ ซึ่งให้แสงสว่างสำหรับการอ่าน และความร้อนสำหรับการหุงต้มแก่ท่าน แต่จงติฉะเพาะไฟที่ไหม้บ้านเรือนพังทะลายเกิด.

อาตมายอมรับว่า เคยทำผิดพลาด

อาตมายอมรับว่า เคยทำงานผิดพลาดมาบ้าง โดยฉะเพาะเมื่อคราวเริ่มต้น. แต่ว่า แม้พระพุทธรองค์เองของพวกเรา ก็ได้เคยทรงผิดพลาดที่อุรุเวลา เมื่อครั้งยังเป็นโพธิสัตว์ (ก่อนตรัสรู้), ตลอดเวลาหกปี พระองค์ได้ทรงทำการค้นคว้าอย่างแรงกล้า ด้วยชีวิตอันสບเผ็ด แห่งการบำเพ็ญตบะ ทรมารกาย, และในที่สุด พระองค์ได้ทรงเลิกละการบำเพ็ญอันนี้ หมุนมาสู่อริยอัฐฐังคิกมรรคา. โดยทำนองที่คล้ายกัน อาตมาได้ทำผิดพลาด ในการยอมรับพวกพลอาสาสมัครอย่างไม่เลือกหน้าใคร ในคราวรวมพลยกกองออกเดินเพื่องานธรรมทูต แต่บัดนี้เราจะรับเอาฉะเพาะผู้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติ, และเราจะไม่เอาจำนวนร้อย แต่จะรับเอาเพียงสิบคน เราต้องการคุณภาพ ไม่ต้องการปริมาณ ! และเขาเหล่านั้นควรได้รับการฝึกฝนพอสมควร ก่อนแต่การบรรจุเข้าในหมู่ที่ท่องเที่ยวไปเพื่องานธรรมทูต. ความรู้เป็นทางมาแห่งกุศล, และกุศล ก็เป็นทางมาแห่งความรู้. เพราะฉะนั้น พลอาสาสมัครสิบคนของเรา ควรได้รับการฝึกฝนก่อน ทั้งในทางทฤษฎี และปฏิบัติการณ์. คือ เขาควรได้รับคำสั่งสอนที่เป็นอริยโอวาท และได้ฝึกฝนการปฏิบัติตามกฎแห่งมรรคมืองค์แปด.

ขอจงให้อิโภาศแก่อาตมา

ขอจงสงบ. ขอจงให้อิโภาศแก่อาตมาสักขณะหนึ่ง. จงรอคอยดูผลสุดท้าย ท่านจะกล่าวตำหนิพระพุทธรองค์หรือไม่ ถ้าท่านได้เห็นพระพุทธรองค์ในสมัยที่ทรงบากบั่นที่อุรุเวลาตลอดหกปีโดยไร้ผลสำเร็จ ? เปล่า ! ทำไมจึงเพนดั่งนั้น ? เพราะว่าพระองค์ยังดำเนินกิจการณิไปไม่ถึงที่สุด. แต่ไม่กัวันต่อมา พระองค์ทรงดำเนินงานของพระองค์ถึงที่สุด และความรุ่งโรจน์อันสูงสุด เปนผลที่พระองค์ได้รับ. ทำนองเดียวกัน อาตมาได้ดำเนินงานธรรมทูตมาตลอดเวลา ๕ ปี ประกอบไปด้วยผลที่เห็นได้ชัดเจน. โลกพุทธรศาสนิกพากันบันเทิงใจใน ปี ค. ศ. ๑๙๓๓ ขณะเมื่ออาตมาได้ขุดค้น รื้อฟื้นเอาพุทธรศาสนาที่บริสุทธิ์ ไม่มีของปลอมเจือปน อย่างเก่าแท้ขึ้นมาให้โลกเห็น โดยการเคลื่อนพลธรรมแสนยากรครั้งแรก. มหาชนพากันยินดีเหลือขนาด ในการที่ได้เห็นภาพอันมีชีวิตจิตใจ แห่งพุทธรศาสนาอย่างเก่าแท้อย่างประจักษ์ตาอยู่ตรงหน้าเขาทุกๆ คน. โดยการอาศัยการเคลื่อนทัพธรรมแสนยากรทั้งสามครั้ง อาตมาได้ปลุกเขย่าวิญญาณแห่งงานธรรมทูตซึ่งหลับอยู่ ให้กลับตื่นขึ้น ในประเทศแห่งพุทธรศาสนิก ทุกๆ ประเทศ. ลูกบอลล์ได้เริ่มกลิ้งแล้ว และมันจะไม่หยุดกลิ้ง จนกว่าโลกทั้งหมดจะได้รับถือพุทธรศาสนาเสียก่อน. อาตมาได้ทำให้มหาชนกลับใจแล้วเพนอันมาก. บัดนี้อาตมาเปนธรรมทูต (missionary) ที่คงแก่งานเต็มที ประกอบพร้อมไปด้วย พหุลลิกตกรรม (experience) เปนอันมาก. อาตมาได้รับผลดี จากการผิดพลาดของอาตมาเอง และบัดนี้ ย่อมไม่ทำพลาดอีกต่อไป. โปรดรอจนกว่าอาตมาได้ไปถึงอเมริกา, และท่านจะได้เห็นกิจการอันใหญ่หลวง ที่อาตมาจะได้กระทำที่นั่น. มวง เอ มวง เปนเพียงเสมียน ไม่มีประกายแห่งการสละโลก ไม่มีความรู้ที่อบรมมาอย่างแก่ตัว และไม่มีความซ้าซอง ในงานธรรมทูตกำลังตั้งตัวเอง เปนผู้แทนพุทธรศาสนิกไปเข้าประชุมมหาสันติสุขสมัชชา ที่

ปารีส. เขามีอะไรให้ ที่ปารีส ? ความผิดพลาดของเขานั่นเอง.
และอะไร ที่อาตมาจะมีให้ ? นั่นคือความรู้ที่คงแก่้งาน ของอาตมา !

[ยังมีต่อ]

ไตรลักษณ์ค้ำกลอน

โดย

พระมหาแจ่ม อภิบาลศรี วัดบวรนิเวศ พระนคร

๑ อนิจจทานุสรณ์

อนิจจาสังขารว่าไม่เที่ยง
ทั้งผู้ดีเข็ญใจตายเตียนยอ
แม้พระพุทธรองค์ทรงล้ำเลิศ
ทั้งอินทร์พรหมยมัยักษ์พรรคคนธรรพ์
แต่ก็ทรงดับขันธนิพพานแล้ว
เหลือพระธรรมคำสอนและเจตีย์
เมื่อสังขารทั้งหลายล้วนไม่เที่ยง
ทุกเวลาสายันท์ตะวันรอน
ว่าสังขารไม่เที่ยงเลียงไม่ผัน

เกิดเท่าไรร่ตายเกลี้ยงไม่เหลือหลอ
ถึงตัวหมอกก็ตองตายวายชีวัน
แสนประเสริฐเหนือเหล่าชาวสวรรค์
แลทั้งสรรพศาสดาบรรดามี
ไปเมืองแก้วลวงทุกข์เปนสุขี
อนุสาวรีย์แก่เหล่าชาวนิกร
เราจะเลียงควรคิดจิตตานุสรณ์
จะหลับนอนควรคิด อนิจจัง
ทุกตัวตนตองตายจงหมายหวัง

ไม่ก็ปีจะต้องตายวายชีวัง
 จงรีบประกอบกรรมทำกุศล
 อันกาย วาจา ใจ ใช้ปกครอง
 ปกครองกายวจีชี้ทางศีล
 สิ่งชั่วร้ายบาปกรรมนำโทษมา
 จะยืนเดินพูดจาอัชฌาศัย
 กิริยามรรยาทมาตรเหมือนนโจร
 ส่วนใจต้องรักษาสมาธิ
 โลก โกรธ หลงไหล ร้ายเต็มที่
 เมื่อปฏิบัติดีเช่นนี้แล้ว
 นรกสวรรค์จะรู้อยู่แก่ตน
 แม้ชีวิตย่อยยับไปดับสูญ
 เรียกว่าชื่อคงอยู่ไม่รู้ตาย
 แต่ถ้าปฏิบัติตัดกิเลส
 จะได้บรรลุถึงชื่อ อมตา
 เพราะฉะนั้นเราทำทุกวันนี่
 แต่กุศลผลกรรมธรรมนิยม

อย่างมันั่งโศกาน้ำตานอง
 เพื่อหวังผลดีงามตามสนอง
 โดยทำนองครองธรรมพระสัมมา
 ประกอบกรรมทั้งสิ้นอย่าแสหา
 กิริยาสารพัดหัดอ่อนโยน
 อย่าเหย้าไฮ้ก็ก้องคนองโผน
 หรือทะโมนลิงไพร่นั้นไม่ตี
 อย่าดำริความชั่วตัวบัตสี
 อย่าให้มีผูกพวงดวงกมล
 เหมือนมีแก้วส่องสว่างทางกุศล
 ทั้งปวงจนจะรักชอบพักทาย
 เกียรติคุณก็จะอยู่ไม่รู้หาย
 โดยบรรยายพุทธพจน์กำหนดมา
 สมุจเฉทสิ้นทรากแห่งตัณหา
 คือมทานิพพานสाराณูรมย์
 ทางที่ดีอย่าละจงสละสม
 ให้เสร็จสมสุขสันต์นี้รันดร ฯ

๒. ทุกขตานุสรณ์

กล่าวถึงทุกขตาสามัญลักษณ์
 ทั้งผู้ตีเข็ญใจไม่ไว้กัน
 ทุกข์ด้วยชาติชราตณหากลับ

ที่ประจักษ์ทั่วไปในกองชั้นร
 ทุกข์ทั้งนั้นทุกข์ทั่วทุกตัวคน
 ทุกข์ฉมทัບมากมายหลายแห่งหน

ทุกข์เพราะความลำบากที่ยากจน
 ทุกข์เพราะอารมณ์ไม่ดีก็มีมาก
 ทุกข์เพราะญาติพี่น้องที่ต้องตาย
 ทุกข์เพราะทรัพย์สมบัติจะพลัดพราก
 ทุกข์เพราะผู้ร้ายมันหมายปอง
 ทุกข์เพราะหิวกระหายไม่วายวัน
 ต้องปฏิบัติหลายท่าเรื่องหากิน
 อูจจาอะปะสสาวะเกะกะเหลือ
 อีก รากะ โทชะ โมหะ ไฟ
 อันรากะความรักสลักจิตต์
 ที่รักไม่สมหมายวายชีวา
 อันโทชะก็ร้ายแรงไขแกลังกล่าว
 ประกอบกรรมทำชั่วอย่างมัวมนธ
 อันโมหะความหลงตวงงโง่
 ต้องมีตมิตทุกอย่างหนทางดี
 ทุกข์ของคนเรานี้มีสิบหมวด
 ทุกข์เพราะชาติแสนชั่วเป็นตัวยีน
 อุปาทานขันธท่านรวมกล่าว
 ใครหลงยึดถือขันธอันตรึงตรา
 เมื่อสังขารทั้งหลายจ่ายแต่ทุกข์
 จึงควรคิดสับตัดรีบตัดรอน
 คิดให้เห็นธรรมดาสามีญสัตว์
 รักษาแต่พระธรรมมุ่งจำนง

ทุกข์เหลือทนทุกข์นี้มีมากมาย
 ทุกข์เพราะจากอารมณ์ดีก็มีหลาย
 ทุกข์ไม่วายโสภาน้ำตานอง
 ทุกข์หลายหลากมากยิ่งเรื่องสิ่งของ
 ทุกข์เพราะต้องรักษาเปนอาจณ
 ทุกข์เข้าเย็นเดือนจิตต์นิจสิน
 ไม่รู้สิ้นยุ่งยากลำบากใจ
 ยิ่งยามเมื่อปวดท้องมันนอนไหล
 เผาหัวใจทุกสัตว์ อุบัติมา
 ดั่งเพลิงพิษร้ายจริงยิ่งหนักหนา
 ด้วยการฆ่าตัวตายเสียหลายคน
 มันรุกร้าวไม่ละอกุศล
 ทำแต่ตนให้ยับลงอัปรี
 เทียวเซโซกอร์ปกรรมทำบัดสี
 เปนไฟจื้ออยู่ประจำทุกคำคิน
 ล้วนเจ็บปวดโทรมทรุดสุดจะขึ้น
 ทุกข์อย่างอื่นชาตินำจึงตามมา
 เปนรากเง่ากองทุกข์ไม่สุขา
 เหมือนหนึ่งว่ากอดทุกข์สนุกนอน
 ไม่มีสุขเทียวโซว์สโมสร
 เพื่อฝันผ่อนทุกข์เราให้เบาลง
 แล้วรีบตัดกิเลสเหตุไหลหลง
 ลุประสงค์สุขสันต์นี้รันดร ฯ

๓. อนัตตานุสรณ์

อนัตตาวาไว้ใช้ตัวตน
 ชั้นธ ธาตุอายุะตะนะท่านกะลง
 ถ้าทุกคนมีตนไซ้ไร โฉนเล่า
 ให้ผมหงอกพินหักหนักอรุรา
 เราคงเปนสาวหนุ่มอยู่ชุ่มชื่น
 ตั้งความปรารถนาให้สำใจ
 อยากรเป็นเจ้าฟ้ามหากษัตริย์
 อยากรเป็นมหาเศรษฐีไม่มีจน
 แต่ความปรารถนาสารพัด
 อันร่างกายทุกอย่างเหมือนอย่างไฟ
 อยากรอะไรไม่สมอยากดูยากแค้น
 อยากรเป็นโนนอยากรเป็นนี้ที่ยั่งยืน
 ผลที่สุดปวงสัตว์อุบัติมา
 มีป่าช้าเปนแถวแนวลำเนา
 แม้ผิวเมียญาติกาสารพัด
 อันความตายมิได้ไว้คงตัดรอน
 ดูน่าเอน็ดอนาถปลาดนักร
 เกิดแล้วเฉ่าชะแรแก่ชรา
 ทั้งสมบัติพัสดานและบ้านช่อง
 ฝ้าตระหนี่หวงไว้ไม่ให้ปัน
 ร่างแตกทรัพย์ก็แยกเปนหลายส่วน
 ไม่มีอะไรเคียงคู่จะอยู่คง
 มีแต่บุญบาปกรรมตามสนอง

คนทุกคนไม่มีตัวอย่ามัวหลง
 โดยจำนงคลองธรรมพระสัมมา
 จะโง่งงายอมแก่แก่นักหนา
 อนิจจาน่าสงสารสักปานใด
 สำราญรีนค้ำโลกให้โยกไหว
 ยุ่งไปใยถ้วนทั่วทุกตัวคน
 ครองสมบัติโอฬารสทาผล
 อยากรเป็นคณยิ่งคนทุกคนไป
 มันติดขัดรวนเรเถลไถล
 เที่ยวแห้งไปเร็วพลันทุกวันคืน
 ยุ่งยากแสนอึดอัดเหลือขัดขึ้น
 แต่เต็มกลืนไม่สมอารมณ์เรา
 ไม่เลือกว่าใหญ่โตหรือโง่งเงลา
 เปนบ้านเก่ากระท่อมทับที่หลับนอน
 มาทานทัตโหยให้ฤทัยถอน
 นิราศจรจากไปไม่กลับมา
 ช่างขลุกขลักกวมลมนุษย์สุดจะหา
 สิ้นชีวมอดม้วยไปด้วยกัน
 ที่เคยครองหลงเปรมเกษมสันต์
 พอชีพพลันย่อยยับมอดดับลง
 ตามสมควรธรรมดาอย่ามัวหลง
 แม้ประสงค์จะเอาให้ไม่ได้เลย
 มีผลสองท่านว่าเจ้าข้าเอ๋ย

อันบุญนำให้สมได้ชมเชย
 ส่วนว่าบาปพากลิ่งตั้งนรก
 ต่อละบุญบาปได้ใจล้ายอง

ไม่เกินเลยจากสวรรค์วิมานทอง
 ต้องมัวหมกจริงเจียวเสียวสยอง
 จึงผูกผ่องศพสันตี่นวันตรา

๔. ผนวกไตรลักษณ์

อนิจจตาทุกขตามาพร้อมพริก
 เปนทัพนุนหมายประหารผลาญชีวัง
 คนทุกคนจนจิตต์จะคิดเลียง
 ยอมให้แปรแก้เฒ่าชรากาล
 เพราะฉะนั้นคนเรานี้มีแต่ทุกข์
 ผู้ที่เสพสุรากามารมณ
 หรือเปนเจ้าฟ้ามหากษัตริย์
 มีสมบัติพัสถานอันยังยืน
 หรือเปนผู้เพิ่มพูนสมบุรณ์ทรัพย์
 รอคเฟลเลอร์ รวยทรัพย์นับมากมี
 แต่เหล่านั้นมิใช่หมายความว่าสุข
 ทุกข์เพราะความโศกโรคโรคา
 ทุกข์เรื่องตรวจตรารักษาทรัพย์
 จะกินนอนเดื่อดร้อนทุกคืนวัน
 คิดจะอยู่เปนปู่เฝ้าสินทรัพย์
 เพราะความแปรแก้เฒ่าชรากาย
 อันร่างกายก็กลายเป็นอื่น

อนัตตาก็สมัครมาตามหลัง
 ไม่ยับยั้งแข็งขันประจันบาน
 ความไม่เที่ยงทั่วไปในสังขาร
 มิทันนานเคี้ยวเซ็ญจนเปนลม
 หาความสุขไม่ได้เท่าปลายผม
 แล้วนิยมว่าเปนสุขทุกวันคืน
 แน่นชนิดพระสนมจำนวนหมื่น
 ล้วนแต่พื้นควรค่าราคาดี
 ที่เขานับให้เห็นเปนเศรษฐี
 เปนเศรษฐีที่หนึ่งในโลกา
 เพราะความทุกข์ประดังทั้งหลังหน้า
 ทุกข์ตัณหายุ่งยากลำบากครัน
 ต้องคอยนับตริกตรองสมองหัน
 แต่ตัวนั้นเห็นสุขสนุกสบาย
 แต่กลายเป็นเล็กลุ่มไม่สมหมาย
 และต้องตายหายลับดับชีพลง
 ไม่ยังยืนดังใจหมายประสงค์

บรรดาทรัพย์สมบัติญาติวงศ์
 นี้แลอนัตตาท่านว่าไว้
 เกิดแก่ตายดังจริงยิ่งกว่ากลอง
 ความไม่เที่ยงเป็นทุกข์ไม่สุขา
 เป็นลักษณะสามประจำกาล
 เพื่อให้ทราบความจริงอันดังแท้
 แล้วจะได้มีปัญญารักษาตน
 เมื่อยังไม่สลัดตัดกิเลส
 จงประพฤติกุศลความดีทุกวัน

พินาศลงมิได้อยู่เป็นคู่ครอง
 ตนที่ไหนมีเล่าเปล่าทั้งผอง
 ใครไม่มองให้รู้ดูตุ๊กตาน
 อนัตตาทั่วไปในสังขาร
 จอมอาจารย์ทรงสอนนิกรชน
 ไม่ปรวนแปรมั่นคงตรงเหตุผล
 ให้ผ่านพ้นความทุกข์อุกฉกรรจ์
 อันเป็นเหตุเศร้าหมองในกองชั้น
 ให้เฉิดฉิ่งงดงามในธรรมเอย ฯ

การแพ้การชนะ

ขยี้ เวรี้ ปสวติ
 ทุกข์ เสติ ปราชิต,
 อุปสนโต สุขี เสติ
 หิตฺวา ขยปราชยิ.

ผู้ชนะ ย่อมถูก ผู้กออาฆาฏ
 ผู้พ่ายแพ้ นอนอนาถ ฤทัยถอน,
 ผู้สงบ นอนสุข ไม่ทุกข์ร้อน
 เพราะบั้นทอน เสียทั้งแพ้ แลชนะ.

จ.ช.

“สิริวิยาส”

Hatred falls on the conquering one.

By grief the conquered is bowed down.

Enjoys a happiness complete

Who shuns both victory and defeat“

L. V. M.

บรรณวิจารณ์

เมื่อไม่นานมานี้ มีหนังสือทางพุทธศาสนาที่อธิบายโดยหลักวิทยาศาสตร์ พิมพ์ออกโฆษณาเล่มหนึ่งชื่อหนังสือ “พุทธปรัชญาอธิบายด้วยวิทยาศาสตร์” โดยนายสมักร บุรวาศ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ ณ โรงเรียนแร่หลวง กรุงเทพมหานคร. ข้าพเจ้าเห็นว่าหนังสือที่น่าเอาใจใส่อย่างยิ่ง, และน่าแปลกปลาด ที่นักเรียนหนุ่มๆ ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน สามารถอธิบาย ปรัชญาสูงๆ เช่นเรื่อง กรรม อนัตตา และนิพพาน ได้อย่างแจ่มแจ้งยิ่งนัก. ข้าพเจ้ากล้ากล่าวว่า ผู้เขียนเป็นคนแรก ที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสนใจในนักศึกษาหนุ่ม ผู้ซึ่งสามารถอธิบายหลักพุทธศาสนาด้วยวิทยาศาสตร์อย่างน่าพิศวง.

หนังสือเล่มนี้ จะช่วยให้ผู้อ่านเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า วิทยาศาสตร์เป็น “ปียมิตต์” ของพุทธศาสนา อย่างไม่มีเปรียบ : อาจอธิบายให้ลงรอยกันได้โดยประการทั้งปวง. ภิกษุสามเณร ควรอ่าน เพราะช่วยให้รู้จักหลักวิทยาศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งซึ่งทันใจ, และง่าย เพราะไต่ไปจากหลักพุทธศาสนา ซึ่งตนชำนาญอยู่แล้ว. นักเรียนวิทยาศาสตร์หนุ่มๆ ก็ควรอ่าน เพราะจะได้รู้จัก “ยอด” ของวิทยาศาสตร์เร็วเข้า และได้ความรู้ทางศาสนาชั้นสูงๆ เป็นกำไร. ในท้ายที่สุดไวยากรณ์ของพุทธศาสนา ก็จะมีผู้ที่สามารถพูด และผู้ฟัง ที่ถูกฝาถูกตัวต่อกัน ในเมื่อเราต้องการจะคุยกันถึงเนื้อหาอันแท้จริงของพุทธศาสนา ซึ่งเปื่อยยอดแห่งปรัชญาทั้งหลาย.

หนังสือเล่มนี้ จะช่วยให้ท่านสามารถช่วยกู้พุทธศาสนาของเราเอง ให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้น, ช่วยให้เห็นว่า เราไม่จำเป็นที่จะต้องคิดตั้งศาสนากันใหม่ อย่างที่คนสมัยนี้ใฝ่ฝันกันนัก. ผู้เขียนกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “นักบวชชาวอินเดีย คนหนึ่งกล่าวแก่ข้าพเจ้าว่า เขากับอาจารย์กำลังสร้างศาสนาใหม่ ซึ่งจะรับได้ ไม่ว่าที่ไหน ในโลก. ศาสนานี้ จะมีชื่อว่า **ศาสนาสากล** และจะรวมเอา ศาสนาต่างๆ ที่เป็นใหญ่ในโลกเวลานี้ไว้หมด. ข้อนี้เราต้องคอยดู และ ข้าพเจ้ากลัวหายจากที่ได้คิดมาอย่างรอบคอบแล้วว่า ศาสนาสากลของเขาคือ **ศาสนาพุทธ** นั่นเอง. เพราะว่าคำสอนในศาสนาอื่น มีอยู่ทั้งหมดแล้วใน พุทธศาสนา.”

ข้าพเจ้า (ผู้วิจารณ์) เข้าใจว่า เมื่อต้องการจะชี้ให้เห็นว่า โลกทั้งหมด เป็นเพียง maya แล้ว ไม่มีอะไรดีไปกว่าการอธิบายด้วยกฎแห่งกาลและอวกาศ (time and space) ดังที่อธิบายไว้ในหนังสือเล่มนี้. นักศึกษาหนุ่ม ที่เคย เรียนวิทยาศาสตร์มาแล้ว จะจับฉวยได้ง่ายทุกคน. และเขาจะเห็นได้อย่าง ประจักษ์ว่า พุทธปรัชญา **เก่ง** กว่าวิทยาศาสตร์สักปานใด. มนุษย์ใน สมัยนี้ มอบดวงใจให้แก่หลักวิทยาศาสตร์ เพราะถือว่าชอบแก่เหตุผล มี เหตุผล เปิดเผยและเห็นเองเชื่อเอง. แต่ถ้าเข้าใจหลักพุทธศาสนา อัน อธิบายขนานกันกับวิทยาศาสตร์เช่นนี้แล้ว เขาจะกลับใจ บูชาพุทธศาสนา ยิ่ง กว่าวิทยาศาสตร์ ถึงกับให้นามแก่พุทธศาสนาใหม่ว่า ศาสนาที่เป็นยอดแห่ง วิทยาศาสตร์, และเชื่อจริงว่าพุทธศาสนาไม่มีหลบ หรือจ้านต่อการพิสูจน์ ของวิธีการณ์ใดๆ.

ความจริงโลกคืออะไร ? เสียงที่ไพเราะคืออะไร ? รูปที่สวยงาม จับอกจับใจคืออะไร ? ฯลฯ, จะอ่านทราบได้จากบทที่ว่า สัมพัทธธรรม และสัมผัสส์. บทที่ผู้เขียนวางไว้อย่างงดงาม และเป็นประโยชน์แก่คนทุกคนมากที่สุด ก็คือบทอันว่าด้วยใจที่เป็นอิสระแก่กาลและอวกาศ กับใจที่ไม่

เปนอิสสระแก่กาลและอวกาศ เมื่อกล่าวโดยเทียบเคียงกับพุทธศาสนาแล้ว ใจที่เปนอิสสระแก่กาลและอวกาศ ก็คือใจที่เห็นอนัตตา หมดัตถหา เห็นโลก โดยความเปนของว่าง ประสบกับกับนิพพาน อันเปนที่สุดทุกขนั้นเอง, ถ้าหากว่าผู้เห็น เห็นอย่างเห็นด้วยใจจริง (realisation) มิใช่เห็นด้วยการเรียน ทฤษฎี.

ข้าพเจ้าอ่านแล้วรู้สึกว่ เอาเถอะ โลกยังมีการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ มากขึ้นเพียงใด ก็เท่ากับยิ่งค้นคว้า เพื่อเพิ่มเหตุผลให้แก่พุทธศาสนาเพียงนั้น. ความจริงย่อมจะยิ่งปรากฏตัวออกเอง ในเมื่อยังมีผู้ไปค้ำเขี้ย หรือยุแหย่ มากเข้า. ครั้นได้ทราบมาอีกว่า ผู้เขียนได้พยายามแปลเปนภาษาอังกฤษ เพื่อคนยุโรปอ่านอีกด้วย ก็ทำให้อดคิดลวงหน้าไปไม่ได้ว่า พุทธศาสนาเรา ออกจะมีโชคดีอยู่ไม่น้อย ที่เกิดมีผู้ **ช่วยแผ่ศาสนา** ให้ในบางแขนง อย่าง เหมาะสมแก่กาล คือกาลที่โลกนัักศึกษา กำลังมีดวงใจอันเหมาะแก่ พุทธศาสนาอย่างยิ่งแล้ว. ขอให้ “นายสมัคร” คนที่สอง สาม ฯลฯ เกิด ขึ้นโดยเร็วเถิด. หรือถ้าจะไม่มีคนที่สอง สาม ฯลฯ เกิดจริงๆ แล้ว, ก็ขอให้นายสมัครคนที่หนึ่งอุทิศตัวเปนคนของศาสนาอย่างเต็มที่เถิด.

อินทปณฺโณภิกขุ

โมกขพลาราม ๒๗ เมษ. ๘๑.

(ทราบว่าหนังสือนี้ บิดาของผู้เขียนพิมพ์แจก และมีส่วนผู้อื่นพิมพ์
จำหน่ายเอากุศลเปนกำไร ราคา ๒๗๐ หน้า ต่อ ๕๐ สตางค์)

บันทึก

พระภัทรธรรมธาดา เยี่ยมและพักแรมในสวนโมกข์ ฯ

เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐, ท่านเจ้าคุณภัทรธรรมธาดา เจ้าคณะจังหวัดชุมพร ได้ไปเยี่ยมและพักแรมในสวนโมกข์ ๑ คืน. คณะเราใคร่ที่จะบันทึกข้อความบางประการไว้ ตามคำบอกเล่าของท่านพุทธทาสภิกขุดังต่อไปนี้ :— ท่านผู้นี้ แม้จะเป็นเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ฝ่ายบริหารก็ตาม แต่มีความรักและสนใจในการปฏิบัติธรรมอย่างมาก. ท่านได้เล่าถึงคณะผู้ปฏิบัติธรรมในเขตจังหวัดของท่าน ซึ่งท่านได้เอาใจใส่และส่งเสริมให้ภิกษุเหล่านั้นได้รับความสะดวกอยู่ในเวลานี้. สำนักที่เป็นที่ปฏิบัติธรรม ได้รับความช่วยเหลือเรื่องการบัญชี เช่น ท่านจัดให้เจ้าคณะหมวดเป็นผู้ช่วยจัดทำให้เสียเอง, ไปตรวจตราจำนวนหรือกิจการณเอาเอง. นี่เป็นตัวอย่างอันหนึ่งอันแสดงให้เห็นว่าการตั้งหน้าปฏิบัติธรรมนั้น เป็นที่หวังกันได้ว่า จะได้รับความร่วมมือและส่งเสริม ให้ก้าวหน้าไปได้ ในวงอันกว้างออก. ถ้าหากทุกๆ จังหวัดในประเทศเรามี และเป็นเช่นนี้ ก็กล่าวได้ว่า ยังเหลืออยู่แต่การที่นักปฏิบัติจะได้ข้มักขะเม้นหน้าของตนเอง ให้ยิ่งขึ้นไปอีกเท่านั้น.

พระอมรมณี เวาะเยี่ยมสวนโมกข์ ฯ

พระอมรมณี วัดราชาธิวาส รองเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช และมณฑลภูเก็ต ในคราวออกไปตรวจราชการ และเปิดสนามสอบบาลีศึกษาได้ได้เวาะเยี่ยมสวนโมกข์ เวลาย่ำค่ำ วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐. ท่านได้กรุณาชี้แจงวิธีการปฏิบัติ และดำเนินการบางอย่างบางประการ อันจะเป็นไปได้ด้วยดี แก่ภิกษุผู้สำนักอยู่ในที่นั่นตลอดเวลาที่พักแล้วเดินดูสถานที่จนตลอด คณะเราขอบันทึกความกรุณาและเผื่อแผ่ของท่านไว้ในที่นี้ด้วย. ออกจากสวนโมกข์เวลาสองทุ่มเศษ ไปเยี่ยมวัดอื่นบางวัด แล้วกลับมาพักแรมที่วัดศาลาทึง ใกล้ตลาดไชยา.

แถลงการณ์ของคณะกรรมการ

๑. งบยอดการรับจ่ายของคณะกรรมการ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๘๐

คณะกรรมการ ได้รับเงินจากดอกผลทุนต้นตระกูลพานิช และเงินจากผู้มีสัทธาบริจาคร่วมทำบุญในกิจการทั่วไป ดังต่อไปนี้ :-

รับเงินอนุโมทนาร่วมทำบุญจาก

สมเด็จพระพุฒาจารย์ วัดเทพศิรินทราวาส พระนคร	๕.๐๐	บาท
พระครูถาวรสมณวงศ์ วัดไทย อำเภอบางขุนเทียน ธนบุรี	๑๐.๐๐	”
คุณหญิงชื่น ธรรมสารเวทย์ บ้านถนนสี่พระยา พระนคร	๕.๐๐	”
ไม่ให้แสดงนาม ๑ ราย	๕.๐๐	”
นายปิว เปรมะดิษฐ์ ผู้พิพากษา จังหวัดระนอง	๑.๐๐	”
นายใจ บ้านเนินสูง ตำบลเสม็ด ไซยา	๑.๐๐	”
นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร กระทรวงธรรมการ พระนคร	๒.๐๐	”
นายครั้น นาคมณี ตำบลเสม็ด ไซยา	๑.๐๐	”
นายก๊อ เพ็ชรรัตน์ ตลาดบางนรา นราธิวาส	๓.๐๐	”
รวมเงินอนุโมทนาร่วมทำบุญ	๓๓.๐๐	”

ดอกผลได้รับจากเงินต้นตระกูลพานิช

๑ เมษายน ๘๐ ถึง ๑ เมษายน ๘๑ ๕๐๐.๐๐ ”

รวมเงินรายรับของคณะกรรมการ ๕๓๓.๐๐ ”

คณะกรรมการได้ใช้จ่ายดังต่อไปนี้ :-

ใช้ที่สวนโมกขพลาราม ถึงสิ้นเดือน มีนาคม ๘๐	๑๕๐	บาท
คงเหลือรักษาไว้ใช้ในปีต่อไป	๓๘๓	”

๒. การจัดออกหนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนาปีที่ ๕ มีรายรับจ่าย ดังนี้
รายรับ

ผู้อุ้มชูบริจาคเงินส่วนตัว ช่วยอุดหนุนการจัดออกหนังสือพิมพ์		
พระยา lát พิธีกรรมประคัลภ์ บ้านคลองเตย พระนคร	๒๕.๐๐	บาท
พระคุณยนาทน้อยพิจิตร ผู้พิพากษา จังหวัดชลบุรี	๔๒.๐๐	”
พระคุณยพากษ์ สุวัฒน์ ผู้พิพากษา จังหวัดอยุธยา	๑๐.๐๐	”
คุณนายวิชัยดิษฐรัชฎากร เกาะสมุย	๕.๐๐	”
พระยาพิบูลพิทยาพรรค จังหวัดปัตตานี	๓๐.๐๐	”
(ผู้อุ้มชูประเภทเป็นหัวหน้าชักชวนผู้อื่นรวมกันรับนั้น รวมอยู่ในค่าบำรุง		
ประเภทถาวรและรายปี โดยแยกเป็นรายบุคคล)		
รวมเงินอุดหนุนหนังสือพิมพ์	๘๕.๐๐	บาท
ได้รับค่าบำรุงประเภทถาวร ๗๕ — ๑๐๓ และรายปี	๔๗๖.๙๐	”
ได้รับเงินทางสาขาจำหน่าย	๓๒๘.๒๙	”
รวมรับ	๘๙๐.๑๙	”

รายจ่าย

หนี้จากปีที่ ๔	๑๙๑.๙๒	บาท
ค่าพิมพ์หนังสือเล่ม ๑,๑๘ ยก ๑๑๐๐เล่ม	๒๔๐.๐๐	”
ค่าพิมพ์หนังสือเล่ม ๒,๑๗ ยก ๑๐๐๐เล่ม	๒๐๙.๐๐	”
ค่าพิมพ์หนังสือเล่ม ๓,๑๒ ยก ๑๐๐๐เล่ม	๑๖๔.๒๕	”
ค่าพิมพ์หนังสือเล่ม ๔,๑๒ ยก ๑๐๐๐เล่ม	๑๖๔.๒๕	”
ค่าแสดมป์ ส่ง ป.บ. และจ่ายเปอร์เซนต์ ทางสาขา	๒๕๒.๙๐	”
รวมจ่าย	๑๒๒๒.๓๒	”

หักแล้วคงขาดเงิน

๓๓๒.๑๓ บาท

(หมายเหตุ ในปีนี้มีรายจ่ายเป็นค่าพิมพ์หนังสือ เล่ม ๑-๒ รวม ๒๑๐๐เล่ม เงิน ๔๔๙ บาท และฉะเพาะ ๒ เล่มนี้ต้องเสียแสดมป์ค่าส่งเล่มละ ๘ สตางค์ เป็นรายจ่ายที่มากเกินไปทุกๆ ปี มาเคยมีหน้ามากฉะเพาะเล่ม ๑ เล่มเดียว)

๓. โรงเรียนพุทธนิคม

มีผู้สละทหาให้เงินเป็นรางวัลทุนเล่าเรียนแก่นักเรียนโรงเรียนพุทธนิคม คือ

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ บ้านคลองเตย พระนคร ให้รางวัล		
นักเรียนที่สอบวิชาพุทธศาสนาได้คะแนนเยี่ยม ๑ คน	๑๐.๐๐	บาท
น.ส.กี นานายน ร้านธรรมดานิยม ราชบุรี ให้ทุนเล่าเรียนแก่		
นักเรียนอนาถา ๑ คน	๑๐.๐๐	”
นายกlientเพ็ชรรัตน์ บางนรา นราธิวาส ให้ใช้ทั่วไป	๒๐.๐๐	”
พระอธิการเครื่อง วอนประสพ วัดสพานสูง พระนคร ให้ใช้ทั่วไป	๕.๐๐	”
รวม	๔๕.๐๐	บาท

โรงเรียนได้ใช้จ่ายให้รางวัลเป็นทุนเล่าเรียน ดังนี้

นายยัง เพือกเนียม ม. ๒ ได้รับทุนสอบวิชาพุทธศาสนา		
ได้คะแนนเยี่ยม	๑๐.๐๐	”
เด็กชายถวิล คงปล้อง ม. ๒ ได้รับทุนนักเรียนอนาถา	๑๐.๐๐	”
เด็กชายยก อินทรอักษร ม. ๑ ได้รับทุนสอบวิชาพุทธศาสนาได้		
คะแนนเยี่ยม	๕.๐๐	”
นายพร้อม นาคคงทอง ม. ๒ สอบไล่ได้คะแนนเยี่ยมทั่วไป		
(รางวัลภาคต้น)	๓.๕๐	”
เด็กชายประสิทธิ์ นาคประทุม ม. ๑ สอบไล่ได้คะแนนเยี่ยมทั่วไป		
(รางวัลภาคต้น)	๓.๕๐	”
รวมจ่าย	๓๒.๐๐	บาท
คงเหลือเงินรักษาไว้	๑๓.๐๐	”

๔. อนุโมทนาให้หนังสือแก่ห้องสมุดคณะธรรมทาน

พระภิกษุจำรัส จิตตเลโข วัดใหม่จีนกัน ตลาดพลู ธนบุรี ให้อำนาจดวงจิตต์ ๑ เล่ม พระบุญมี ฐิตญาโณ วัดบูรพา อุบล ให้ชีวิตถาวรขยายโดยโชติปัญญาภิกษุ ๑ เล่ม. ร. ท. โปรย วิเชียรภักดี กรมพลาธิการทหารบก พระนคร ให้ Outline of Japanese Buddhism, Peace-Project, Sectarian Shinto, Ninomiya Sontoku, รวม ๔ เล่ม. พระมหาทองคำ กิตติสาร วัดประยุรวงศาवास ธนบุรี ให้หมโนคติธรรมบันทึก ๑ เล่ม นายบรรจบ ศรีทองกุล เกาะสมุย, สุราษฎร์ธานี ให้มรณัสสติกา ค่ำกลอน ๓ เล่ม. ประป็น ปทุมุตตโร วัดอุทัย สงขลา ให้ความกลัว ๓ เล่ม, ตำนานพระพุทธบาท ๓ เล่ม. Prof. Tan Yun-Shan แห่งสำนัก “the Cheena Bhavan” Santiniketan, Bengal, INDIA. ให้หนังสือ What is Chinese Religion ๑ เล่ม.

พระอมรมณี รองเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราชและภูเก็ต ได้ให้หนังสือเรื่องสอบนักรธรรมของสนามหลวง ๔ เล่ม แก่สำนักสวนโมกข์ ฯ ร.ต.ต. ชีโนรส นาคะสิงห์ โรงเรียนตำรวจ หาดใหญ่ สงขลาให้ หลักสำคัญของกฎหมายต่างๆ ๑ เล่ม โรงเรียนมัธยมวัดสามจีน พระนคร ให้ชุมนุมมติการศึกษา ๑ เล่ม, พ.อ. หม่อมสนิทวงศ์ เสนี กรมพลาธิการทหารบก พระนคร ให้สวนครัว, พลธรรมกา, สามัคคีธรรมกา อย่างละ ๕ เล่ม รวม ๑๕ เล่ม. อุบาสิกาสัมฤทธิ์ สังข์สุวรรณ บ้านสบาย หลังวัดเทพศิรินทร์ ให้หนังสือจิตต์อมตะ ๑ เล่ม. นางภักทพิยุทธการ ถนนจักรพงษ์พระนคร ให้อุปกรณ์กัมมัฏฐาน ๑ เล่ม. ประวัตติพระเฮงชุย ๑ เล่ม ภายคตาสติ ๑ เล่ม สันติวรบท ๑ เล่ม อาหารธรรมชาติ ๑ เล่ม นางภักทพิธา ให้ยาบำรุงธาตุ ยาหอมเทพจิตรารมย์ ยาหอมธรรมจักร ยาขงรัตน์ะ อย่างละ ๑ ห่อ.

ท่านเจ้าของ และผู้จัดการหนังสือพิมพ์ต่างๆ ได้เอื้อเพื่อส่งหนังสือพิมพ์มาให้แก่ห้องสมุดคณะกรรมการ เป็นการร่วมทำบุญเป็นประจำ ดังต่อไปนี้.

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติ รายวัน สำนักงาน	โรงพิมพ์ ประชาชาติ ถนนหลานหลวง
” ประชาชาติ รายสัปดาห์ ”	โรงพิมพ์ประชาชาติ ถนนหลานหลวง
” ไทยใหม่ รายวัน ”	โรงพิมพ์ไทยใหม่ ตรอกกัปตันบุช
” สยามราษฎร์ รายวัน ”	โรงพิมพ์ศรีกรุง เชียงพานมอญ
” ทหารบก รายเดือน ”	วังบางขุนพรหม
” นาวิกศาสตร์ รายเดือน ”	ราชนาวิกสภา จังหวัดธนบุรี
” กสิกร สองเดือนครั้ง ”	กรมเกษตร ถนนหลานหลวง
” ตำรวจ สองเดือนครั้ง ”	กองโรงเรียนตำรวจ อำเภอประทุมวัน
” ธรรมจักษุ รายเดือน ”	หอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย
” แถลงการณ์คณะสงฆ์ ”	กรมธรรมการ กระทรวงธรรมการ
” กษัตริย์ รายเดือน ”	ที่ว่าการสภาภาษาสยาม.
” วิทยาจารย์ รายเดือน ”	สามัคยาจารย์ สมาคม
” ข่าแพทย์ รายเดือน ”	แพทย์สมาคม ถนนบำรุงเมือง
” สอนกุลหลาบวิทยาลัย ”	โรงเรียนสอนกุลหลาบวิทยาลัย
” มหาวิทยาลัย ”	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
” อำนวยการศิลปสาร ”	โรงเรียนอำนวยการศิลป ปากคลองตลาด
” อุโฆษสมัย ”	โรงเรียนอัสสัมชัญ
” เยาวสาร ”	บ้านฝรั่ง สมุทรสงคราม

คณะกรรมการขอขอบคุณและอนุโมทนา

ขอขอบคุณ

ร่วมทำบุญ ในกิจการแพนทต่างๆ ของคณะธรรมทาน

๑. หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนา รายตรีมาส

เวลานี้ ออกมาถึง ๕ ปีบริบูรณ์แล้ว. การจัดออกหนังสือพิมพ์นี้ คณะธรรมทานได้รับเงินไม่พอจ่าย ต้องหาเงินทางอื่นมาช่วยอุดหนุนทุกปี, ตลอดเวลา ๔ ปี ต้องมีเงินอุดหนุน ๗๔๒.๒๖ บาทแล้ว. คณะธรรมทานได้ ขวนขวายบอกบุญขอเงิน รวมกับรายได้ของคณะธรรมทานแบ่งมาช่วยเหลือ ทุกปี. ท่านจะช่วยเหลือได้ โดยรับหนังสือให้แก่ญาติมิตรของท่าน หรือ อุดหนุนการออกหนังสือพิมพ์เป็นพิเศษ.

๒. โรงเรียนพุทธนิคม

เปิดสอนชั้นมัธยมต้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ ใน พ.ศ. ๒๔๘๑ นี้ มีถึงชั้น มัธยมปีที่ ๓ มีนักเรียน ๗๔ คน และจะเพิ่มอีกทุกๆ ปี จนถึงชั้นมัธยมบริบูรณ์ (ปีที่๖). มีการสอนวิชาพุทธศาสนา และนักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎ ของชาวพุทธ.

การจัดตั้งโรงเรียน เป็นการช่วยเหลือเมืองดีส่วนหนึ่ง. วิคเตอร์ ฮิวโก เขียนไว้ว่า “ผู้ใดเปิดโรงเรียนให้การศึกษาขึ้นโรงเรียนหนึ่ง ก็เหมือนกับได้ช่วยเปิดประตูคุกตารางไว้แห่งหนึ่ง” นอกจากให้การศึกษา โรงเรียน นี้มีการอบรมนักเรียนให้เป็นชาวพุทธเป็นพิเศษ มีส่วนทำประเทศสยามให้เป็นเมืองพุทธสมชื่อยิ่งขึ้น.

ท่านจะช่วยเหลือกิจการของโรงเรียนได้ โดยบริจาคเงิน เป็นรางวัล ทูลเกล้าเรียนให้แก่นักเรียน, สร้างถาวรวัตถุเช่น เครื่องทดลองวิทยาศาสตร์ และเครื่องประกอบการศึกษาอื่นๆ ให้ไว้สำหรับโรงเรียน.